

Zbirka Delovni zvezki UMAR
Delovni zvezek I/2022, letnik XXXI

Analiza poslovanja slovenskih gospodarskih družb po dejavnostih v letu 2020

**Jure Povšnar, Tina Golob Šušteršič,
Mojca Koprivnikar Šušteršič,
Mateja Kovač, Ana Vidrih**

Objava in povzemanje prispevkov sta dovoljena delno ali v celoti z navedbo vira. Avtorstvo je treba pripisati avtorju prispevka in ne Uradu RS za makroekonomske analize in razvoj. Mnenja, ugotovitve in sklepi so namreč v celoti avtorjevi in ne odražajo nujno uradnih stališč Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.

http://www.umar.gov.si/avtorski_prispevki/

Kratka vsebina:

Dodana vrednost gospodarskih družb je v letu 2020 pomenila okoli 58 % dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in se je v letu epidemije bolezni covid-19 nekoliko znižala (če v izračunu dodane vrednosti ne upoštevamo subvencij, je bil delež dodane vrednosti 55 %, znižanje pa nekoliko višje, 4,5 %). Precej bolj se je poslabšal poslovni rezultat. Neto čisti dobiček gospodarskih družb, ki je prejšnjih nekaj let močno naraščal, je upadel za skoraj 40 %, a je še vedno precej presegal dolgoletne nizke ravni, ki jih je povzročila ekonomska in finančna kriza po letu 2008. V letu 2020 se je uspešnost poslovanja zmanjšala v večini dejavnosti, nekaj pa jih je zabeležilo tudi izgubo. Največ so je imeli v dejavnosti oskrbe z elektriko, povezano s problematiko premogovništva, v gostinstvu ter kulturnih, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnostih pa je bila izguba posledica zaježitvenih ukrepov ob epidemiji. V obdobju 2008–2020 so v strukturi dodane vrednosti družb najbolj pridobile predelovalne dejavnosti in promet, najbolj pa se je znižal delež gradbeništva.

Ključne besede:

gospodarske družbe, poslovni izid, dodana vrednost, kazalniki uspešnosti poslovanja, statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida, epidemija covid-19, kmetijstvo, gozdarstvo, ribištvo, rudarstvo, predelovalne dejavnosti, oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odpadki ter saniranje okolja, oskrba z elektriko, plinom in paro, gradbeništvo, trgovina, promet in skladiščenje, gostinstvo, informacijske in komunikacijske dejavnosti, poslovanje z nepremičninami, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, druge raznovrstne poslovne storitve.

Delovni zvezki Urada RS za makroekonomske analize in razvoj

Izdajatelj:

Urad RS za makroekonomske analize in razvoj

Gregorčičeva 27

1000 Ljubljana

Tel: (+386) 1 478 1012

Telefaks: (+386) 1 478 1070

E-naslov: gp.umar@gov.si

Odgovorna urednica: mag. Tanja Čelebič (tanja.celebic@gov.si)

Delovni zvezek: Analiza poslovanja slovenskih gospodarskih družb po dejavnostih v letu 2020

Avtorji: Jure Povšnar (jure.povsnar@gov.si), Tina Golob Šušteršič (tina.golob-sustersic@gov.si), Mojca Koprivnikar Šušteršič (mojca.koprivnikar@gov.si), mag. Mateja Kovač (mateja.kovac@gov.si), mag. Ana Vidrih (ana.vidrih@gov.si).

Delovni zvezek je lektoriran.

Delovni zvezek je recenziran.

Ljubljana, februar 2022

Kazalo vsebine

1	Uvod	1
2	Nekatere značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja gospodarskih družb v letu 2020...	2
3	Pregled poslovanja gospodarskih družb po dejavnostih	7
	3.1 Kmetijstvo in z njim povezane dejavnosti (A, C 10,11)	9
	3.1.1 Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo (A).....	9
	3.1.2 Proizvodnja živil in pijač (C 10, 11).....	12
	3.2 Rudarstvo (B).....	15
	3.3 Predelovalne dejavnosti (C).....	18
	3.4 Oskrba z elektriko, plinom in paro (D).....	25
	3.5 Oskrba z vodo; ravnanje z odplakami in odpadki; saniranje okolja (E).....	28
	3.6 Gradbeništvo (F)	31
	3.7 Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (G).....	33
	3.8 Promet in skladiščenje (H).....	41
	3.9 Gostinstvo (I)	47
	3.10 Informacijsko-komunikacijske dejavnosti (J)	51
	3.11 Poslovanje z nepremičninami (L).....	56
	3.12 Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M)	60
	3.13 Druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N).....	65
4	Zaključek.....	70
5	Seznam literature in virov	74
	Priloga: Opredelitev kazalnikov, uporabljenih v analizi poslovanja gospodarskih družb.....	75

PRILOGA K DELOVNEMU ZVEZKU: STATISTIČNE TABELE V EXCELOVI DATOTEKI

Kazalo okvirjev, slik in tabel

Okvir 1: Koncentracija v nespecializiranih pretežno živilskih prodajalnah na drobno.....	38
Okvir 2: Poslovanje podjetnikov v gostinstvu.....	50
Slika 1: Neto čisti dobiček družb se je v letu 2020 močno znižal, saj se je poslabšal izid iz poslovanja, prav tako pa se je spet pojavila neto izguba iz financiranja ^{1,2,3}	3
Slika 2: Prihodki od prodaje so v letu 2020 zaradi epidemije močno upadli doma in na tujem trgu, močno pa so se povečali sicer manjši drugi poslovni prihodki, kjer so družbe vknjižile tudi dodatno pomoč države.....	4
Slika 3: Ob številnih blažilnih ukrepih države na trgu dela so se stroški dela družb ob epidemiji še okrepili, kljub temu da so se vsi ostali odhodki precej znižali.....	4
Slika 4: Finančni odhodki so se v letu epidemije povečali zlasti zaradi več odpisov in oslabitev vrednosti, finančni prihodki pa so upadli predvsem z znižanjem prihodkov iz deležev.....	5
Slika 5: Obseg kapitala družb se je tudi v letu 2020 nadalje povečal, le rast zadolževanja se je prekinila, tako da se je stopnja zadolženosti še znižala ¹	6
Slika 6: Družbe predelovalnih dejavnosti, trgovine in prometa so v letu 2020 ustvarile malo manj kot dve tretjini dodane vrednosti vseh družb v gospodarstvu.....	7
Slika 7: V strukturi dodane vrednosti družb v obdobju 2008–2020 se je najbolj okrepil delež predelovalnih dejavnosti, najbolj upadel pa je delež gradbeništva.....	7
Slika 8: Poslabšanje poslovanja je bilo v večini dejavnosti povezano z epidemijo (tudi izguba v gostinstvu in kulturnih dejavnostih), velika izguba pri oskrbi z elektriko pa s problematiko TEŠ.....	8
Slika 9: Dodana vrednost gospodarskih družb dejavnosti A se je v letu 2020 znižala bolj kot zaposlenost.....	10
Slika 10: Tudi leto 2020 so gospodarske družbe dejavnosti A zaključile z neto čistim dobičkom, a za okoli polovico nižjim kot v letu 2018.....	11
Slika 11: Večina dobička gospodarskih družb dejavnosti je bila ponovno ustvarjena v gozdarstvu, v kmetijstvu pa v pridelovanju netrajnih rastlin.....	11
Slika 12: Gospodarske družbe ŽPI so kljub nekoliko nižji zaposlenosti ponovno povečale dodano vrednost.....	13
Slika 13: Za poslovno leto 2020 so družbe ŽPI prikazale nekoliko nižji neto čisti dobiček kot v letu prej.....	14
Slika 14: Skupno poslabšanje poslovanja je bila posledica poslabšanja v proizvodnji pijač.....	14
Slika 15: Gospodarske družbe dejavnosti rudarstva so v letu 2020 precej poslabšale poslovni rezultat, še vedno pa so največjo izgubo zabeležili pri pridobivanju energetskih surovin, zlasti lignita.....	16
Slika 16: V letu 2020 so v premogovništvu najbolj poslabšali rezultat iz financiranja, pri pridobivanju kamna rezultat iz poslovanja, pri storitvah za rudarjenje pa rezultat iz drugega delovanja.....	16
Slika 17: Rast dodane vrednosti in zaposlenosti je bila v letu 2020 najvišja v visoko tehnološko zahtevnih panogah.....	20
Slika 18: Produktivnost dela se je povečala v skoraj vseh predelovalnih panogah.....	20
Slika 19: Čisti prihodki od prodaje (doma in na trgu EU) so v letu 2020 upadli v večini predelovalnih panog.....	21
Slika 20: Neto dobiček iz poslovanja je v letu 2020 najbolj upadel v srednje nizko tehnološko zahtevnih dejavnostih.....	22
Slika 21: Neto finančni rezultat se je v letu 2020 najbolj poslabšal v srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah.....	22
Slika 22: Neto čisti dobiček je v letu 2020 najbolj upadel v proizvodnji kovin.....	23
Slika 23: Delež dolga v obveznostih do virov sredstev se je v letu 2020 zmanjšal v skoraj vseh predelovalnih panogah.....	23
Slika 24: Veliko izgubo v gospodarskih družbah oskrbe z elektriko, plinom in paro v letu 2020 povezujemo predvsem s problematiko šestega bloka v Šoštanju.....	26
Slika 25: Pri trgovanju z električno energijo se je poslabšal zlasti rezultat iz financiranja, v proizvodnji termoelektrom pa rezultat iz poslovanja, vpliv epidemije pa je bil ob tem zanemarljiv.....	26
Slika 26: Gospodarske družbe dejavnosti E so v letu 2020 pospešile rast produktivnosti in dodane vrednosti.....	29
Slika 27: Poslovno leto 2020 so družbe dejavnosti E zaključile z najvišjim čistim dobičkom po letu 2008.....	30
Slika 28: Velika večina dobička je bila ustvarjena v zbiranju in odvozu odpadkov ter v zbiranju, prečiščevanju in distribuciji vode.....	30
Slika 29: Vrednost sredstev družb gradbeništva se je v letu 2020 nadalje povečala, delež dolga pa se je še malo znižal.....	32

Slika 30: Skoraj polovico dodane vrednosti celotne dejavnosti ustvarijo družbe v trgovini na debelo	34
Slika 31: Leta 2020 so svoje poslovanje močno poslabšale družbe v trgovini na drobno	35
Slika 32: Izvozna usmerjenost družb se je leta 2020 zaradi velikega upada prodaje na domačem trgu in hkratni ohranitvi na tujih trgih precej izboljšala	36
Slika 33: Neto dobiček iz poslovanja se je najbolj povečal v trgovini na debelo s farmacevtskimi izdelki in medicinskim materialom	36
Slika 34: Delež treh največjih družb v nespecializiranih, pretežno živilskih prodajalnah na drobno se je v letu 2020 spet nekoliko povečal	38
Slika 35: Finančni odhodki iz oslabitev gospodarskih družb v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah so se v letu 2020 ponovno precej zvišali	39
Slika 36: Med finančnimi odhodki so se v letu 2020 najbolj povečali finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb.....	39
Slika 37: Tudi v letu 2020 so najbolj zadolžene ostale družbe v trgovini z motornimi vozili.....	40
Slika 38: Neto čisti dobiček se je v družbah prometa in skladiščenja v letu 2020 prepolovil, v veliki meri tudi kot posledica zaježitvenih ukrepov ob epidemiji	42
Slika 39: Znižal se je predvsem dobiček iz poslovanja, najbolj v spremljajočih dejavnostih v kopenskem prometu, v skladiščenju ter avtobusnem in letališkem prometu	42
Slika 40: Po deležu v dodani vrednosti so bile družbe obeh oddelkov v letu 2020 precej izenačene	48
Slika 41: Z visoko neto čisto izgubo so v letu 2020 poslovale družbe obeh oddelkov	48
Slika 42: Rast prenočitev domačih turistov je poleti spodbudila uvedba turističnih bonov.....	49
Slika 43: Zadolženost gostinskih družb se je lani, po izboljšanju v obdobju 2015–2019, močno poslabšala	50
Slika 44: Družbe računalniško-svetovalnih storitev od leta 2016 prispevajo največji delež v dodano vrednost dejavnosti J, leta 2020 je bil njihov prispevek v strukturo zaposlenosti največji v obdobju 2008–2020	52
Slika 45: V letu 2020 se je znatno povečal neto čisti dobiček v obeh po dodani vrednosti največjih dejavnostih	53
Slika 46: Visoka kapitalna intenzivnost telekomunikacijskih družb je vplivala na nadpovprečno dodano vrednost na zaposlenega celotne dejavnosti J tudi v letu 2020.....	53
Slika 47: V letu 2020 je ostala zadolženost družb informacijsko-komunikacijskih dejavnosti relativno nizka.....	54
Slika 48: Po deležu v dodani vrednosti je bila v letu 2020 največja panoga, v kateri se družbe ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin	57
Slika 49: Poslovni izid nepremičninskih družb se je v letu 2020 precej poslabšal.....	58
Slika 50: Rast cen stanovanjskih in poslovnih nepremičnin se je nadaljevala tudi v letu 2020	58
Slika 51: Zadolženost in finančna struktura nepremičninskih družb se je kljub slabšemu poslovanju izboljšala tudi v letu 2020	59
Slika 52: Dve največji dejavnosti sta skupaj prispevali tri petine k dodani vrednosti in zaposlenosti družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2020	61
Slika 53: Izjemno veliko znižanje neto dobička iz poslovanja v svetovalnih družbah (M 70) je vplivalo na znižanje končnega finančnega rezultata družb dejavnosti M v letu 2020	62
Slika 54: Dodana vrednost na zaposlenega v arhitekturno-projektantskih družbah je šele v letu 2020 prvič presegla primerjalno vrednost svetovalnih družb	62
Slika 55: V letu 2020 se je zadolženost v družbah dejavnosti M še znižala, večja od tega povprečja pa je ostala v dveh po dodani vrednosti in zaposlenosti manjših dejavnostih.....	63
Slika 56: Vpliv vladnih ukrepov za obvladovanje epidemije covid-19 v letu 2020 je bil na aktivnost potovalnih agencij izjemen, kar se je odrazilo v njihovem najmanjšem prispevku k obsegu dodane vrednosti dejavnosti N doslej	66
Slika 57: V letu 2020 so zaposlovalne agencije le nekoliko poslabšale končni poslovni rezultat, v potovalnih agencijah pa je strmoglavil	67
Slika 58: Najvišja kapitalna intenzivnost je še vedno v družbah, ki po dodani vrednosti in zaposlenosti prispevajo relativno malo v celotno dejavnost N.....	67
Slika 59: Zadolženost se je v letu 2020 najbolj povečala v potovalnih agencijah	68

Tabela 1: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb	2
Tabela 2: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb kmetijstva, lova in ribištva ter gozdarstva v izbranih letih	9
Tabela 3: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb dejavnosti proizvodnje živil in pijač v izbranih letih	12
Tabela 4: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb rudarstva	15
Tabela 5: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v izbranih letih	18
Tabela 6: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb oskrbe z elektriko, plinom in paro	25
Tabela 7: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki in odpadki ter saniranja okolja v izbranih letih	28
Tabela 8: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb gradbeništva v izbranih letih	31
Tabela 9: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil v izbranih letih	33
Tabela 10: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb prometa in skladiščenja	41
Tabela 11: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb gostinstva v izbranih letih	47
Tabela 12: Izbrani kazalniki poslovanja samostojnih podjetnikov v gostinstvu v izbranih letih	50
Tabela 13: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih v izbranih letih	51
Tabela 14: Kazalniki poslovanja nepremičninskih družb v izbranih letih	56
Tabela 15: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih v izbranih letih	60
Tabela 16: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih v izbranih letih	65

Kratice

A – kmetijstvo in lov, gozdarstvo, ribištvo, **B** – rudarstvo, **C** – predelovalne dejavnosti, **D** – oskrba z električno energijo, plinom in paro, **E** – oskrba z vodo, ravnanje z odpadki, saniranje okolja, **F** – gradbeništvo, **G** – trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil, **H** – promet in skladiščenje, **I** – gostinstvo, **J** – informacijske in komunikacijske dejavnosti, **K** – finančne in zavarovalniške dejavnosti, **L** – poslovanje z nepremičninami, **M** – strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti, **N** – druge raznovrstne poslovne dejavnosti, **O** – dejavnost javne uprave in obrambe, dejavnost obvezne socialne varnosti, **P** – izobraževanje, **Q** – zdravstvo in socialno varstvo, **R** – kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti, **S** – druge dejavnosti.

Povzetek

V delovnem zvezku na podlagi podatkov AJPES, pridobljenih iz bilanc stanja in izkazov poslovnega izida, analiziramo poslovanje gospodarskih družb. Analiza zajema obdobje od leta 2008 (ko je prišlo do spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti; v nadaljevanju SKD) do leta 2020, pri čemer je glavni poudarek na analizi poslovanja v zadnjem letu. Vse kategorije primerjamo v tekočih cenah. Dodana vrednost gospodarskih družb se je, po večletni rasti, v letu 2020 zaradi zaostrenih razmer ob epidemiji malo zmanjšala, pomenila pa je okoli 59 % dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva (upoštevaje drugo oceno dodane vrednosti SURS). Poslovni rezultat gospodarskih družb, ki se je v letu 2020 sicer poslabšal za skoraj 40 %, je vseeno ostal dosti boljši kot po letu 2008, ko je gospodarska in finančna kriza imela močnejše in večletne negativne posledice. Vsaj za zdaj manjše poslabšanje v letu epidemije, kot ob omenjeni krizi pred desetletjem, lahko delno pripišemo tudi zdaj boljši kondiciji in manjši zadolženosti družb, hkrati pa tudi precej obsežnim blažilnim ukrepom, ki jih je država namenjala gospodarstvu, da bi omejitve zaradi epidemije povzročile manj škode. Raznovrstni ukrepi države, med njimi jih je bilo veliko usmerjenih na trg dela, so se knjižili večinoma kot drugi poslovni prihodki (predvsem tam, kjer se sicer subvencije) in ti so se v letu 2020 povečali za prek 800 mio EUR. Ukrepi so pripomogli, da se je neto čisti dobiček gospodarskih družb, kljub znižanju, ohranil na relativno visoki ravni in je dosegel 2.806 mio EUR. Neto dobiček iz poslovanja se je znižal za pol manj, ponovno pa se je pojavila izguba iz financiranja. Prodajni prihodki so se znižali, malo bolj na tujem kot na domačem trgu, skupaj pa za skoraj 7 %. Stroški dela so se tudi zaradi ukrepov za ohranitev delovnih mest povečali za nekaj odstotkov, njihov delež v dodani vrednosti in poslovnih odhodkih pa je močno porasel. Ponovno so se povečali tudi finančni odhodki povezani z odpisi in oslabitvami. Zadolženost gospodarskih družb (delež dolga v virih sredstev) se je v letu 2020 nadalje znižala in je bila s 50 % najnižja v zadnjih dveh desetletjih.

Summary

The working paper analyses business results of Slovenian companies using AJPES statistical data from companies' balance sheets and profit and loss statements. The analysis covers the period from 2008 (when the NACE classification was revised) and focuses on developments in 2020. All categories are compared in current prices. After increasing for several years, the value added of commercial companies declined somewhat in 2020 under the severe epidemic circumstances, accounting for approximately 59% of the total value added of the Slovenian economy (based on first estimates by SURS). Although business performance of commercial companies decreased significantly by almost 40%, it was still much better than in the years following the 2008 global financial crisis. At least for the time being, the lower economic damage in the year of the epidemic, than in the global financial crisis a decade ago, can be attributed to the fact that companies are now in relatively good shape and much less indebted and that the government has taken extensive measures to support the economy in order to reduce the impact of restrictions during the epidemic. Various measures, many of which targeted the labour market, were mainly recorded as other operating revenues (mostly where subsidies are otherwise recorded) and these revenues increased by over EUR 800 million in 2020. These government measures contributed to the total net profit remaining at a relatively high level of EUR 2,806 million despite the contraction. The decline in the net operating profit was a half lower than the decline in total profit, but again net financial loss incurred. Sales revenues decreased, slightly more on the foreign market and slightly less on the domestic, overall by almost 7%. Labour costs, also owing to government measures to secure jobs and employment, improved by a few percent and their share in value added and operating expenses increased significantly. Expenses related to impairment and write-offs of financial investments also rose again. In 2020, companies' indebtedness (the ratio of debt to total liabilities) decreased further and stood at 50%, the lowest level in the last two decades.

1 Uvod

Strukturne statistike podjetij so pomemben vir podatkov o posameznih dejavnostih gospodarstva, saj omogočajo analize na precej bolj razčlenjeni ravni SKD kakor na primer nacionalni računi, ki zagotavljajo predvsem tako imenovane makro podatke o nacionalnem gospodarstvu. Njihova slabost pa je, da so na voljo s precejšnjim časovnim zamikom. Zato si za bolj tekoče spremljanje gibanj v posameznih dejavnostih pomagamo s statističnimi podatki o poslovanju gospodarskih družb. Uporabljeni podatki za razliko od strukturnih statistik ali nacionalnih računov ne vključujejo rezultatov vseh poslovnih subjektov (poleg gospodarskih družb so to še samostojni podjetniki, zadruga, društva, pravne osebe zasebnega in javnega prava). Z analizo podatkov o poslovanju gospodarskih družb tako zajamemo nekaj več kot polovico dodane vrednosti celotnega slovenskega gospodarstva in skoraj dve tretjini dodane vrednosti dejavnosti pretežno zasebnega sektorja (A-N, R-T).

V delovnem zvezku analiziramo statistične podatke iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida gospodarskih družb¹ predvsem z vidika posameznih dejavnosti slovenskega gospodarstva. Zanimajo nas (i) glavne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja družb s poudarkom na dejavnikih, ki vplivajo na ustvarjeno dodano vrednost in konkurenčnost posameznih dejavnosti, in (ii) pomembnejše spremembe v strukturi dejavnosti. Tako dobimo podrobnejši pogled v posamezne dejavnosti, kar uporabljamo na eni strani kot podlago za napovedovanje bruto domačega proizvoda s strani proizvodnje (dodane vrednosti), ki je sestavni del napovedi gospodarskih gibanj Urada RS za makroekonomske analize in razvoj. Na drugi strani pa so te analize ena od osnov za spremljanje napredka pri razvoju in konkurenčnosti podjetniškega sektorja. V posameznih storitvenih dejavnostih, v katerih ob gospodarskih družbah razmeroma velik del dodane vrednosti dejavnosti ustvarijo še majhni samostojni podjetniki, dodajamo tudi kratko informacijo o njihovem poslovanju.

Delovni zvezek ima štiri poglavja in statistično prilogo. Uvodu sledi poglavje, v katerem predstavljamo nekatere skupne značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja gospodarskih družb v Sloveniji. Večino prostora pa v nadaljevanju namenjamo analizi poslovanja družb v posameznih dejavnostih klasifikacije SKD. Zaradi spremembe Standardne klasifikacije dejavnosti z letom 2008 v delovnem zvezku večinoma analiziramo obdobje po tem letu. Podatki za vsako od analiziranih let vključujejo gospodarske družbe, ki so v tistem letu dejansko poslovale. Vključene so večje dejavnosti zasebnega sektorja brez finančnih in zavarovalniških storitev (K), in sicer: kmetijstvo in nekatere z njim povezane dejavnosti (A, C 10 in C 11; zaradi povezanosti kmetijstva in živilsko-predelovalne industrije te dejavnosti obravnavamo skupaj), rudarstvo (B), predelovalne dejavnosti (C), oskrba z elektriko, plinom in paro (D), oskrba z vodo, ravnanje z odpadki in odplakami ter saniranje okolja (E), gradbeništvo (F), trgovina (G), promet in skladiščenje (H), gostinstvo (I), informacijske in komunikacijske dejavnosti (J), poslovanje z nepremičninami (L), strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M) ter druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N). Delovni zvezek končujemo s sklepnimi ugotovitvami, prilagamo pa mu še obsežnejšo statistično prilogo.

¹ Objavlja jih AJ PES na podlagi letnih poročil, ki jih enkrat letno predložijo gospodarske družbe.

2 Nekatere značilnosti poslovanja in premoženjsko-finančnega položaja gospodarskih družb v letu 2020

Tabela 1: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb

	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	51.997	55.734	65.214	67.178	68.125
Število zaposlenih ¹	510.754	462.643	444.839	519.505	509.700
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	1.657,0	-256,5	1.640,0	4.624,8	2.805,9
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	2.006	1.800	1.360	1.557	1.564
Število zaposlenih/podjetje	9,8	8,3	6,8	7,7	7,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	195	218	199	194	206
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,043	1,030	1,036	1,051	1,042
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	1,7	-0,3	1,9	4,6	2,7
Donosnost prihodkov (v %)	1,9	-0,3	2,0	4,5	2,9
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.279	36.044	41.124	46.752	47.161 ³
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	21.376	22.719	24.758	28.149	29.380
Delež stroškov dela v dod. vrednosti (v %)	60,6	63,0	60,2	60,2	62,3 ⁴
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	65,2	62,2	55,2	51,2	50,1
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,9	35,3	30,2	27,9	27,4
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	56,8	61,0	73,0	81,6	84,8
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	88,8	90,5	99,1	103,6	105,6
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	29,7	30,7	38,4	43,0	42,7
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	61,3	62,0	61,4	59,8	58,8
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolg. sredstvih (v %)	15,7	15,4	18,2	19,5	19,0

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

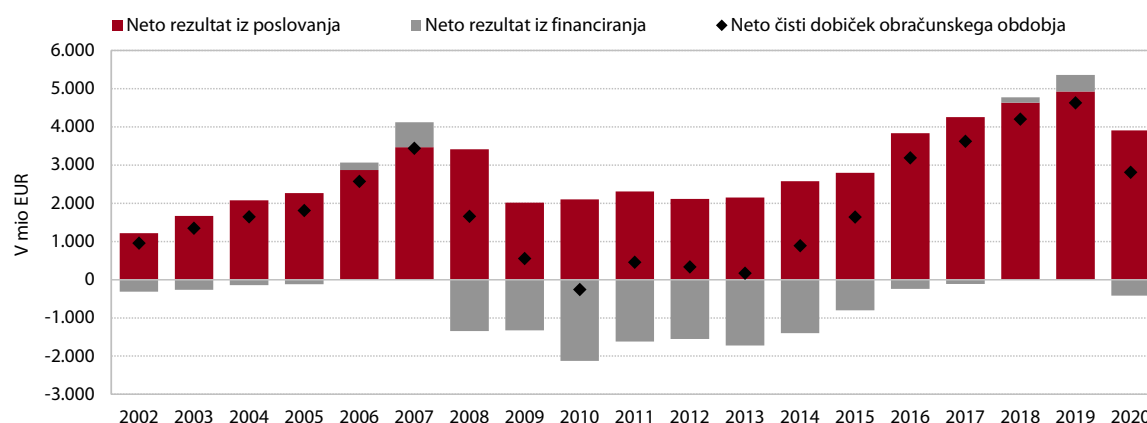
Opombe: ¹ Podatek o številu zaposlenih pomeni povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in je izračunan kot število delovnih ur v koledarskem (obračunskem) letu, za katere so zaposleni dobili plačo in nadomestilo plače /(deljeno) z možnimi delovnimi urami za koledarsko (poslovno) leto. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja. ³ Produktivnost dela, izračunana z dodano vrednostjo brez subvencij, se ni povečala, ampak znižala za 2,7 %. ⁴ Delež stroškov dela se je v dodani vrednosti brez upoštevanih subvencij močno povečal, na 66 %.

Kazalniki uspešnosti poslovanja gospodarskih družb so se leta 2020 zaradi epidemije večinoma poslabšali, a dosti manj kot bi se brez ukrepov države. Dodana vrednost družb se je nominalno znižala le za 1 %, zaposlenost pa za manj kot 2 %. Znižanja so namreč močno ublažili ukrepi države za omilitev posledic epidemije. Če v izračunu dodane vrednosti ne upoštevamo subvencij (AOP 124, kamor se je beležila tudi državna pomoč), je bilo znižanje dodane vrednosti večje, 4,5-odstotno. Zaposlenost je bila v letu 2020 praktično enaka kot leta 2008, to je pred izbruhom ekonomske in finančne krize, dodana vrednost pa je bila nominalno precej višja, realno² pa za okoli 18 % (oziroma za okoli 14 % v izračunu brez subvencij). Po šestih letih znatne rasti se je v letu 2020 močneje znižal neto čisti dobiček, ki je upadel za več kot 39 %. S 4.625 mio

² Z deflatorji za preračun rasti nominalnih kazalcev družb v realna gibanja ne razpolagamo, deflator dodane vrednosti celotnega gospodarstva, ki ga izračuna SURS, pa lahko služi kot približek deflatorja (2020/2008: 13,4 %, 2020/2007: 18,8 %).

EUR se je znižal na 2.806 mio EUR in je bil s tem realno za prek tri desetine nižji kot pred ekonomsko in finančno krizo v najuspešnejšem letu 2007. Neto dobiček iz poslovanja se je znižal skoraj pol manj³ in ostal razmeroma visok (v zadnjih dveh desetletjih je bil višji le v obdobju 2017–2019), čeprav realno tudi okoli 5 % nižji kot v letu 2007. Po dveh pozitivnih letih pa je v letu epidemije ponovno nastala znatna izguba iz financiranja. Donosnost poslovnih prihodkov se je v letu 2020 s 4,8 % znižala na 4,1 % (v letu 2007 je bila 4,4 %), donosnost povprečnega kapitala pa z 9,4 % na 5,4 % (v 2007 10,2 %) ⁴. Visoka donosnost kapitala pred ekonomsko in finančno krizo je bila posledica visoke zadolženosti, kar pa se je potem v krizi pokazalo kot slabost. Zato je morda bolj primeren kazalec donosnost sredstev, ki se je v letu 2020 s 4,6 % znižala na 2,7 % (v 2007 3,9 %). V letu 2019 so družbe že tretje leto zapored poslovale z neto čistim dobičkom v vseh dejavnostih, v letu 2020 pa so ponovno kar štiri dejavnosti poslovale z izgubo, vendar le dve izrazito zaradi zaježitvenih ukrepov ob epidemiji. Po močnem krčenju obsega prevrednotovalnih odhodkov in odpisov finančnih naložb v prejšnjih letih, so se ti v letu 2020 spet občutno povečali. Pomemben pokazatelj okrevanja družb po ekonomski in finančni krizi je bilo tudi naraščanje vrednosti virov sredstev v obdobju 2016–2019, ki je v letu 2019 prvič preseгла raven iz leta 2008. Povečali sta se obe sestavini virov, tako vrednost dolga kot kapitala. Nekoliko presenetljivo se je vrednost sredstev v letu z epidemijo še povečala, saj se je nadalje precej povečal obseg kapitala, tako da se je razmerje med dolgom in kapitalom praktično povsem izenačilo, na 50 : 50.

Slika 1: Neto čisti dobiček družb se je v letu 2020 močno znižal, saj se je poslabšal izid iz poslovanja, prav tako pa se je spet pojavila neto izguba iz financiranja^{1,2,3}

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

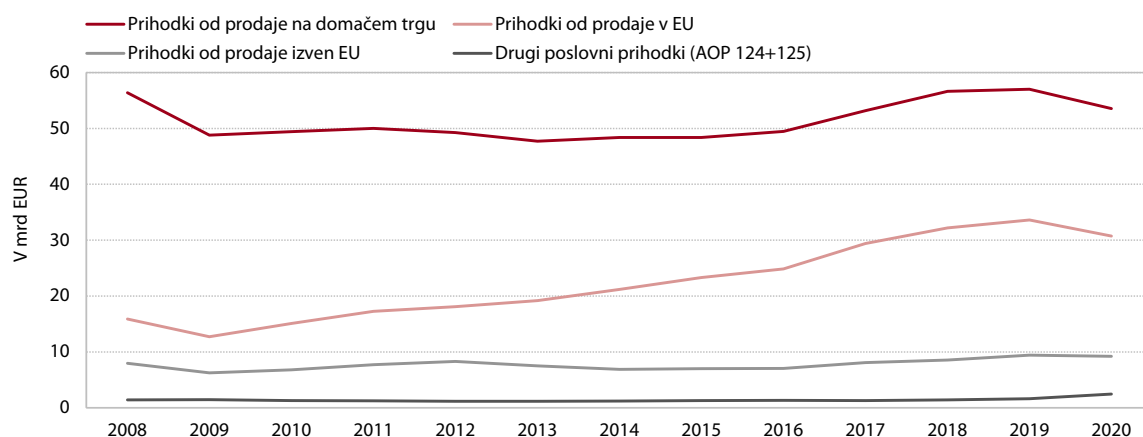
Opombe: ¹ Poslovni rezultat obračunskega obdobja je rezultat poslovanja družb v njihovi osnovni dejavnosti (rezultat iz poslovanja), iz financiranja (rezultat iz financiranja) in iz drugega delovanja. Ker tretja komponenta predstavlja relativno manj pomemben del celotnega poslovnega rezultata, je v sliki ne prikazujemo posebej. ² Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007). ³ Podatki za vsa leta se nanašajo na gospodarske družbe, ki so dejansko poslovale v posameznem letu, kar pomeni, da so pridobljeni iz bilanc za tekoče leto.

³ Deloma je to povezano tudi z blažilno podporo države za podjetja, saj so se drugi poslovni prihodki, kjer se ta beleži, močno povečali.

⁴ Le pri izračunu donosnosti poslovnih prihodkov je v števcu neto dobiček iz poslovanja, drugod pa neto čisti dobiček; pri donosnostih sredstev in kapitala upoštevamo povprečna sredstva in povprečni kapital v letu.

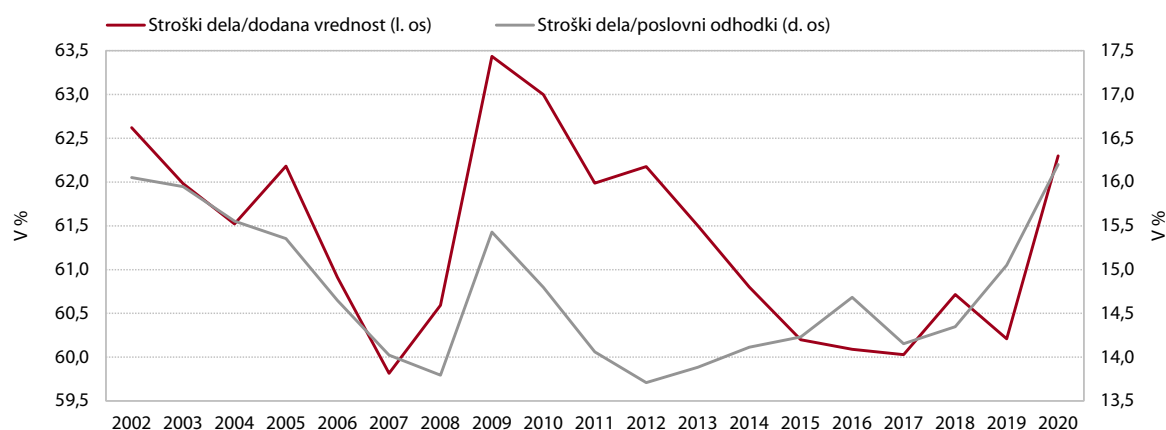
Prihodki od prodaje so se leta 2020 predvsem zaradi zaježitvenih ukrepov ob epidemiji zelo znižali, kar za polovico pa so se povečali drugi poslovni prihodki, kjer je bila knjižena večina dodatne državne pomoči⁵. Epidemija je prekinila dolgoletno povečevanje prodaje na trgu EU in okrevanje rasti prodaje v zadnjih letih doma. Prodaja na domačem trgu se je znižala za 6 %, na trgu EU pa skoraj za 9 %, medtem ko je bilo znižanje na trgih izven EU manjše. Ob omenjenih gibanjih je izvozna usmerjenost družb ostala visoka in je znašala le malo pod 43 %. V okviru poslovnih prihodkov so se za prek 800 mio EUR oziroma skoraj za polovico povečali drugi poslovni prihodki, ki sicer večinoma zajemajo subvencije (na primer za javni potniški promet), v letu 2020 pa je bila tam knjižena pomoč družbam ob epidemiji. Ker so se poslovni prihodki znižali bolj od poslovnih odhodkov, se je gospodarnost poslovanja (razmerje med poslovnimi prihodki in poslovnimi odhodki) znižala s koeficienta 1,051 na 1,042 (v letu 2007 1,048).

Slika 2: Prihodki od prodaje so v letu 2020 zaradi epidemije močno upadli doma in na tujem trgu, močno pa so se povečali sicer manjši drugi poslovni prihodki, kjer so družbe vknjižile tudi dodatno pomoč države

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Slika 3: Ob številnih blažilnih ukrepih države na trgu dela so se stroški dela družb ob epidemiji še okrepili, kljub temu da so se vsi ostali odhodki precej znižali

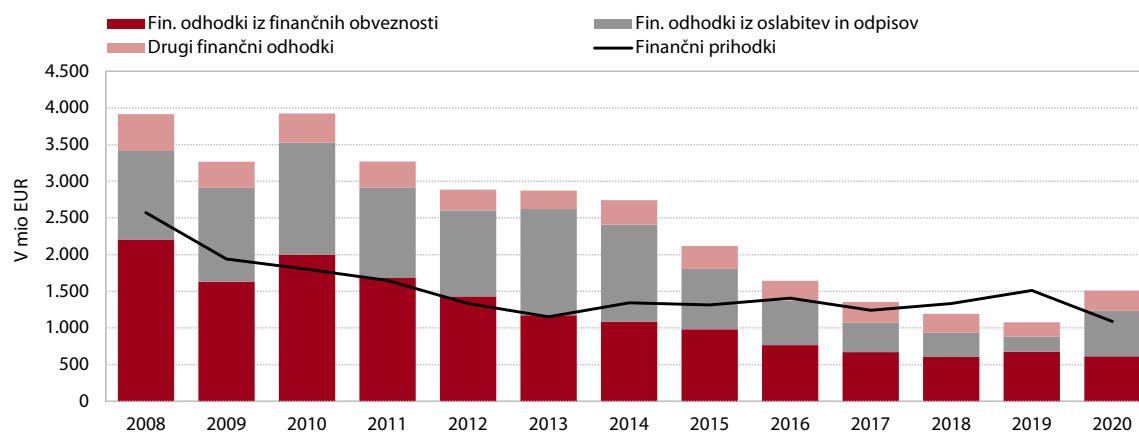
Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

⁵ Pri tem upoštevamo oziroma seštejemo vrednosti dveh AOP, to sta AOP 124 Subvencije, dotacije, regresi, kompenzacije in drugi prihodki, ki so povezani s poslovnimi učinki in AOP 125 Drugi poslovni prihodki, čeprav je bila večina dodatne pomoči beležena v prvem (za pojasnila glej tudi uvodni del Informacije o poslovanju gospodarskih družb v Republiki Sloveniji v letu 2020 AJPES).

Deleža stroškov dela v dodani vrednosti in poslovnih odhodkih sta v letu 2020 močno poskočila. Deleži stroškov dela se s tehnološkim napredkom na daljši rok običajno znižujejo. Ob visokem padcu aktivnosti na začetku ekonomske in finančne krize v letu 2009 pa sta se deleža stroškov dela v dodani vrednosti in poslovnih odhodkih močno povečala⁶. V naslednjih letih je njihovo zniževanje oziroma prilagajanje dejanskim razmeram v gospodarstvu izboljševalo poslovni izid. Stroški dela v dodani vrednosti in poslovnih odhodkih so se ponovno močneje povečali v letu 2020 ob epidemiji covid-19. Tedaj je država sprejela številne ukrepe na trgu dela (npr. povračila za čakanje na delo, krizni dodatek, delno subvencioniranje skrajšanega delovnega časa, idr.) za ohranjanje delovnih mest in podporo dohodkom zaposlenih. Delodajalci so izplačila na podlagi ukrepov beležili kot strošek dela, pomoč države pa med druge poslovne prihodke oziroma med subvencije, kar je blažilo upad dodane vrednosti. Tako so se, ob 5-odstotnem znižanju poslovnih odhodkov in že omenjenem enoodstotnem znižanju dodane vrednosti, stroški dela povečali za 2,4 %, močno pa se je povečal tudi njihov delež. Še posebej močno se je povečal delež stroškov dela v dodani vrednosti, če tam ne upoštevamo subvencij in sicer kar na 66,0 %. V obdobju 2008–2020 so se stroški dela povečali za 37 %, precej bolj od 14-odstotne inflacije, nekoliko bolj pa tudi od rasti produktivnosti dela (dodana vrednost na zaposlenega), ki se je v tem času povečala za 34 % (z upoštevanjem dodane vrednosti brez subvencij za 29 %).

Družbe so leta 2020 po dveh pozitivnih letih zaradi povečanja oslabitev vrednosti družb spet imele neto izgubo iz financiranja. Poslabšanje ni bilo tolikšno, kot v začetku ekonomske in finančne krize, ko so imele družbe zaradi visoke zadolženosti tudi visoke finančne obveznosti, ki so se šele kasneje v procesu razdolževanja zniževale. Vseeno so se finančni prihodki znižali za 28 %, na drugi strani pa so se finančni odhodki povečali za 40 %. V okviru slednjih so se kar potrojili finančni odhodki iz oslabitev in odpisov, v okviru prihodkov pa so se opazneje znižali finančni prihodki iz deležev. Neto izguba iz financiranja je tako v letu 2020 znašala skoraj 419 mio EUR.

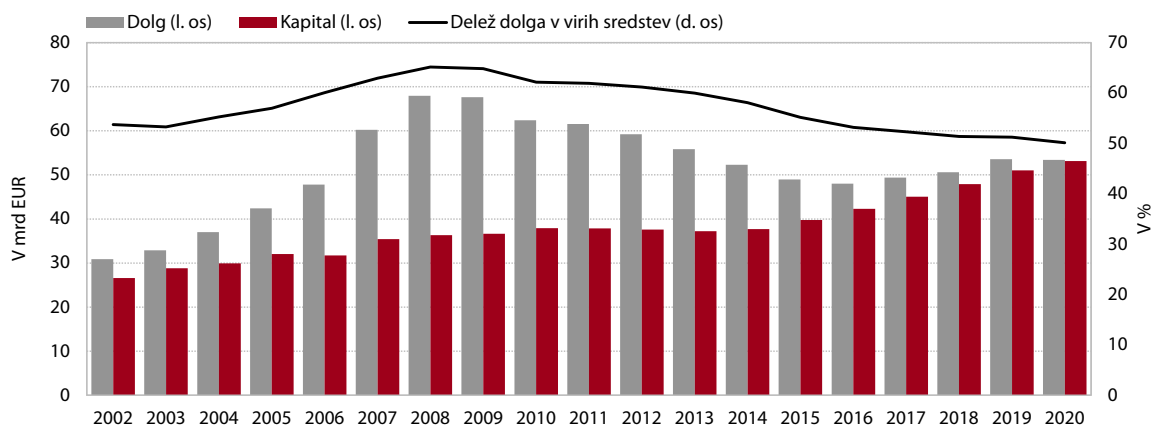
Slika 4: Finančni odhodki so se v letu epidemije povečali zlasti zaradi več odpisov in oslabitev vrednosti, finančni prihodki pa so upadli predvsem z znižanjem prihodkov iz deležev

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

⁶ Stroški dela se v takih razmerah prilagodijo z zamikom. Takojšnje znižanje plač ob upadu posla zavirajo obstoječe kolektivne pogodbe, obseg odpuščanja zaposlenih pa je v začetku manjši zaradi negotovosti podjetnikov glede globine in časa trajanja krize. Zato so se stroški dela tudi pri nas sprva znižali dosti manj od dodane vrednosti in ostalih odhodkov. Na to pa je pomembno vplival tudi precejšen zakonski dvig minimalne plače v začetku krize (Zakon o minimalni plači, 2010).

Slika 5: Obseg kapitala družb se je tudi v letu 2020 nadalje povečal, le rast zadolževanja se je prekinila, tako da se je stopnja zadolženosti še znižala¹

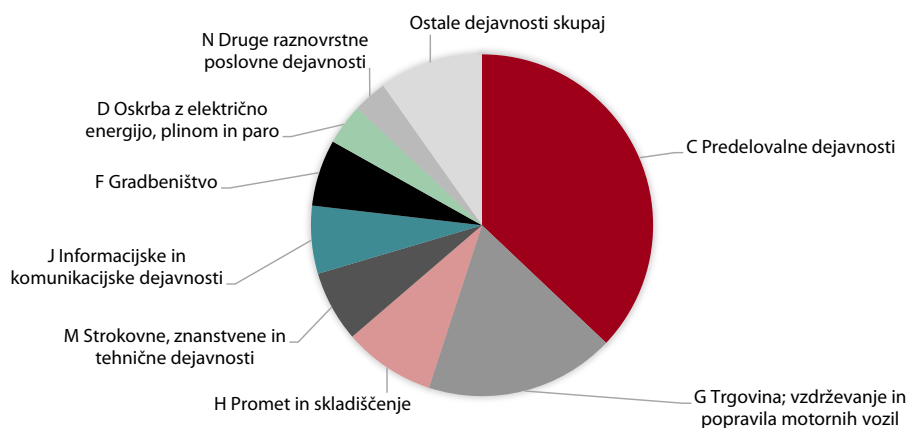
Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opomba: ¹ Leta 2006 so se spremenili slovenski računovodski standardi, a po naši oceni spremembe niso bile tolikšne, da bi popolnoma onemogočile medletno primerjavo podatkov (glej tudi pojasnila v uvodu v Kmet Zupančič in drugi, 2007).

Zadolženost družb, merjena z deležem dolga v virih sredstev, se je v letu 2020 še nekoliko znižala, kapital družb pa se je še povečal. Kapital družb se je povečal za prek 4 %, dolg pa se je malenkost znižal. Zadolženost družb, merjena z deležem dolga v virih sredstev, se je tako nadalje znižala in dosegla 50 %, s čemer se je spustila pod raven iz začetka prejšnjega desetletja. Medtem ko so družbe pred leti v ekonomsko in finančno krizo vstopile močno zadolžene in je dolg pomenil skoraj dve tretjini obveznosti do virov sredstev družb, je danes njihov položaj s tega vidika dosti bolj stabilen. Morda nekoliko preseneča, da se je v letu epidemije obseg kapitala še nadalje povečal, a podobno je bilo tudi ob začetku ekonomske in finančne krize, ko se je tudi še nekaj let počasi povečeval.

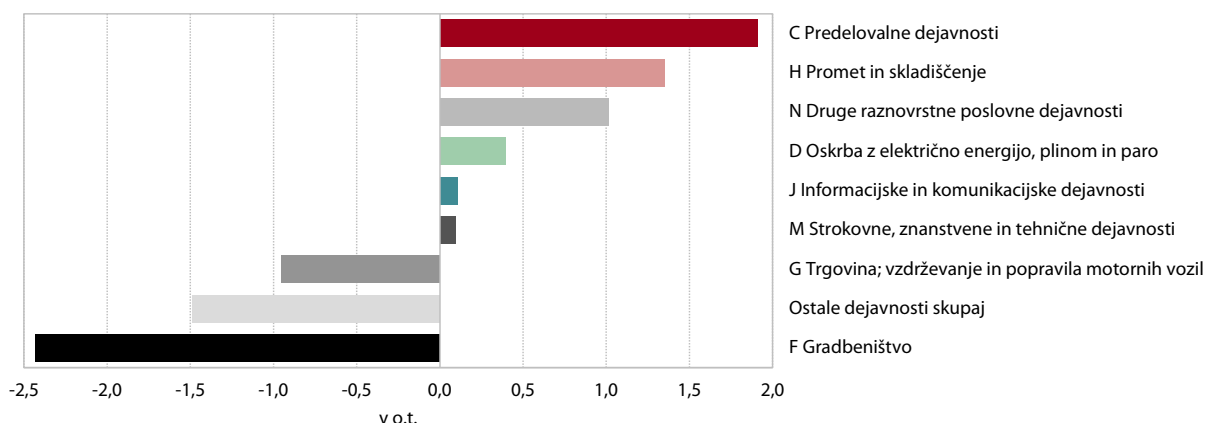
3 Pregled poslovanja gospodarskih družb po dejavnostih

Slika 6: Družbe predelovalnih dejavnosti, trgovine in prometa so v letu 2020 ustvarile malo manj kot dve tretjini dodane vrednosti vseh družb v gospodarstvu

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Slika 7: V strukturi dodane vrednosti družb v obdobju 2008–2020 se je najbolj okrepil delež predelovalnih dejavnosti, najbolj upadel pa je delež gradbeništva

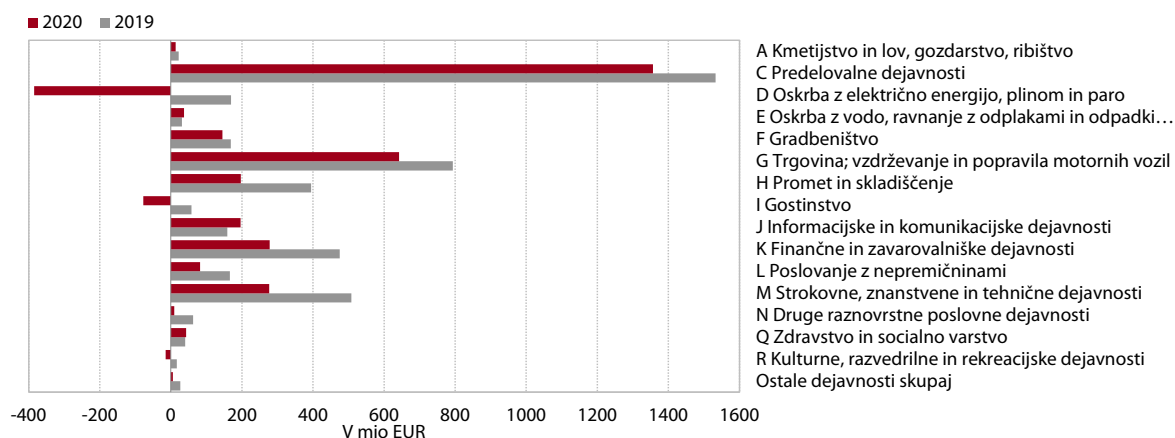
Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

V letu 2020 so imeli zaradi zaježitvenih ukrepov ob epidemiji največje znižanje dodane vrednosti v gostinstvu ter kulturnih, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnostih. V teh dveh dejavnostih se je dodana vrednost nominalno znižala kar za okoli 30 %, medtem ko so bili v nekaterih drugih dejavnostih, kot sta na primer promet in druge raznovrstne storitvene dejavnosti, bolj prizadeti le posamezni deli teh dejavnosti (javni potniški promet, potovalne agencije, ...). Na drugi strani pa epidemija ni imela večjega negativnega vpliva na vrsto dejavnosti. Tako se je dodana vrednost še povečala v zdravstvu, komunalni dejavnosti (voda, odplake, odpadki), finančnem posredništvu, informacijski in komunikacijski dejavnosti ter pri oskrbi z elektriko. Tudi če v izračunih dodane vrednosti po dejavnostih ne upoštevamo subvencij, je slika podobna. Od začetka ekonomske in finančne krize v letu 2008 se je struktura dodane vrednosti gospodarskih družb spreminjala v smeri povečevanja deleža bolj izvozno usmerjenih dejavnosti. Od leta 2008 se je močno skrčil delež gradbeništva (F), pa tudi trgovine (G). Hkrati se je povečal delež dejavnosti, ki velik del svojih prihodkov

ustvarijo na tujih trgih, to je v predelovalnih dejavnostih in prometu⁷. V zadnjih letih pa se je zaradi povečanja aktivnosti agencij za zaposlovanje, ki se odzivajo na povečano povpraševanje podjetij po bolj fleksibilnih oblikah zaposlitve, okrepil tudi delež raznovrstnih storitvenih dejavnosti (N).

Tudi leta 2020 so z dobičkom poslovali v večini dejavnosti, a se je ta v razmerah epidemije skoraj povsod znižal. Veliko poslabšanje poslovanja in izgubo so v letu 2020 izkazali pri oskrbi z električno energijo, vendar v povezavi s problematiko šoštanjske elektrarne. Zaradi omejitvenih ukrepov ob epidemiji so precejšnjo izgubo izkazali tudi v gostinstvu ter kulturnih, razvedrilnih in rekreacijskih dejavnostih. Spremembe v času epidemije pa so pozitivno vplivale na poslovanje informacijskih in komunikacijskih dejavnosti, kjer se je dobiček močno povečal. Nekaj več dobička kot prejšnje leto so dosegli še v komunalni dejavnosti. Leta 2020 so največ dobička še vedno ustvarili v predelovalnih dejavnostih in trgovini. V obeh se je dobiček znižal dosti manj kot v večini ostalih dejavnosti, tako da se je njun skupni delež v neto čistem dobičku vseh družb s 50 % v letu 2019 povzpел čez 70 % v letu 2020.

Slika 8: Poslabšanje poslovanja je bilo v večini dejavnosti povezano z epidemijo (tudi izguba v gostinstvu in kulturnih dejavnostih), velika izguba pri oskrbi z elektriko pa s problematiko TEŠ

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

V nadaljevanju poglavja predstavljamo podrobnejšo analizo poslovanja družb ter strukturnih sprememb v posameznih nefinančnih dejavnostih zasebnega sektorja (A–N, brez K). Poslovanja družb na področjih javnih storitev (dejavnosti O–Q), manjšega dela tržnih storitev (R in S) in finančnega posredništva (K) pa zaradi izjemno nizke zastopanosti gospodarskih družb v ustvarjeni dodani vrednosti teh dejavnosti v delovnem zvezku podrobneje ne obravnavamo.

⁷ Na povečanje deleža prometa je pomembno vplivala tudi statusna sprememba večje družbe v letu 2010, njegov delež pa je naraščal tudi po tem letu. V letu 2016 pa je v smeri zniževanja deleža prometa vplivalo preregistriranje večje družbe, ki skrbi za infrastrukturo, v dejavnost L: Poslovanje z nepremičninami.

3.1 Kmetijstvo in z njim povezane dejavnosti (A, C 10,11)

3.1.1 Kmetijstvo, lov in gozdarstvo ter ribištvo (A)

Tabela 2: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb kmetijstva, lova in ribištva ter gozdarstva v izbranih letih

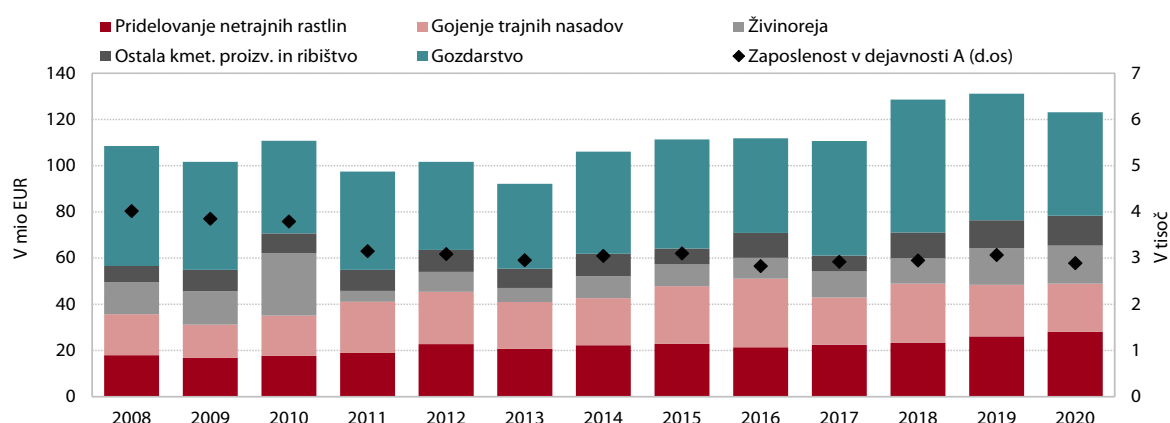
	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	356	354	454	463	456
Število zaposlenih ¹	4.022	3.793	3.105	3.068	2.892
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	0,8	0,8	0,7	0,6	0,6
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	0,6	0,7	0,6	0,5	0,5
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio. EUR)	-10,1	-0,3	7,0	22,3	13,3
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.721	1.798	1.269	1.260	1.267
Število zaposlenih/podjetje	11,3	10,7	6,8	6,6	6,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	147	162	184	185	196
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	0,994	1,011	1,031	1,064	1,047
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	-1,70	-0,06	1,23	3,94	2,34
Donosnost prihodkov (v %)	-2,34	-0,09	1,66	4,89	3,17
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	26.985	29.205	35.856	42.744	42.589
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	20.077	20.943	22.184	24.741	25.598
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	74,4	71,7	61,9	57,9	60,1
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	55,4	55,5	61,4	52,7	51,1
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	32,8	33,0	31,7	26,2	25,0
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	70,0	68,5	62,0	80,8	84,5
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	90,5	88,8	91,8	104,7	109,5
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	20,5	15,6	32,2	22,5	20,2
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	63,7	65,0	62,2	58,5	57,9
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	19,4	17,2	19,9	22,3	22,3

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe s področja kmetijstva in lova, gozdarstva ter ribištva (A) so v letu 2020, ob manjši aktivnosti v gozdarstvu, nekoliko znižale skupno dodano vrednost. Iz dejavnosti A je računovodske izkaze oddalo 456 gospodarskih družb s skupno 2.892 zaposlenimi. To je bilo za 1,5 % družb in 5,7 % zaposlenih manj kot v letu 2019. Ustvarili so 123,2 mio EUR dodane vrednosti, kar je bilo za 6,1 % manj kot v letu prej (brez subvencij za 13,1 % manj), vendar pa je bila to ena od treh najvišjih vrednosti v opazovanem obdobju po letu 2008.⁸ V družbah iz kmetijske proizvodnje in lova ter z njima povezanih storitvah se je tretje leto zapored zvišala (brez subvencij znižala za 2,9 %) in bila tako najvišja po letu 2008. Rast je bila prisotna v štirih osnovnih oddelkih, znižanje pa le v dveh – v gojenju trajnih nasadov in storitvah za kmetijsko proizvodnjo (podobno tudi brez subvencij)⁹. V družbah iz gozdarstva pa se je dodana vrednost drugo leto zapored znižala, za 18 % (brez subvencij za 22,5 %), približno na raven iz leta 2014. Aktivnosti v tej dejavnosti, ki so bile v obdobju po letu 2014 pod vplivom obsežne sanacijske sečnje zaradi vremenskih ujm in napadov gozdnih škodljivcev, so se nekoliko umirile. Dodana vrednost se je znižala tudi v družbah iz ribištva in gojenja vodnih organizmov, približno na raven povprečja opazovanega obdobja po letu 2008, prispevek teh družb v dejavnosti pa je razmeroma skromen. Ker se je skupna dodana vrednost dejavnosti A znižala nekoliko bolj kot zaposlenost, je to pomenilo nižjo produktivnost dela. Zaostanek za produktivnostjo v družbah skupaj se je povečal za 1 o. t., na 10 % (brez subvencij na 24 %). Pri tem se je znotraj dejavnosti ohranila precejšnja razlika: produktivnost v kmetijstvu je bila v primerjavi s produktivnostjo vseh družb za 14 % nižja, v gozdarstvu pa za 2 % višja (brez subvencij v tej primerjavi za 34 % nižja oz. 1 % višja).

Slika 9: Dodana vrednost gospodarskih družb dejavnosti A se je v letu 2020 znižala bolj kot zaposlenost

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Opomba: Gojenje trajnih nasadov, Pridelovanje netrajnih rastlin, Živinoreja ter Ostala kmet. proizvodnja so skupine iz oddelka 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter z njima povezane storitve. V grafu so razvrščene glede na njihove deleže v dodani vrednosti dejavnosti v letu 2020. Gozdarstvo sodi v oddelek 02, ribištvo pa v oddelek 03.

Družbe področja A so v letu 2020 prihodke znižale za 8 %, odhodke pa za 7 %. Skupne prihodke so zniževali prihodki iz osnovnega delovanja, finančni in drugi prihodki pa so se zvišali. Čisti prihodki od prodaje so bili nižji za desetino, predvsem zaradi slabših rezultatov na trgu EU¹⁰. Na domačem trgu so se znižali manj, na trgu izven EU pa so se zvišali. Delež prihodkov od prodaje na tujem trgu v skupnih prihodkih od prodaje se je posledično znižal na okoli 20 %, kar pa je (tudi zaradi narave dejavnosti) okoli polovica deleža, ki ga v povprečju dosegajo družbe skupaj. Prejete skupne subvencije so se zvišale za tretjino, tako da se je njihov delež v skupnem prihodku s 4,3 % zvišal na 6,2 %. Med *odhodki* so se znižali odhodki iz poslovanja in drugega delovanja, zvišali

⁸ Celotna dodana vrednost dejavnosti A se je v letu 2020 po prvih ocenah znižala manj, za 2,8 % (SURS, nacionalni računi, 2021). Iz tega lahko sklepamo, da je bilo poslovanje na kmetijah uspešnejše kot v gospodarskih družbah. Kmetje računovodskih izkazov ne izpolnjujejo, ustvarijo pa večino skupne dodane vrednosti dejavnosti. Delež dodane vrednosti gospodarskih družb v skupni dodani vrednosti dejavnosti A znaša okoli 14 % (preračun Umar).

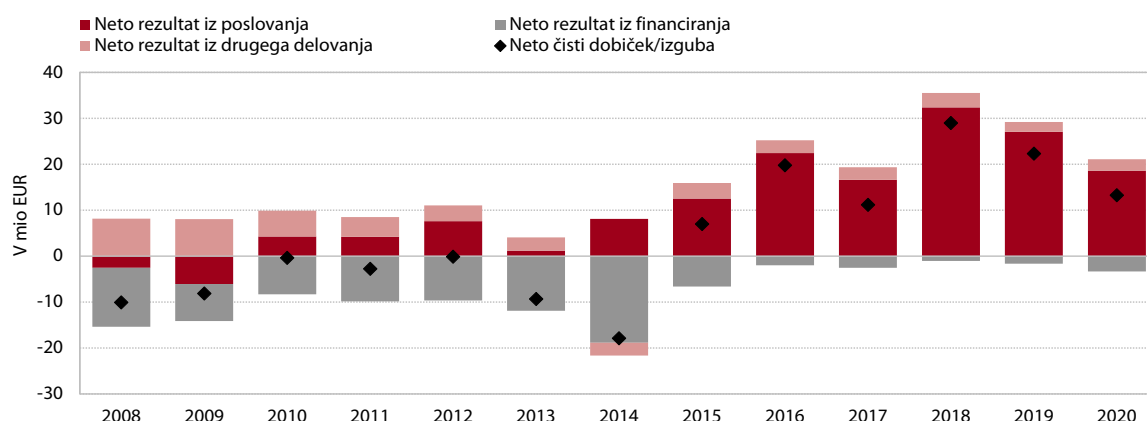
⁹ Skupni obseg kmetijske proizvodnje je bil v letu 2020 večji kot v letu prej, in sicer v obeh osnovnih podskupinah: v rastlinski pridelavi in v živinoreji (SURS, Realni dohodek iz kmetijstva, 2021). Težave, povezane z epidemijo, so bile predvsem zaradi motenj v prodajnih tokovih - zaprtja javnih zavodov ter manjše aktivnosti v gostinstvu in turizmu.

¹⁰ Na trg EU je usmerjenega večina skupnega izvoza dejavnosti A, v letu 2020 okoli 87 % izvoza.

pa iz financiranja. Stroški blaga, materiala in storitev so se znižali za 10 %, bolj pa stroški energije, za okoli petino. Ob nižji zaposlenosti so se kljub višjim stroškom dela na zaposlenega znižali tudi stroški dela, ki imajo zaradi bolj delovno intenzivne narave proizvodnje v tej dejavnosti večji pomen. Zaradi nižje rasti dodane vrednosti se je njihov delež v njej zvišal, na okoli 60 %, kar pa je bil še vedno manjši delež kot v družbah skupaj.

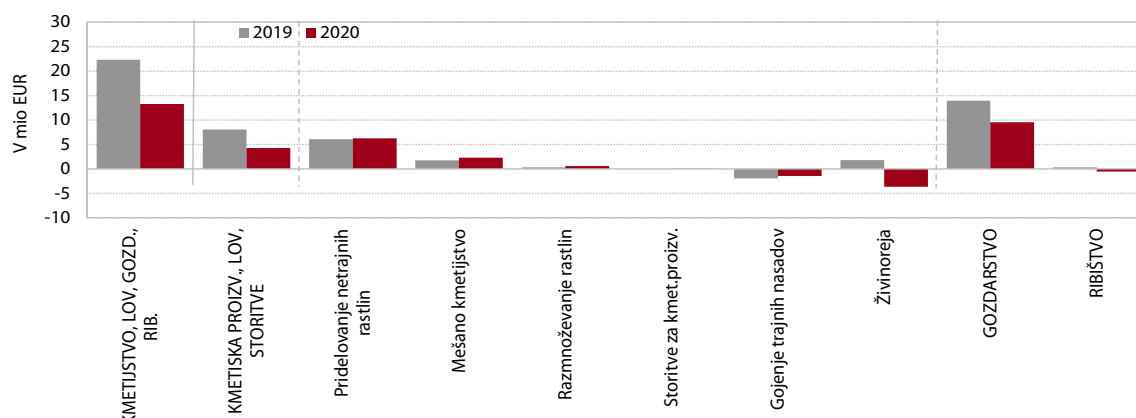
Kmetijske, gozdarske in ribiške družbe so poslovno leto 2020 ponovno zaključile s pozitivnim rezultatom. Po predhodnem daljšem obdobju neto čiste izgube so šesto leto zapored prikazale neto čisti dobiček. Ta je bil za 41 % nižji kot v letu prej in za 54 % nižji kot v letu 2018, ko je bil v opazovanem obdobju trinajstih let najvišji. Družbe iz *kmetijske proizvodnje* so leto zaključile s 4,3 mio EUR neto čistega dobička, kar je bilo za skoraj polovico manj kot v letu prej. V nasprotju s predhodnim letom je bila to predvsem posledica poslabšanja v družbah iz živinoreje, ki pa ga je omililo izboljšanje v družbah iz pridelovanja netrajnih rastlin. V *gozdarstvu* so družbe izkazale 9,6 mio EUR neto čistega dobička, to pa je bilo za okoli tretjino manj kot v letu prej. Poslovanje so poslabšali v vseh treh podskupinah, najbolj pa v sečnji lesa. V družbah ribištva in gojenja vodnih organizmov pa so poslovno leto 2020, v nasprotju z letom prej, zaključili z negativnim rezultatom poslovanja.

Slika 10: Tudi leto 2020 so gospodarske družbe dejavnosti A zaključile z neto čistim dobičkom, a za okoli polovico nižjim kot v letu 2018

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Slika 11: Večina dobička gospodarskih družb dejavnosti je bila ponovno ustvarjena v gozdarstvu, v kmetijstvu pa v pridelovanju netrajnih rastlin

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku 01 Kmetijska proizvodnja in lov ter storitve so razvrščene glede na izid v letu 2020.

3.1.2 Proizvodnja živil in pijač (C 10, 11)

Tabela 3: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb dejavnosti proizvodnje živil in pijač v izbranih letih

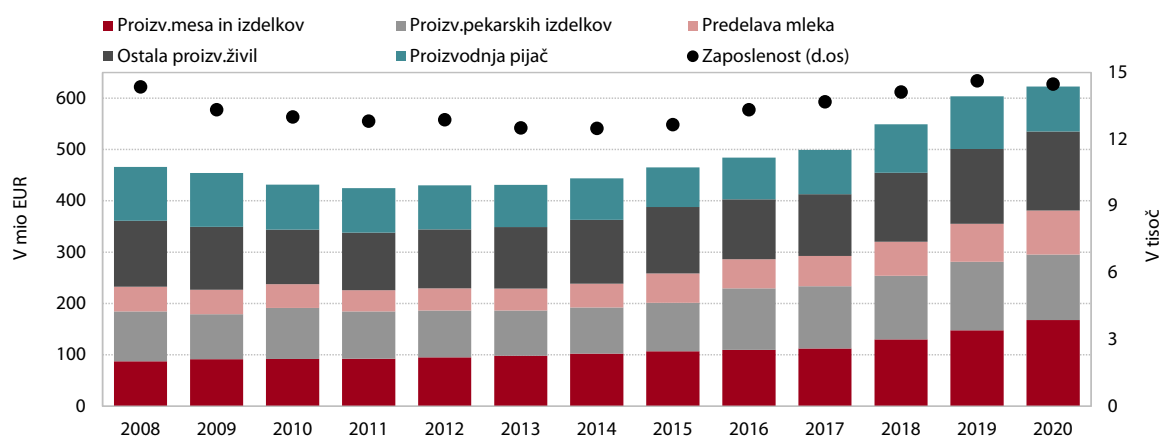
	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	532	592	704	745	772
Število zaposlenih ¹	14.358	13.007	12.658	14.628	14.486
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	2,8	2,8	2,9	2,8	2,8
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	2,6	2,6	2,6	2,5	2,6
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	11,9	7,7	70,2	128,7	112,1
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	5.632	4.143	3.115	3.083	2.817
Število zaposlenih/podjetje	27,0	22,0	18,0	19,6	18,8
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	206	191	173	154	150,8
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,028	1,033	1,035	1,065	1,065
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	0,40	0,31	3,21	5,72	5,13
Donosnost prihodkov (v %)	0,55	0,40	3,27	5,42	4,90
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	32.453	33.175	36.742	41.270	42.991
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	19.646	20.744	21.938	24.844	26.325
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	60,5	62,5	59,7	60,2	61,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	58,6	60,9	54,6	50,8	49,8
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,6	42,0	26,6	26,3	27,1
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	64,3	65,6	79,6	82,0	84,7
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	87,5	85,3	108,8	103,9	103,0
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	18,6	20,2	24,3	29,6	31,0
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	64,4	59,6	57,1	60,1	59,2
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	16,1	17,6	18,2	20,9	23,4

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenцев na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V živilsko predelovalni industriji (ŽPI; C 10 in C 11) je bila v letu 2020 s ponovno višjo produktivnostjo dosežena višja dodana vrednost. S področja ŽPI je računovodske izkaze oddalo 772 gospodarskih družb s skupno 14.486 zaposlenimi¹¹, kar je bilo za 4 % več družb in 1 % manj zaposlenih kot v letu prej. Po precejšnji rasti v predhodnem letu se je dodana vrednost tudi v letu 2020 zvišala, za 3 % na 622,7 mio EUR (brez subvencij se je zvišala za 0,4 %). Pri tem se je v proizvodnji živil, ki k dodani vrednosti ŽPI prispeva glavno, povečala za 7 %, v proizvodnji pijač pa zmanjšala za 14 % (brez subvencij se je zvišala za 4 % oz. zmanjšala za 16 %). Skupna višja dodana vrednost ŽPI je bila dosežena zaradi višje produktivnosti dela. Zaostanek za produktivnostjo v predelovalnih dejavnostih, ki je bila v letu 2020 višja kot v povprečju gospodarskih družb skupaj, pa se je ohranil na okoli 12 % (brez subvencij za 11 %). Produktivnost v proizvodnji živil se je za 7 % povečala, v proizvodnji pijač pa za desetino zmanjšala (brez subvencij za 5 % povečala in 12 % zmanjšala), a ostala na precej višji ravni. S tem se je zmanjšala tudi njuna razlika v produktivnosti, ki pa je še vedno precejšnja: v proizvodnji pijač je bila za 76 % višja kot v proizvodnji živil in za 46 % višja kot v predelovalnih dejavnosti skupaj (brez subvencij višja za 78 % oz. 48 %).

Slika 12: Gospodarske družbe ŽPI so kljub nekoliko nižji zaposlenosti ponovno povečale dodano vrednost

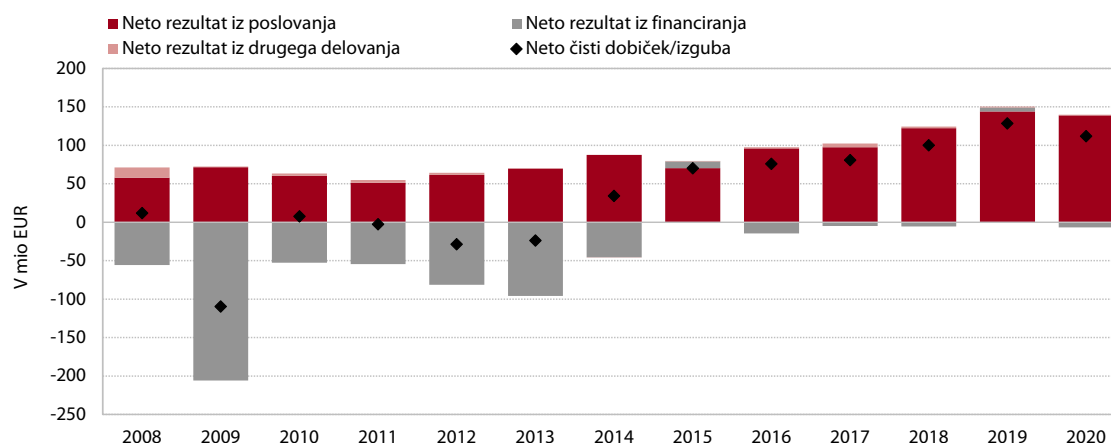

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

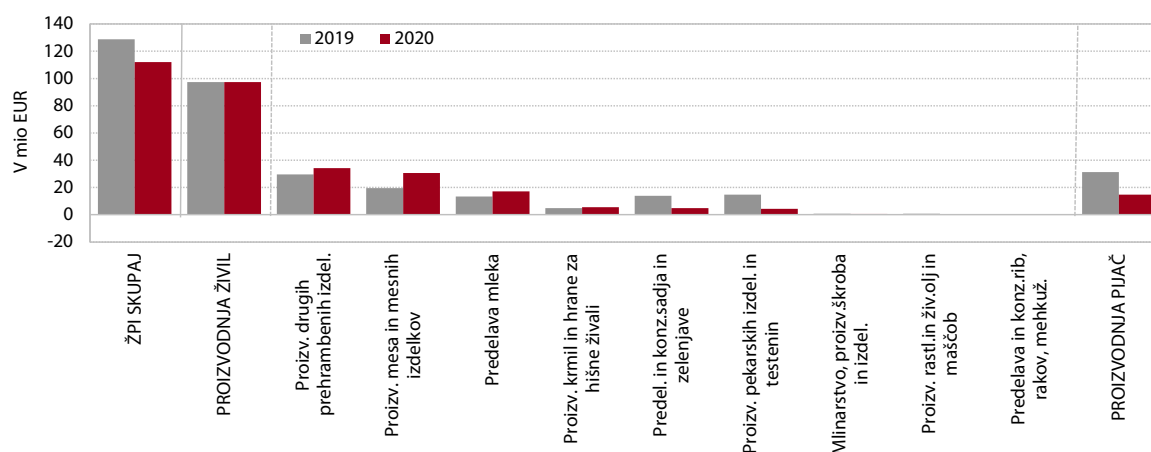
Opomba: Skupine v oddelku C 10 Proizvodnja živil so razvrščene glede na delež dodane vrednosti v letu 2020.

Poslovno leto 2020 so družbe ŽPI zaključile z nekoliko nižjim dobičkom kot v letu prej, ko je bil najvišji v opazovanem obdobju po letu 2008. Skupni neto čisti dobiček se je v tej primerjavi znižal za 13 %. Dobiček iz osnovnega delovanja se je znižal za 4 %, poslovanje iz fingiranja, ki so ga družbe te dejavnosti v letu prej zaključile pozitivno, pa je bilo v tem letu negativno. Skupno poslabšanje poslovanja gospodarskih družb ŽPI je posledica poslabšanja v družbah iz proizvodnje pijač, kjer so prikazali za približno polovico nižji dobiček kot v letu prej. V proizvodnji živil, kjer je bilo ustvarjenega 87 % neto čistega dobička dejavnosti skupine ŽPI, so poslovno leto 2020 zaključili s približno enakim dobičkom kot leto prej. Okoli polovico so ga ustvarili zaposleni v dveh skupinah gospodarskih družb: v proizvodnji mesa in mesnih izdelkov ter v predelavi mleka.

¹¹ Delež števila gospodarskih družb proizvodnje živil in pijač v gospodarskih družbah vseh predelovalnih dejavnosti (področje C) je bil v letu 2020 okoli 9-odstoten, delež zaposlenih 8-odstoten, delež dodane vrednosti pa 7-odstoten.

Slika 13: Za poslovno leto 2020 so družbe ŽPI prikazale nekoliko nižji neto čisti dobiček kot v letu prej

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Slika 14: Skupno poslabšanje poslovanja je bila posledica poslabšanja v proizvodnji pijač

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Opomba: Skupine v oddelku C 10 Proizvodnja živil so razvrščene glede na neto poslovni izid v letu 2020.

3.2 Rudarstvo (B)

Tabela 4: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb rudarstva

	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	66	73	69	62	63
Število zaposlenih ¹	3.321	2.827	2.359	2.253	2.099
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	0,7	0,6	0,5	0,4	0,4
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	0,8	0,8	0,6	0,5	0,5
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	-3,3	-0,5	-60,6	12,3	-1,0
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	7.333	7.129	6.140	6.818	6.995
Število zaposlenih/podjetje	50,3	38,7	34,2	36,3	33,3
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	144	180	186	185	206
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,013	1,017	0,843	1,017	1,006
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	-0,7	-0,1	-13,8	3,0	-0,2
Donosnost prihodkov (v %)	-1,0	-0,2	-21,2	3,9	-0,3
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	44.147	49.855	48.307	55.883	57.254
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	32.426	33.498	34.119	39.787	40.509
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	73,5	67,2	70,6	71,2	70,8
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	49,4	52,7	68,2	69,6	61,4
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	24,7	25,8	27,1	25,2	21,2
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	67,1	64,0	45,2	40,8	51,7
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	94,1	92,8	95,2	92,1	96,6
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	9,2	14,5	26,9	33,7	30,9
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	75,4	75,9	70,2	74,5	74,8
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	32,2	32,6	34,3	39,8	35,1

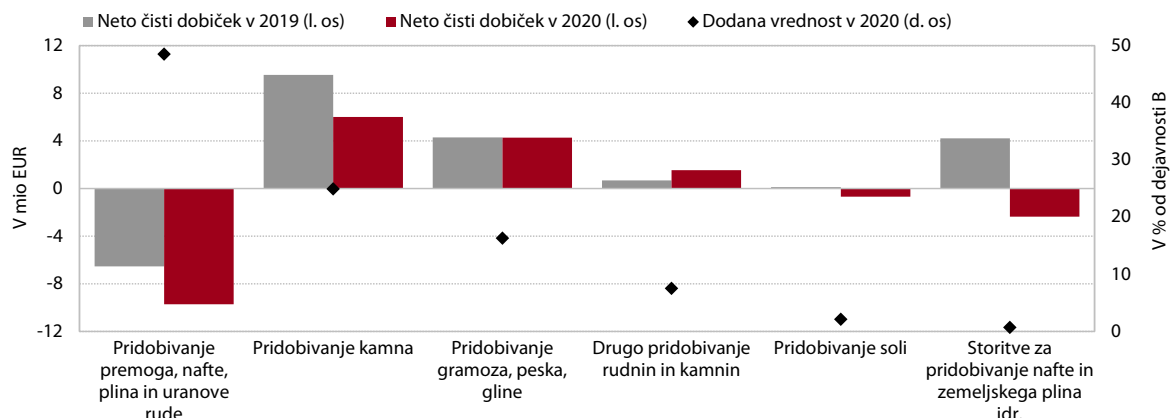
Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Dodana vrednost v gospodarskih družbah rudarstva (B) se je v letu 2020 pod vplivom epidemije nekoliko znižala, zlasti v neenergetskem delu, v daljšem obdobju pa je upadla zaradi premogovništva.

Dodana vrednost v rudarstvu se je v letu 2020 znižala za okoli 5 % (ob neupoštevanju subvencij v izračunu za 8 %), predvsem zaradi skoraj 14-odstotnega znižanja v dejavnosti pridobivanja kamna, ki proizvaja surovine za gradbeništvo. V primerjavi z letom 2008 je bila dodana vrednost v rudarstvu nižja za 18 % (brez upoštevanja subvencij za 10 %), kar lahko v celoti pripišemo energetskemu delu rudarstva oziroma premogovništvu, kjer se je dodana vrednost v omenjenem obdobju znižala za 39 % (brez subvencij za 29 %). To znižanje pa večinoma ni bilo povezano ne z ekonomsko in finančno krizo, ne z epidemijo, saj krčenje dejavnosti premogovništva poteka že dlje časa. Večina znižanja dodane vrednosti se je zgodila v letu 2013, k čemur sta prispevala tako velenjski kot trboveljski premogovnik (prvi v povezavi s problematiko TEŠ 6, drugi pa s prenehanjem delovanja). Aktiven je tako le še Premogovnik Velenje, medtem ko je Rudnik Trbovlje–Hrastnik v postopku zapiranja. Dodana vrednost v neenergetskem delu rudarstva, ki se je v prvih petih letih od začetka ekonomske in finančne krize malo znižala, je potem pod vplivom povečane aktivnosti v gradbeni dejavnosti večinoma naraščala in je bila v letu 2020 glede na leto 2008, kljub znižanju v zadnjem letu, za prek 22 % večja (neupoštevaje subvencije za 17 %). V obdobju 2008–2020 se je delež dodane vrednosti neenergetskega dela rudarstva povečal za 17 o. t., na 51 %.

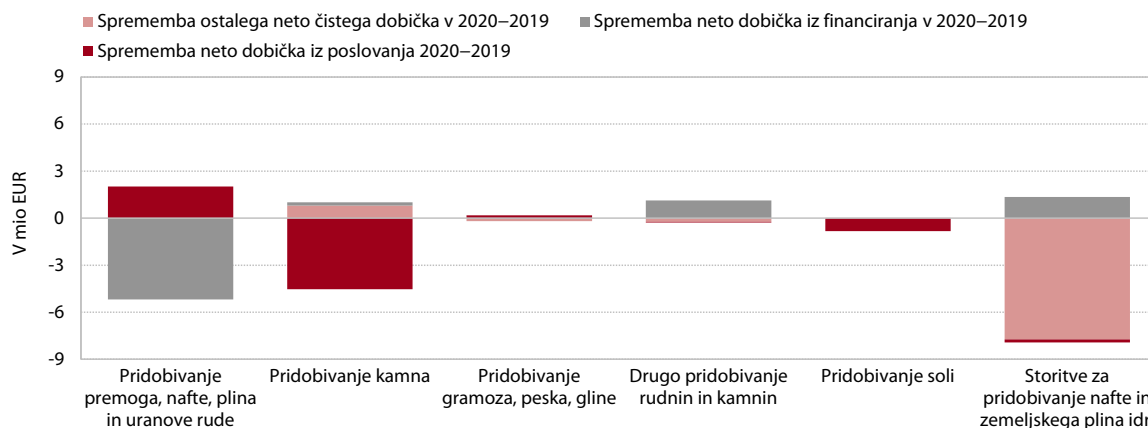
Slika 15: Gospodarske družbe dejavnosti rudarstva so v letu 2020 precej poslabšale poslovni rezultat, še vedno pa so največjo izgubo zabeležili pri pridobivanju energetskih surovin, zlasti lignita

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

V rudarstvu se je v zadnjih letih ob povečani aktivnosti v neenergetskem delu siceršnje zniževanje števila zaposlenih ustavilo, a se je leta 2020 ob epidemiji nadaljevalo. Leta 2020 se je število zaposlenih v rudarstvu, podobno v energetskem kot tudi neenergetskem delu, znižalo za okoli 7 %, od leta 1995 do leta 2020 pa z 8.732 na 2.099, to je za več kot tri četrtine ali v povprečju za več kot 5 % letno. Najbolj je v tem daljšem obdobju upadlo v premogovništvu. V zadnjih letih je z rastjo števila zaposlenih v neenergetskem delu rudarstva že preseglo številke iz leta 2008, a se je v letu epidemije ponovno spustilo malo pod to raven.

Slika 16: V letu 2020 so v premogovništvu najbolj poslabšali rezultat iz financiranja, pri pridobivanju kamna rezultat iz poslovanja, pri storitvah za rudarjenje pa rezultat iz drugega delovanja

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Po štirih letih pozitivnega poslovanja so v rudarstvu v letu 2020 spet poslovali z manjšo izgubo. Še pred tem obdobjem so v rudarstvu od leta 2013 do 2015 beležili veliko neto čisto izgubo, ki je znašala nekaj deset milijonov evrov, k izgubi pa je v vseh treh letih največ prispeval slabši poslovni rezultat v Premogovniku Velenje¹². Po letu 2015 je bil negativen vpliv energetskega dela na celotno dejavnost majhen, tako da so po šestih letih v dejavnosti rudarstva spet poslovali z neto čistim dobičkom. Ta je bil z več kot 12 mio EUR največji v letu 2019, ko so z izgubo sicer spet poslovali v premogovništvu, z visokim dobičkom v dejavnosti pridobivanja rudnin in kamnin, glavno vlogo pri povečanju neto čistega dobička rudarstva pa je imela dejavnost storitev za pridobivanje nafte in plina, kjer so z visoko obračunanimi terjatvami za odložene davke (prek 8 mio EUR), po vrsti let z negativnim poslovanjem, zabeležili visok dobiček. V letu 2020 se je uspešnost poslovanja v rudarstvu

¹² HSE (2016) ter poročila za prejšnja leta.

spet poslabšala in izkazali so 1 mio EUR izgube. K poslabšanju je največ prispevala dejavnost storitev za pridobivanje nafte in plina (z velikim zmanjšanjem terjatev za odložene davke), deloma pa tudi dejavnosti pridobivanja lignita in pridobivanja kamna, pri čemer manj ugoden poslovni rezultat deloma povezujemo z epidemijo zlasti v slednji dejavnosti.

V energetske delu rudarstva so v obdobju po letu 2008 le v letu 2017 poslovali z nekaj dobička, tudi v letu 2020 pa spet z malo večjo izgubo. V energetske del rudarstva uvrščamo poleg premogovništva – to je pridobivanje rjavega premoga in lignita (podrazred B 05.200) – še dejavnosti pridobivanje nafte in zemeljskega plina, pridobivanje uranove in torijeve rude ter storitve za pridobivanje nafte in zemeljskega plina (podrazredi B 06.100, 06.200, 07.210 in 09.100). Potem ko so v letu 2015 energetske del rudarstva močno bremenili zlasti odpisi vrednosti ob povečanih prevrednotovalnih poslovnih odhodkih, kar je povzročilo veliko izgubo v višini preko 69 mio EUR, se je v naslednjih letih poslovanje, kljub povečini ohranjanju izgube, izboljšalo. V letu 2020 je neto čista izguba zopet dosegla 12 mio EUR, pri čemer so je skoraj 10 mio EUR ustvarili v premogovništvu, prek 2 mio EUR pa v dejavnosti storitev za rudarstvo.

V neenergetskem delu rudarstva so v letih od 2011 do 2013 poslovali z manjšo izgubo, v nadaljevanju pa so dosegli zelo dobre poslovne rezultate, še posebej v zadnjih letih, vključno z lanskim letom. Neenergetski del rudarstva je do leta 2010 vseskozi posloval pozitivno. Do ekonomske in finančne krize leta 2008 je najbolje poslovala dejavnost pridobivanja gramoza, peska in gline, povezano s tedaj še intenzivno izgradnjo avtocest, pozneje pa je postala bolj dobičkonosna dejavnost pridobivanja kamna. Po manjši izgubi v naslednjih treh letih so med letoma 2014 in 2017 v neenergetskem delu rudarstva dosegali po malo manj kot deset milijonov evrov neto čistega dobička letno, ki se je nato še povečal in v letu 2020, kljub zmanjšanju na 11 mio EUR, ostal relativno visok. V okviru neenergetskega dela rudarstva sta največji neto čisti dobiček ustvarili dejavnosti pridobivanja kamna ter pridobivanja gramoza, peska in gline, 6 mio EUR in več kot 4 mio EUR.

3.3 Predelovalne dejavnosti (C)

Tabela 5: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb predelovalnih dejavnosti v izbranih letih

	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	6.676	6.906	7.879	8.234	8.369
Število zaposlenih ¹	198.011	166.685	163.597	190.581	183.353
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	38,8	36,0	36,8	36,7	36,0
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	35,2	34,2	37,5	36,6	37,1
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	588,1	360,8	1.111,9	1.532,7	1356,6
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	3.512	3.259	2.825	3.307	3.310
Število zaposlenih/podjetje	29,7	24,1	20,8	23,1	21,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	114	132	134	139	149
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,05	1,04	1,06	1,06	1,06
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	2,6	1,6	5,1	5,8	5,0
Donosnost prihodkov (v %)	2,3	1,6	4,4	4,8	4,5
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	32.003	34.205	41.884	46.663	48.612
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	20.135	21.955	25.288	29.124	30.584
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	62,9	64,2	60,4	62,4	62,9
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	57,9	57,3	50,0	47,0	45,3
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	36,7	37,2	30,7	30,5	29,0
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	76,5	78,7	92,2	100,5	106,0
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	87,3	91,6	100,2	100,5	104,5
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	62,6	64,8	69,5	71,8	72,2
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	55,0	54,2	54,3	52,7	51,5
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	30,1	30,4	31,0	32,2	33,0

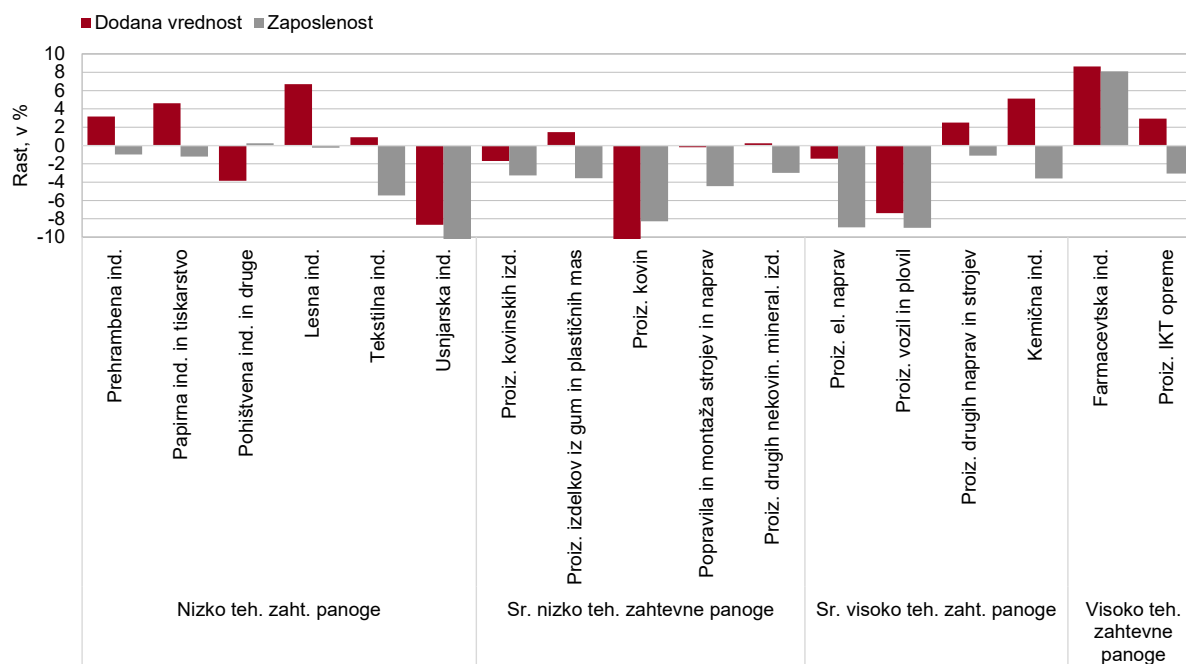
Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

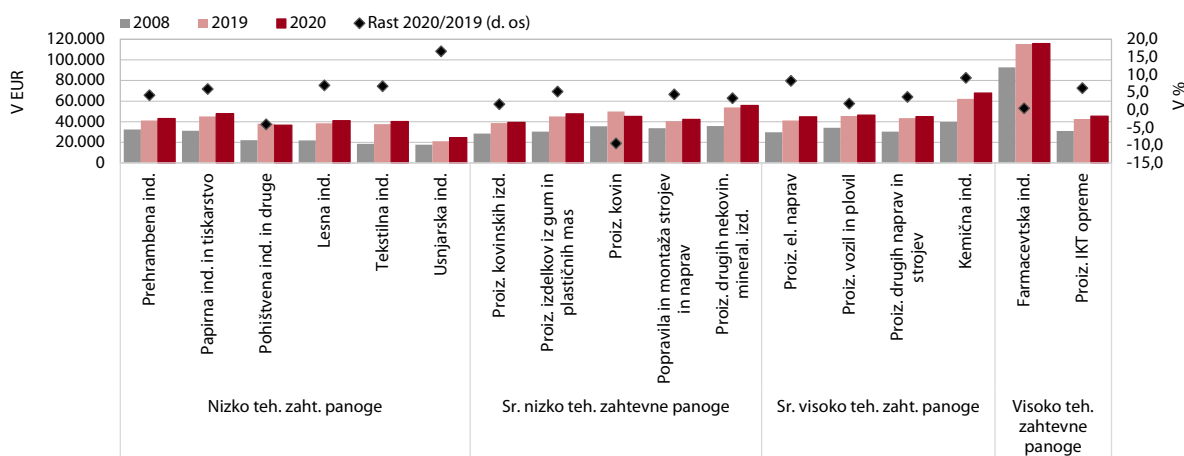
V letu 2020, ki ga je zaznamovala pandemija, je bila rast dodane vrednosti v družbah predelovalnih dejavnosti komaj pozitivna, pri izračunu brez upoštevanja subvencij pa celo negativna. Kot posledica zunanjega šoka na strani ponudbe in na strani povpraševanja so upadli tako poslovni prihodki kot tudi vmesna potrošnja. V primeru izračuna brez subvencij je bila kljub stagnaciji dodane vrednosti, ob zmanjšanju zaposlenosti, rast produktivnosti dela podobna kot leta 2019, medtem ko je bila v primeru izračuna brez subvencij precej nižja. Nekoliko se je zmanjšal delež, ki ga zaposleni v predelovalnih dejavnostih predstavljajo med zaposlenimi v celotnem gospodarstvu. Ob tem je za pol odstotne točke (oziroma 0.75 v primeru izračuna brez upoštevanja subvencij) zrasel delež dodane vrednosti, ustvarjene v predelovalnih dejavnostih, v celotni dodani vrednosti gospodarstva. Znotraj predelovalnih dejavnosti se je dodana vrednost najbolj povečala v visoko tehnološko zahtevnih¹³ panogah (7,6 % pri izračunu z upoštevanjem subvencij in 6,7 % v primeru neupoštevanja subvencij), ki so edine zabeležile rast poslovnih prihodkov. Dodana vrednost se je po izračunu z upoštevanjem subvencij okrepila tudi v nizko tehnološko zahtevnih panogah (pri izračunu brez upoštevanja subvencij pa je nekoliko upadla) in sicer predvsem na račun prehrambene, lesne in papirne industrije ter tiskarstva. Nižjo dodano vrednost so v letu 2020 (po obeh vrstah izračunov) ustvarile srednje tehnološko zahtevne panoge, k čemur sta najbolj prispevali proizvodnja kovin ter proizvodnja vozil in plovil. Kljub obsežnemu programu državnih pomoči je v večini panog prišlo do upada zaposlenosti. Število zaposlenih se je povečalo le v visoko tehnološko zahtevnih panogah, kot posledica dobrega poslovanja farmacevtske industrije. Največji upad zaposlenosti sta med pomembnejšimi panogami zabeležili proizvodnja električnih naprav ter proizvodnja vozil in plovil.

Produktivnost dela se je, po izračunu, ki upošteva subvencije, povečala v skoraj vseh panogah, izjema sta bili le pohištvena industrija in proizvodnja kovin (v primeru izračuna dodane vrednosti brez upoštevanja subvencij pa je bila rast negativna še v nekaterih drugih panogah). Ob upoštevanju subvencij se je najbolj okrepila v srednje visoko in nizko tehnološko zahtevnih panogah (v primeru izračuna brez subvencij v visoko tehnološko zahtevnih panogah), med pomembnejšimi panogami je bila rast najvišja v proizvodnji električnih naprav in kemični industriji. V proizvodnji električnih naprav je k temu pripomogla visoka rast produktivnosti dela v večjem slovenskem podjetju iz te panoge. V srednje tehnološko zahtevnih panogah je bila rast produktivnosti dela posledica upada zaposlenosti, v visoko tehnološko zahtevnih pa rasti dodane vrednosti.

¹³ Na podlagi Eurostatove klasifikacije ločimo 4 skupine panog po tehnološki zahtevnosti: (i) visoko tehnološko zahtevni farmacevtska industrija (C21), proizvodnja IKT opreme (C26), (ii) srednje visoko tehnološko zahtevne kemična industrija (C20), proizvodnja električnih naprav (C27), proizvodnja drugih strojev in naprav (C28), proizvodnja vozil in plovil (C29-30), (iii) srednje nizko tehnološko zahtevne proizvodnja koksa in naftnih derivatov (C19), proizvodnja izdelkov iz gume in plastičnih mas (C22), proizvodnja drugih nekovinskih mineralnih izdelkov (C23), kovinska industrija (C24-25), popravila in montaža strojev in naprav (C33), (iv) nizko tehnološko zahtevne prehrabena industrija (C10-11), proizvodnja tobačnih izdelkov (C12), tekstilna industrija (C13-14), usnjarska industrija (C15), lesna industrija (C16), papirna industrija in tiskarstvo (C17-18), pohištvena industrija in druge raznovrstne predelovalne dejavnosti (C31-32). V nadaljnji analizi ne prikazujemo in analiziramo družb v proizvodnji tobačnih izdelkov ter proizvodnji koksa in naftnih derivatov, ki predstavljajo le 0,01 % dodane vrednosti in zaposlenosti predelovalnih družb.

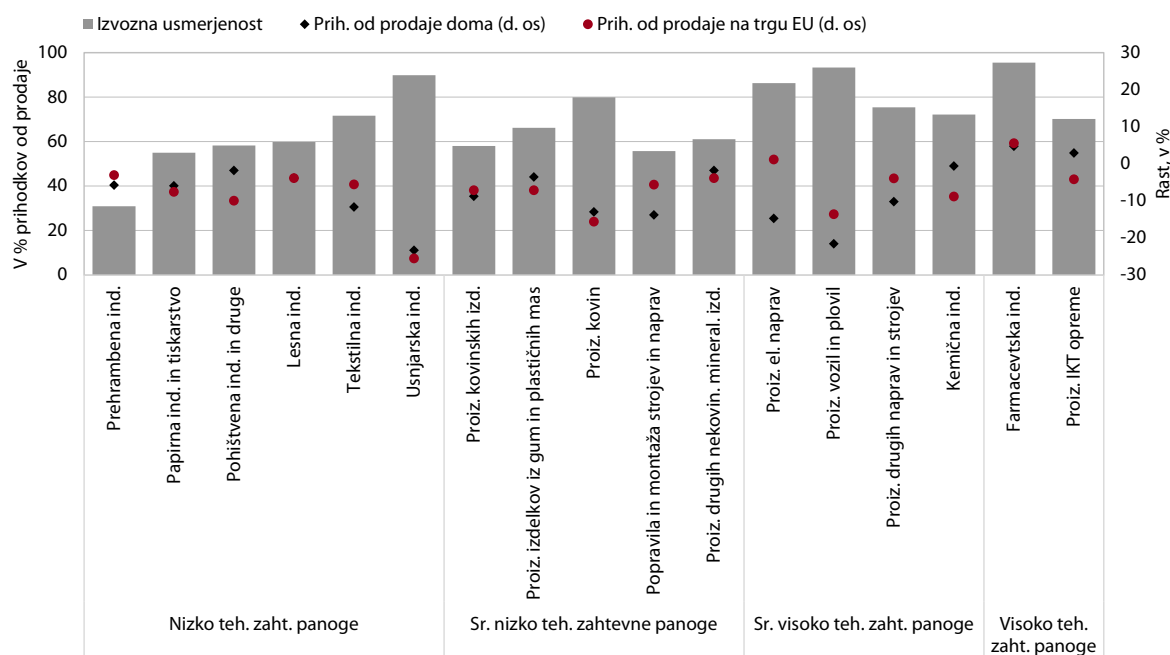
Slika 17: Rast dodane vrednosti in zaposlenosti je bila v letu 2020 najvišja v visoko tehnološko zahtevnih panogah

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Slika 18: Produktivnost dela se je povečala v skoraj vseh predelovalnih panogah

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Čisti prihodki od prodaje v predelovalnih dejavnostih so upadli v skoraj vseh panogah z izjemo farmacevtske industrije in proizvodnje električnih naprav. Okoliščine med pandemijo so pozitivno vplivale na prodajo zdravil ter tudi na povečanje uporabe električnih naprav, saj so ljudje več časa preživeli doma. Prihodki od prodaje doma so v povprečju upadli v podobni meri kot prihodki od prodaje v EU, saj je zunanji šok povzročen z epidemijo enakomerno prizadel Slovenijo in ostale države EU. Skoraj enako povečanje prihodkov od prodaje tako na domačem trgu kot na trgu EU so zabeležile visoko tehnološko zahtevne panoge. V srednje nizko in nizko tehnološko zahtevnih panogah so prihodki malenkost bolj upadli na trgu EU, medtem ko je v srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah prišlo do opazneje večjega zmanjšanja prihodkov na domačem trgu v primerjavi s trgom EU. Največji razkorak med upadom prihodkov na domačem trgu in trgu EU so zabeležili v proizvodnji električnih naprav, kjer so prihodki na domačem trgu upadli za skoraj 15 odstotkov, medtem ko so na trgu EU zabeležili blago rast.

Slika 19: Čisti prihodki od prodaje (doma in na trgu EU) so v letu 2020 upadli v večini predelovalnih panog

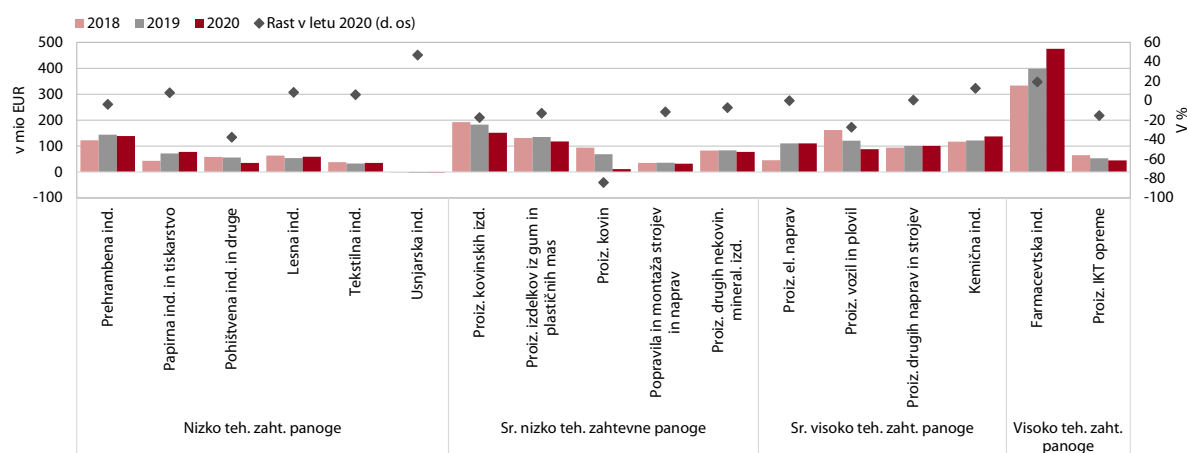
Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Neto dobiček iz poslovanja predelovalnih družb je v letu 2020 upadel za dobre 4 odstotke. Zmanjšali so se tako poslovni prihodki kot tudi odhodki. Najbolj je dobiček iz poslovanja upadel v srednje nizko tehnološko zahtevnih dejavnostih in sicer za dobrih 23 odstotkov. Med slednjimi so daleč največji padec neto dobička iz poslovanja zabeležili v proizvodnji kovin. Poslabšanje rezultata iz poslovanja je bilo veliko zmernejše v srednje visoko in nizko tehnološko zahtevnih panogah, kjer se je neto dobiček iz poslovanja najbolj zmanjšal v proizvodnji vozil in plovil ter pohištveni industriji, upadel pa je tudi v prehrabeni industriji, ki predstavlja najpomembnejšo dejavnost med nizko tehnološko zahtevnimi panogami. V visoko tehnološko zahtevnih panogah so po drugi strani zabeležili 15,4-odstotno rast neto dobička iz poslovanja in sicer na račun dobrega poslovanja farmacevtske industrije. Visoko tehnološko zahtevne panoge so bile tudi edine, ki so zabeležile rast poslovnih prihodkov, medtem ko so v srednje in nizko tehnološko zahtevnih panogah upadli tako poslovni prihodki kot poslovni odhodki. Med posamičnimi panogami sta rast poslovnih prihodkov zabeležili le farmacevtska industrija in proizvodnja električnih naprav, ki sta bili tudi edini panogi, ki jima niso upadli poslovni odhodki. Stroški blaga, materiala in storitev so se zmanjšali tako v visoko, srednje kot nizko tehnološko zahtevnih panogah. Izjema je bila le proizvodnja električnih naprav. Nasprotno so stroški dela upadli le v srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah, kar je bila posledica gibanj v proizvodnji vozil in plovil ter električnih naprav.

Po močnem zmanjšanju neto izgube iz financiranja predelovalnih družb v letu 2019 se je ta v letu 2020 spet skokovito povečala. Presegla je raven iz leta 2018 in se približala rezultatu iz leta 2017. Najbolj se je neto izguba iz financiranja okrepila v srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah, kjer je največje poslabšanje zabeležila proizvodnja električnih naprav. Veliko povečanje neto izgube iz financiranja so zabeležile tudi srednje nizko in nizko tehnološko zahtevne panoge, medtem ko so visoko tehnološko zahtevne panoge po neto dobičku iz financiranja v preteklem letu, v letu 2020 ustvarile neto izgubo. Med nizko tehnološko zahtevnimi panogami je največje poslabšanje zabeležila prehrabena industrija, med srednje nizko tehnološko zahtevnimi panogami pa proizvodnja kovinskih izdelkov in proizvodnja kovin. Pri visoko tehnološko zahtevnih panogah sta precejšnje poslabšanje neto rezultata iz financiranja zabeležili tako proizvodnja IKT opreme kot farmacevtska industrija, pri čemer je bolj izstopala slednja. Finančni prihodki družb iz predelovalnih dejavnosti so se v letu 2020 zmanjšali za dobrih 23 odstotkov, medtem ko so se finančni odhodki okrepili za skoraj 18 odstotkov. Med finančnimi prihodki so najbolj upadli finančni prihodki iz deležev,

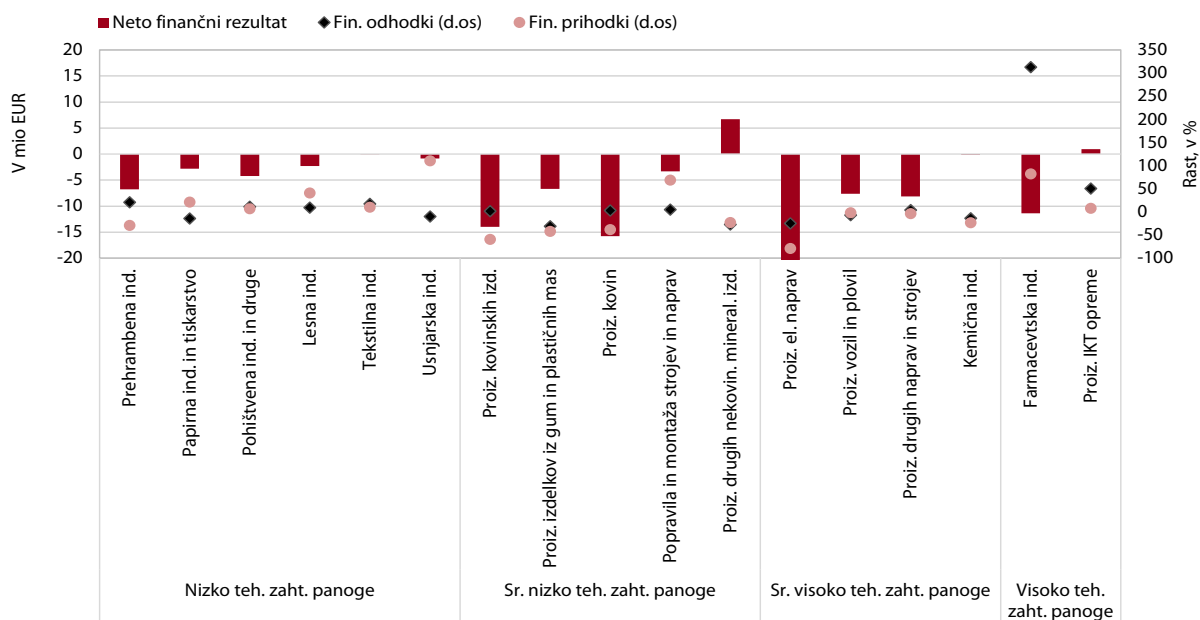
ki so odvisni od uspešnosti poslovanja drugih podjetij, zmanjšali pa so se tudi finančni prihodki iz danih posojil. Na drugi strani so se okrepili prihodki iz poslovnih terjatev, kot so na primer zamudne obresti, ki so posledica nepravočasnega izpolnjevanja poslovnih obveznosti poslovnih partnerjev. Na odhodkovni strani so se zmanjšali finančni odhodki iz slabitev in odpisov finančnih naložb ter finančni odhodki iz finančnih obveznosti. Slednje je verjetno tudi posledica moratorijev na bančna posojila, ki so bili uvedeni kot del protikoronskih ukrepov, ki jih je sprejela Vlada RS. Po drugi strani so se precej povečali finančni odhodki iz poslovnih obveznosti podjetij. Med pomembnejšimi panogami so se finančni odhodki najbolj povečali v farmacevtski industriji, finančni prihodki pa v proizvodnji kovinskih izdelkov in proizvodnji električnih naprav.

Slika 20: Neto dobiček iz poslovanja je v letu 2020 najbolj upadel v srednje nizko tehnološko zahtevnih dejavnostih

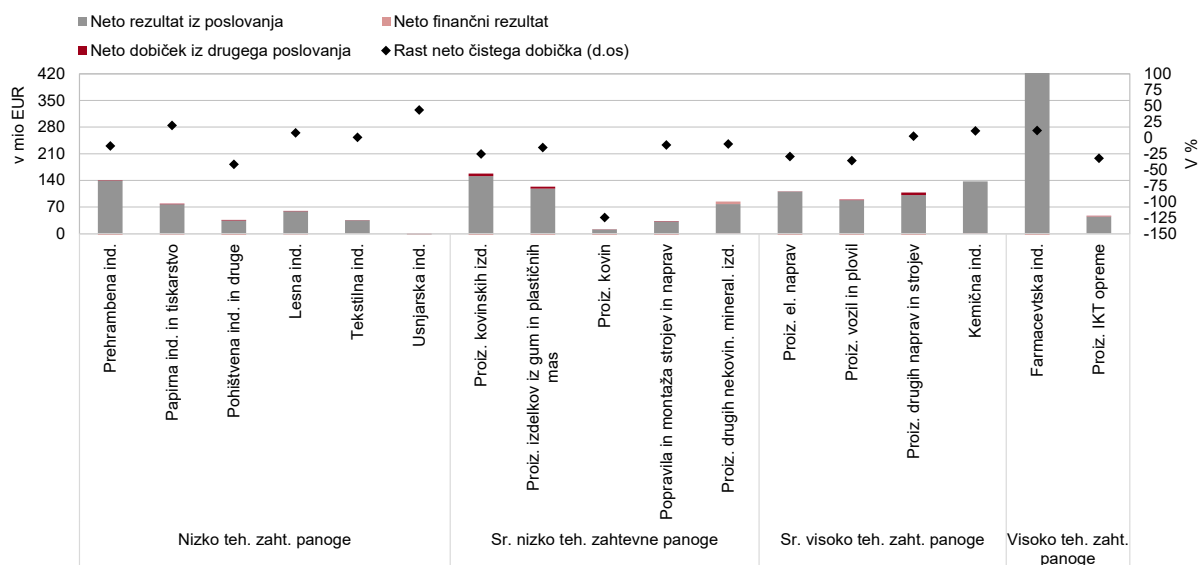

Vir podatkov: AJPes (2020), lastni izračuni.

Slika 21: Neto finančni rezultat se je v letu 2020 najbolj poslabšal v srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah

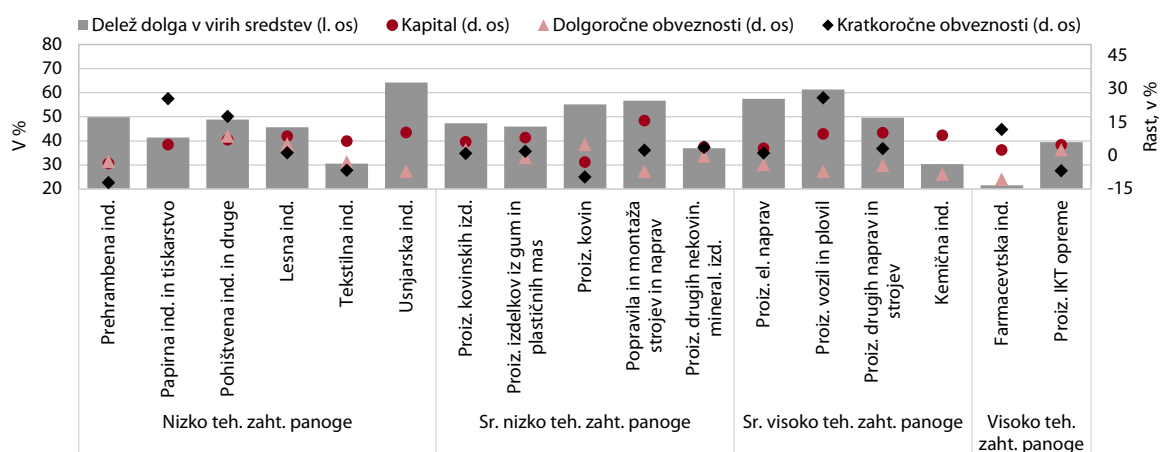
Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Slika 22: Neto čisti dobiček je v letu 2020 najbolj upadel v proizvodnji kovin

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Po povečanju v letu 2019 se je neto čisti dobiček družb predelovalnih dejavnosti v letu 2020 zmanjšal.

Upad je bil najvišji (-11,5 %) po letu 2013. K temu je prispevalo tako povečanje neto finančne izgube kot tudi zmanjšanje neto dobička iz poslovanja. Neto čisti dobiček je najbolj upadel v srednje nizko tehnološko zahtevnih panogah, kjer je največje zmanjšanje zabeležila proizvodnja kovin, upad pa so realizirale tudi vse preostale panoge. Zmanjšanje neto čistega dobička v nizko tehnološko zahtevnih panogah je bil posledica slabšega rezultata v prehranbeni in pohištveni industriji, pri srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah pa rezultat upada v proizvodnji elektronskih naprav ter proizvodnji vozil in plovil. V visoko tehnološko zahtevnih panogah se je neto čisti dobiček povečal na račun dobrega poslovanja farmacevtske industrije.

Slika 23: Delež dolga v obveznostih do virov sredstev se je v letu 2020 zmanjšal v skoraj vseh predelovalnih panogah

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Delež celotnega dolga v obveznostih do virov sredstev družb predelovalnih dejavnosti se je v letu 2020 nadalje znižal in dosegel dobrih 45 odstotkov, kar je posledica rasti kapitala ter upada kratkoročnih obveznosti. Delež celotnega dolga v obveznostih do virov sredstev je upadel tako v visoko, srednje kot nizko tehnološko zahtevnih panogah. Najvišja rast kapitala je bila zabeležena v srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah, predvsem v proizvodnji vozil in plovil, proizvodnji drugih naprav in strojev ter kemični industriji. Kratkoročne obveznosti so po drugi strani najbolj upadle v visoko tehnološko zahtevnih panogah in sicer na račun farmacevtske industrije. Dolgoročne obveznosti družb predelovalnih dejavnosti so se v letu 2020 nekoliko povečale. Najbolj so zrasle v visoko in srednje visoko tehnološko zahtevnih panogah, pri čemer je najvišjo rast zabeležila proizvodnja vozil in plovil, ki jo je korona kriza izrazito prizadela.

3.4 Oskrba z elektriko, plinom in paro (D)

Tabela 6: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb oskrbe z elektriko, plinom in paro

	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	206	379	659	621	607
Število zaposlenih ¹	7.542	7.600	7.446	7.263	7.411
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	1,5	1,6	1,7	1,4	1,5
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	3,5	4,4	4,2	3,6	3,9
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	104,9	173,5	-670,4	169,3	-384,9
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	23.681	17.489	12.023	13.229	13.118
Število zaposlenih/podjetje	36,6	20,1	11,3	11,7	12,2
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	614	846	1.101	1.124	1.089
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,052	1,052	0,959	1,032	0,999
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	2,3	2,7	-8,2	2,1	-4,8
Donosnost prihodkov (v %)	3,6	4,2	-11,2	2,4	-5,6
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	82.690	97.191	104.115	119.442	125.003
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	31.831	34.813	38.877	44.331	45.894
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	38,5	35,8	37,3	37,1	36,7
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	28,5	29,4	40,3	37,5	38,5
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	15,1	15,8	16,9	12,9	14,5
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	88,5	87,2	74,1	75,2	75,6
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	101,5	101,6	101,5	102,8	102,5
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	8,6	25,3	45,6	54,1	53,2
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	80,8	83,5	80,6	83,0	81,4
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	33,1	27,9	38,5	36,1	33,2

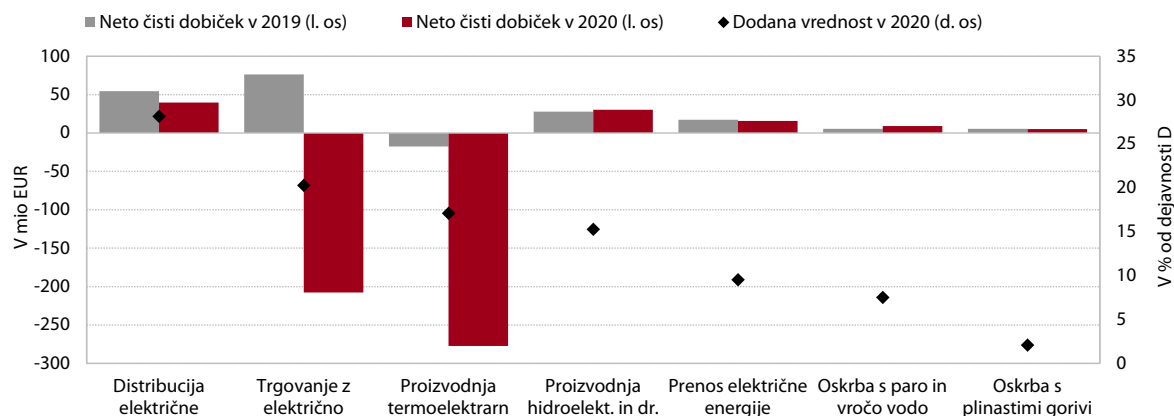
Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro (D) je dodana vrednost naraščala tako med gospodarsko in finančno krizo, kot tudi v letu epidemije, tudi če iz izračuna izločimo subvencije. Po letu 2013 se je sicer nekoliko tudi zniževala in stagnirala, v letih 2019 in 2020 pa se je spet znatno povečala. V letu 2019 se je dodana vrednost povečala za skoraj 10 %, k čemur ja več kot polovico prispevala dejavnost proizvodnje električne energije v termoelektrarnah, v letu 2020 pa se je povečala za nadaljnjih 7 % (6 % brez upoštevanja subvencij), k čemer je večino prispevala dejavnost trgovanja z električno energijo. V obdobju 2008–2020 se je dodana vrednost v dejavnosti D povečala skoraj za polovico, s skoraj 60-odstotnim prispevkom trgovalne dejavnosti¹⁴ in tretjinskim prispevkom dejavnosti distribucije in prenosa električne energije skupaj. Daleč največ dodane vrednosti v dejavnosti D so tudi v letu 2020 še vedno ustvarili v dejavnosti distribucije električne energije (28 %), nato pa so v strukturi sledile dejavnosti trgovanja, proizvodnje termoelektrarn ter dejavnost proizvodnje hidroelektrarn in druge proizvodnje električne energije, v glavnem iz obnovljivih virov (20 %, 17 % in 15 %).

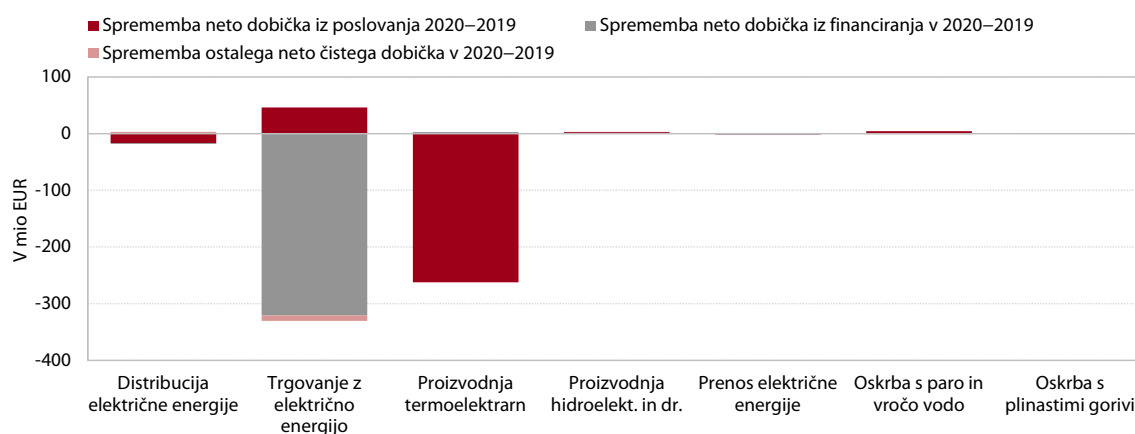
¹⁴ K rasti dodane vrednosti v D in še posebej v trgovanju z elektriko je precej vplivala tudi preregistracija družbe HSE v to dejavnost v letu 2009 (prej v dejavnosti holdingov), v letu 2011 pa tudi prerazvrstitev družb za trženje elektrike v maloprodaji, ki so bile prej sestavni deli enovitih družb za distribucijo elektrike.

Slika 24: Veliko izgubo v gospodarskih družbah oskrbe z elektriko, plinom in paro v letu 2020 povezujemo predvsem s problematiko šestega bloka v Šoštanju

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Slika 25: Pri trgovanju z električno energijo se je poslabšal zlasti rezultat iz financiranja, v proizvodnji termoelektrarn pa rezultat iz poslovanja, vpliv epidemije pa je bil ob tem zanemarljiv

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Dejavnost oskrba z elektriko, plinom in paro je od leta 2008 vseskozi razmeroma uspešno poslovala, razen v letih 2015 in 2020, ko je v povezavi s problematiko TEŠ 6 izkazala zelo veliko izgubo. Uspešnost poslovanja v običajnih letih se je kazala skozi visok neto čisti dobiček, ki se je v omenjenem obdobju gibal med 81 mio EUR in 174 mio EUR. V letu 2015 so v dejavnostih proizvodnje termoelektrarn in trgovanju z električno energijo, povezano s TEŠ 6, obračunali velik odpis vrednosti, kar je v dejavnosti D povzročilo izredno veliko neto čisto izgubo v višini 670 mio EUR, v letu 2020 pa je sledil podoben, ponovni odpis vrednosti, ki je celotni dejavnosti prinesel 385 mio EUR neto čiste izgube, oziroma poslabšanje končnega poslovnega rezultata za 554 mio EUR. Največ neto čiste izgube so ustvarili v dejavnosti proizvodnje termoelektrarn, 277 mio EUR ter v dejavnosti trgovanja z elektriko, 208 mio EUR. V ostalih dejavnostih so imeli, povečini sicer nekoliko manjši dobiček, še največ, 40 mio EUR pri distribuciji električne energije ter v proizvodnji hidroelektrarn in drugi proizvodnji elektrike skupaj in sicer 30 mio EUR. Znižanje dobička je bilo še najbolj povezano z zaježitvenimi ukrepi ob epidemiji v dejavnosti distribucije električne energije, saj se je njen odjem elektrike s prenosnega omrežja po podatkih ELES v letu 2020 zmanjšal za več kot 4 %, neto čisti dobiček pa se je znižal za 15 mio EUR. V obdobju 2008–2019 se je izvozna usmerjenost družb dejavnosti D večkratno povečala in s prek 53 % močno presega izvozno usmerjenost vseh družb. Vrednost sredstev se je v tem obdobju kljub odpisu vrednosti sredstev, zaradi že omenjenih »vstopov« večjih družb v dejavnost ter večjih investicij (tudi TEŠ 6), v družbah dejavnosti D povečala za skoraj dve tretjini, delež dolga v virih sredstev pa je s pod 39 % ostal dosti nižji kot pri vseh družbah (kjer je polovičen).

V okviru dejavnosti oskrba z elektriko, plinom in paro je največja dejavnost oskrba z elektriko (skupina D 35.1) in se ugotovitve v prejšnjih odstavkih nanašajo zlasti nanjo. V tej dejavnosti so v letu 2020 ustvarili prek 90 % dodane vrednosti dejavnosti oskrbe z elektriko, plinom in paro. Ob koncu leta so vpisali prek 399 mio EUR neto čiste izgube. Čeprav so v dejavnosti proizvodnje termoelektrarn vpisali kar 253 mio EUR neto izgube iz poslovanja, so ostale dejavnosti, predvsem trgovalna, pri poslovanju ustvarile znaten in tolikšen dobiček, da so vse družbe dejavnosti D 35.1 skupaj zabeležile le 5 mio EUR neto izgube iz poslovanja. Večina neto čiste izgube dejavnosti oskrbe z elektriko je nastala iz financiranja, torej zaradi visoke, negativne razlike med prihodki in odhodki iz financiranja, ki je znašala 344 mio EUR. Največ, 312 mio EUR, so je zaradi finančnih odhodkov iz oslabitev in odpisov vrednosti vpisali v trgovalni dejavnosti.

Oskrba s plinom (skupina D 35.2) ter oskrba s paro in vročo vodo (skupina D 35.3) sta manjši dejavnosti, ki vseskozi poslujeta pozitivno, v letu 2020 z izboljšanjem rezultata zlasti druga omenjena dejavnost. V letu 2020 sta obe dejavnosti poslovali s skoraj natanko tolikšnim neto čistim dobičkom, kot sta ga v povprečju dosegali v zadnjih trinajstih letih. V dejavnosti oskrba s plinastimi gorivi je bil neto čisti dobiček po letih v primerjavi z drugo dejavnostjo malo nižji in stanovitejši in je v letu 2020 nekoliko presegel 5 mio EUR. V dejavnosti oskrba s paro in vročo vodo je končni poslovni rezultat po letih zelo nihal, v letu 2020 pa se je, po letu z nižjim dobičkom, poslovanje spet močno izboljšalo, tako da je neto čisti dobiček presegal 9 mio EUR.

3.5 Oskrba z vodo; ravnanje z odplakami in odpadki; saniranje okolja (E)

Tabela 7: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja v izbranih letih

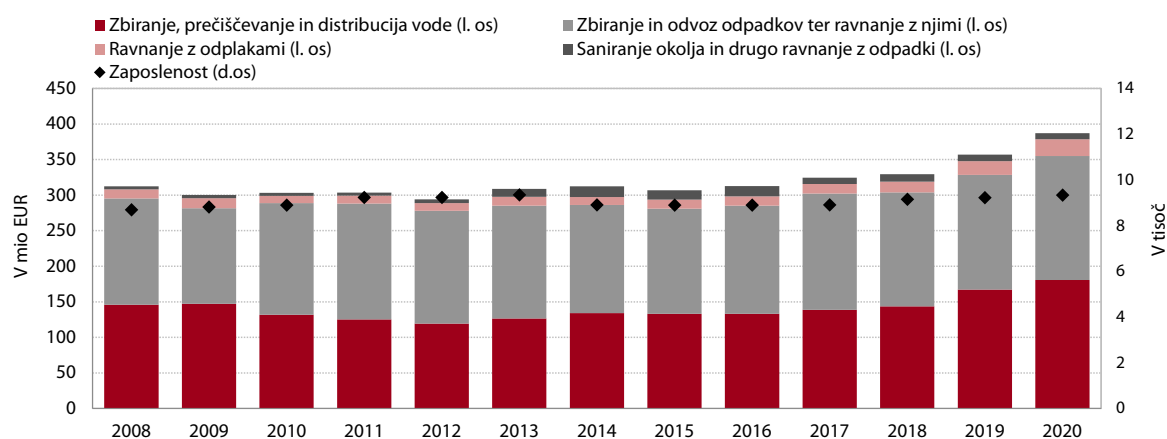
	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	260	287	333	323	327
Število zaposlenih ¹	8.693	8.896	8.895	9.224	9.333
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	1,7	1,9	2,0	1,8	1,8
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	1,7	1,8	1,7	1,5	1,6
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	18,4	24,1	11,5	30,9	37,3
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	8.637	3.868	3.524	3.300	3.450
Število zaposlenih/podjetje	33,4	31,0	26,7	28,6	28,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	251,2	191,2	133,8	112,4	117,5
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,00	1,03	1,02	1,028	1,032
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	0,8	1,4	1,0	2,98	3,40
Donosnost prihodkov (v %)	2,0	2,3	1,0	2,33	2,78
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.927	34.099	34.547	38.717	41.494
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	22.909	23.765	24.896	28.210	30.122
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	63,8	69,7	72,1	72,9	72,6
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	79,6	56,5	45,5	49,5	50,3
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	13,6	33,1	23,7	28,3	30,7
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	24,6	72,1	83,3	83,7	87,0
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	102,7	105,0	109,9	110,6	111,3
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	10,3	16,1	16,5	17,0	15,1
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	82,9	60,4	65,4	60,3	57,1
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	13,8	23,5	19,2	24,6	25,7

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Gospodarske družbe s področja oskrbe z vodo, ravnanja z odplakami in odpadki ter saniranja okolja (E) so v letu 2020 drugo leto zapored pospešile rast produktivnosti in dodane vrednosti, ki je sicer prisotna od leta 2016. Računovodske izkaze je oddalo 327 gospodarskih družb s skupno 9.333 zaposlenimi. Število družb se je po petletnem rahlem zmanjševanju povečalo za 4, število zaposlenih pa je po predhodnem zmanjšanju in nato ponovnem povečanju v zadnjih treh letih doseglo raven iz leta 2013, ko je bilo v opazovanem obdobju najvišje. Zaposleni so v poslovnem letu 2020 ponovno izboljšali produktivnost dela, za 7 % (brez subvencij za 4 %) in s tem zmanjšali zaostanek za povprečno produktivnostjo vseh družb skupaj, iz 17 % na 12 % (brez subvencij za 13 %) ¹⁵. Predvsem so s tem zvišali ustvarjeno dodano vrednost za 8 % na 357,1 mio EUR (brez subvencij rast za 6 %), kar je bila ponovno najvišja raven v opazovanem obdobju. Dodana vrednost se je povečala v treh od štirih skupin, najbolj v družbah iz ravnanja z odplakami, za okoli četrtno (podobno tudi brez subvencij). Velika večina te dodane vrednosti je ustvarjena v dveh skupinah družb, to je iz (i) zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode ter (ii) zbiranja in odvoza odpadkov ter ravnanja z njimi. Pri tem se povečuje delež iz družb v ravnanju z odplakami; povečal se je tudi v letu 2020, za 1 o. t., na 6 %.

Slika 26: Gospodarske družbe dejavnosti E so v letu 2020 pospešile rast produktivnosti in dodane vrednosti

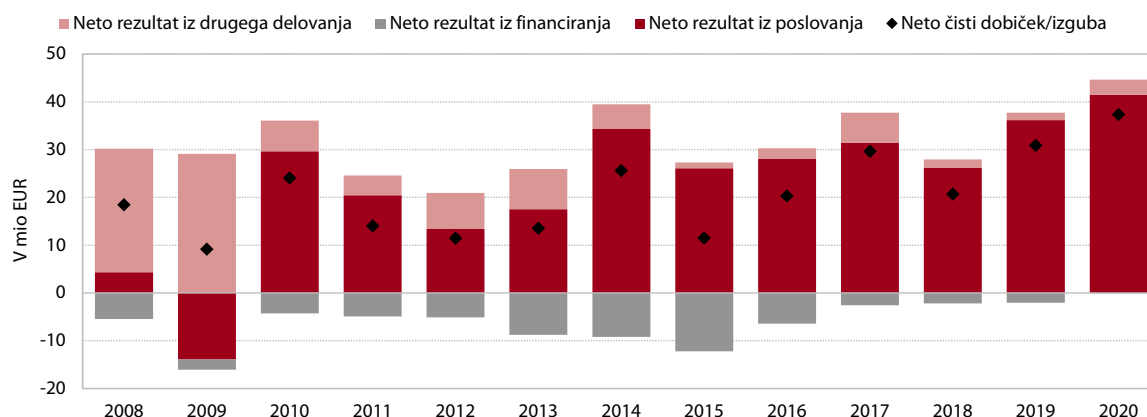
Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Opomba: Skupine so razvrščene glede na delež dodane vrednosti v letu 2020.

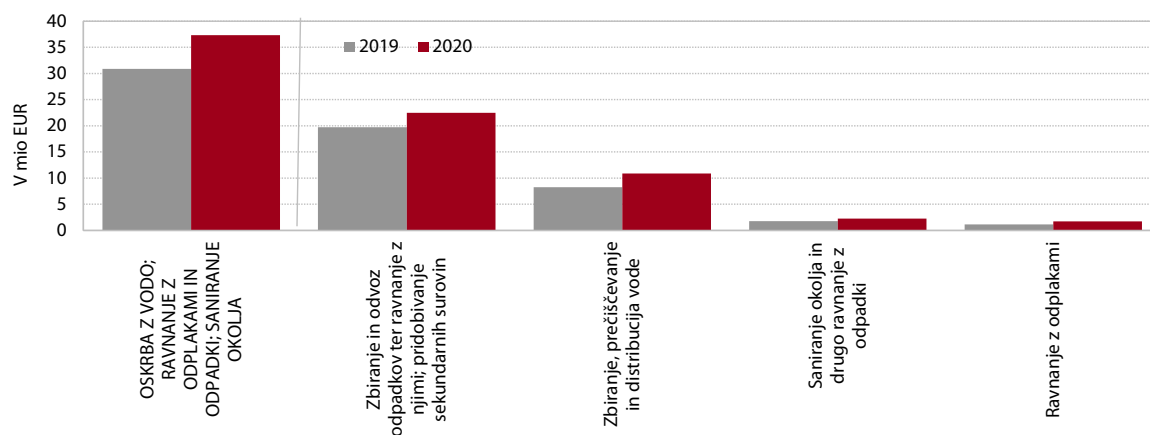
V poslovnem letu 2020 so se prihodki in odhodki družb dejavnosti E nekoliko zvišali; prihodki nekoliko bolj. V primerjavi z letom prej so bili višji za okoli 1 %. Za toliko so se zvišali prihodki iz poslovanja, ki predstavljajo veliko večino vseh prihodkov, precej bolj pa so se zvišali prihodki iz ostalih dveh skupin, to je iz financiranja in iz drugega delovanja. Čisti prihodki od prodaje na domačem trgu, ki so v glavnini, so se zvišali za 2 %, na tujem trgu pa so se znižali. Skupna izvozna usmerjenost družb dejavnosti E se je s tem znižala za 2 o. t. na 15 %. Večina te usmerjenosti je prisotna v skupinah družb iz zbiranja in odvoza odpadkov ter iz saniranja okolja in drugega ravnanja z odpadki, v ostalih dveh skupinah pa je razmeroma skromna. V poslovnem letu 2020 so družbe dejavnosti E zvišale tudi skupne odhodke za 0,6 %. Za toliko so se zvišali poslovni odhodki, ki k skupnim odhodkom prispevajo glavnino, bolj so se zvišali odhodki iz drugega delovanja, odhodki iz financiranja pa so se znižali.

Poslovno leto 2020 so družbe dejavnosti E zaključile z najvišjim neto čistim dobičkom v opazovanem obdobju po letu 2008. V primerjavi z letom prej se je zvišal za okoli četrtno. Izboljšanje poslovnega rezultata so družbe prikazale na vseh treh ravneh poslovanja: na ravni osnovnega delovanja se je dobiček zvišal za 15 % in na ravni drugega delovanja za 1 %, na ravni financiranja pa so prikazali za 95 % nižji negativni izid. Poslovno leto so z višjim neto pozitivnim izidom kot v letu prej ponovno zaključile vse štiri skupine družb. Večina dobička iz dejavnosti E je bila ustvarjena v družbah iz zbiranja in odvoza odpadkov in ravnanja z njimi, v letni rasti pa so tudi v tem najbolj izstopale družbe iz ravnanja z odplakami, kjer so dobiček povečali za 46 %.

¹⁵ Delež dodane vrednosti gospodarskih družb v skupni dodani vrednosti dejavnosti E, ocenjeni po metodologiji nacionalnih računov, je znašal okoli 98 % (preračun Umar).

Slika 27: Poslovno leto 2020 so družbe dejavnosti E zaključile z najvišjim čistim dobičkom po letu 2008

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Slika 28: Velika večina dobička je bila ustvarjena v zbiranju in odvozu odpadkov ter v zbiranju, prečiščevanju in distribuciji vode

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Opomba: Skupine so razvrščene glede na izid v letu 2020.

3.6 Gradbeništvo (F)

Tabela 8: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb gradbeništva v izbranih letih

	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	6.746	6.803	7.407	7.283	7.575
Število zaposlenih ¹	56.817	46.535	36.001	45.594	46.080
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	11,1	10,1	8,1	8,8	9,0
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	8,7	6,8	5,5	6,0	6,3
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	152,9	-236,3	48,6	168,7	144,8
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.120	1.077	548	617	655
Število zaposlenih/podjetje	8,4	6,8	4,9	6,3	6,1
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	122	156	113	94	102
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,043	0,986	1,036	1,045	1,039
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	2,2	-3,2	1,2	3,9	3,1
Donosnost prihodkov (v %)	2,0	-4,4	1,3	3,3	2,8
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	27.685	24.257	27.927	32.054	32.859
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	18.195	18.977	19.784	23.317	24.699
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	65,7	78,2	70,8	72,7	75,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	81,6	82,0	72,8	61,1	60,4
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	64,4	60,7	51,6	42,5	41,7
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	58,8	49,1	62,5	94,1	101,6
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	67,3	66,3	87,5	107,9	112,8
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	5,5	5,3	12,5	16,6	17,5
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	31,4	36,6	43,5	41,4	39,0
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	23,6	15,1	15,0	24,7	24,8

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Aktivnost gospodarskih družb v gradbeništvu se je, po visoki rasti v letu 2018, v naslednjem letu malo umirila in kljub epidemiji v letu 2020 še povečala, na visoki ravni pa se je ohranil tudi poslovni rezultat. Rast poslovnih prihodkov družb, ki je leta 2018 dosegla skoraj 23 %, se je leta 2019 znižala na 5 %, v letu z zaježitvenimi ukrepi ob epidemiji pa so se prihodki v gradbeništvu vseeno še nekoliko povečali in sicer za dober odstotek. Tudi dodana vrednost se je nominalno povečala za malo manj kot 4 % (ob izračunu z izločenimi subvencijami je ostala enaka). V letu 2020 je bil končni poslovni rezultat v gradbeništvu sicer malo slabši, a s 145 mio EUR še povsem primerljiv predkriznemu v letu 2008 in visokemu v prejšnjih dveh letih. Z investicijami države sicer povezujemo zlasti gibanje poslovnih prihodkov v oddelku *gradnja inženirskih objektov*, ki so se v prejšnjem letu malo znižali (-4,5 %)¹⁶. Po manjšem zastoju v letu 2020, so znatno rast poslovnih prihodkov spet imeli v oddelku *gradnja stavb* (5,3 %), bolj umirjeno pa se je nadaljevala v oddelku *specializirana gradbena dela* (1,6 %).

¹⁶ Gospodarske družbe so po oddelkih razvrščene glede na pretežno dejavnost. Ocenjujemo, da kar nekaj prihodkov ustvarijo v aktivnostih, ki se sicer uvrščajo v druge oddelke.

Z nadaljnjim večanjem aktivnosti se je še nekoliko povečala tudi zaposlenost v gradbenih družbah.

Gospodarske družbe gradbeništva so v času globalne ekonomske krize zaposlenost skoraj preplovile. Potem je zaposlovanje počasi okrevalo in se predvsem v letih 2018 in 2019 spet močneje okrepilo, za odstotek tudi še v letu 2020. Skupaj se je zaposlenost v teh treh letih povečala za četrtno, v primerjavi z letom 2008 pa je bilo število zaposlenih še vedno za 19 % nižje. V letu 2020 se je zaposlenost med tremi oddelki gradbeništva nekoliko znižala le pri gradnji inženirskih objektov, drugje pa malo povečala.

Prodajni prihodki so se leta 2020 znižali na domačem trgu, a še nadalje povečali na tujem trgu, na rahlo povečanje poslovnih prihodkov pa so precej prispevali ukrepi pomoči države.

Po začetku krize v letu 2008 in drastičnem upadu domačega povpraševanja so gradbene družbe povečale izvoz in delež prihodkov od prodaje na tujih trgih. Ta je v letu 2020 presegel 17 % in bil več kot trikrat višji kot leta 2008. Prihodki na domačem trgu so v letu 2020 upadli za skoraj 2 %, na tujem trgu pa so se povečali za 5 %. Na povečanje poslovnih prihodkov je odločilno vplivalo povečanje drugih poslovnih prihodkov (AOP 124 in 125 skupaj) za 89 % oziroma za 57 mio EUR, kamor so družbe knjižile tudi pomoč države ob epidemiji.

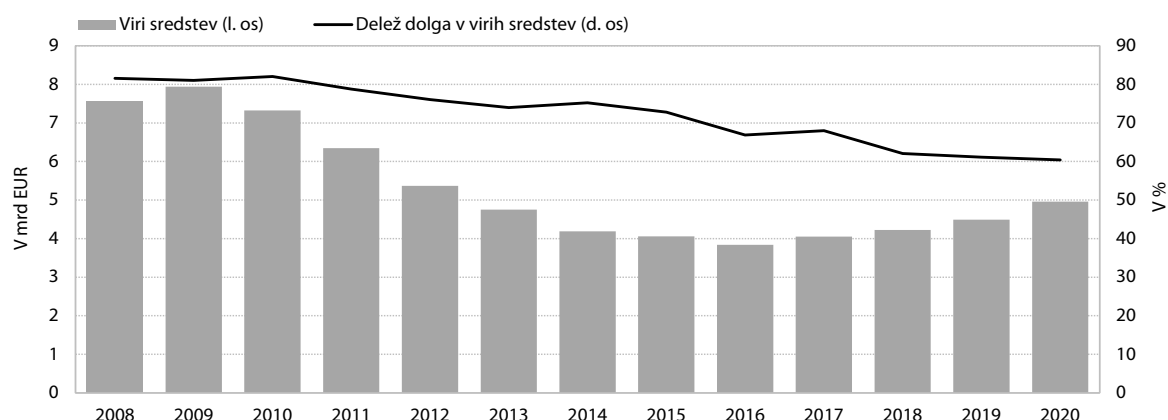
V letu 2020 se je produktivnost v gospodarskih družbah gradbeništva še povečala, z izračunom brez upoštevanih subvencij pa se je za dober odstotek znižala.

Produktivnost dela, merjena z dodano vrednostjo na zaposlenega, se je z ekonomsko krizo do leta 2010 malo znižala, potem pa večinoma naraščala, zlasti v letih 2014 in 2018. V letu 2020 se je, z višjo rastjo dodane vrednosti od zaposlenosti, povečala za nadaljnjih 2,5 % (če pa v izračunu ne upoštevamo subvencij v dodani vrednosti, se je produktivnost znižala za 1,2 %). V primerjavi z letom 2008 se je produktivnost v gradbeništvu precej povečala, najbolj v oddelku gradnja stavb in malo manj v oddelku specializirana gradbena dela. V oddelku gradnja inženirskih objektov, kjer se je v letu 2020 precej znižala, je ostala pod ravno iz leta pred ekonomsko in finančno krizo.

Gospodarske družbe gradbeništva so v letu 2020 neto dobiček iz poslovanja zmanjšale, hkrati pa se je še skrčila neto izguba iz financiranja.

Neto čisti dobiček družb gradbeništva se je v letu 2020 znižal za okoli 14 %, še najbolj v dejavnosti gradnje inženirskih objektov, medtem ko se je v dejavnosti gradnje stavb celo povečal. Znižanje čistega dobička v gradbeništvu je posledica slabšega rezultata iz poslovanja, saj se je na drugi strani dolgoletna izguba iz financiranja še naprej in zelo zmanjšala.

Slika 29: Vrednost sredstev družb gradbeništva se je v letu 2020 nadalje povečala, delež dolga pa se je še malo znižal

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Družbe v gradbeništvu so se leta 2020 še nekoliko razdolžile. Delež dolga v virih sredstev, ki sicer ostaja višji kot v povprečju pri vseh družbah, se je od začetka prejšnjega desetletja z ravni prek 80 % večinoma zniževal in v letu 2020 znašal le še dobrih 60 %. Delež dolga je pri tem ostal malo višji v oddelku gradnja stavb ter malo nižji pri specializiranih gradbenih delih.

3.7 Trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil (G)

Tabela 9: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v dejavnosti trgovina, vzdrževanje in popravila motornih vozil v izbranih letih

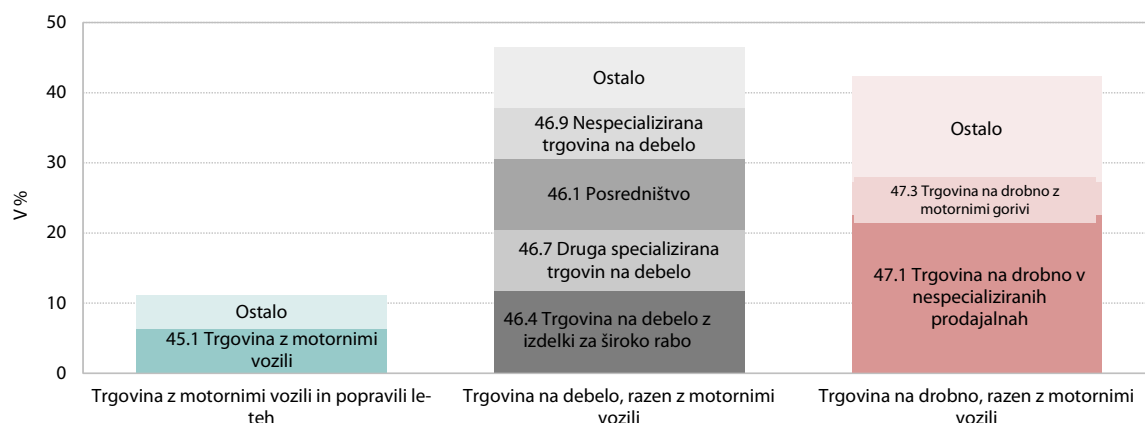
	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	13.456	13.947	15.354	15.084	15.167
Število zaposlenih ¹	90.311	86.871	79.770	88.872	88.828
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	17,7	18,8	17,9	17,1	17,4
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	18,9	18,7	17,1	17,6	17,9
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	443,5	155,0	521,3	793,7	641,9
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.356	1.274	1.038	1.292	1.313
Število zaposlenih/podjetje	6,7	6,2	5,2	5,9	5,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	190	202	198	208	222
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,032	1,025	1,026	1,032	1,031
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	2,6	0,9	3,3	4,3	3,3
Donosnost prihodkov (v %)	1,5	0,6	1,9	2,3	2,0
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	37.698	35.908	39.126	48.125	48.563
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	21.170	22.142	24.053	27.547	28.431
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	56,2	61,7	61,5	57,2	58,5
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	66,0	65,7	59,6	59,0	57,1
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	48,7	47,1	41,3	39,3	38,2
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	73,1	68,0	92,2	90,5	95,2
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	79,4	80,3	96,2	94,6	97,0
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	17,2	15,2	21,4	26,9	25,8
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	46,6	50,4	43,8	45,3	45,1
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	10,2	9,3	10,8	12,0	12,0

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Dodana vrednost v družbah trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil (G) se je leta 2020 ob podobnem številu zaposlenih minimalno povečala, pri izračunu brez upoštevanja subvencij pa se je nekoliko zmanjšala. Po zmanjševanju v obdobju 2011–2013 se je dodana vrednost trgovinskih družb v letih do 2019 povečevala. Nekoliko (za 0,9 %) se je povečala tudi leta 2020, ob izločitvi subvencij pa bi bila za 2,2 % manjša od leta 2019. Podobno se je leta 2020 gibal tudi produktivnost (dodana vrednost brez upoštevanja subvencij na zaposlenega), ki se je prvič po letu 2012 zmanjšala. Ob povečanju stroškov dela na zaposlenega, na kar so vplivali tudi vladni ukrepi za ohranjanje delovnih mest, se je leta 2020 povečal delež stroškov dela v dodani vrednosti.

Slika 30: Skoraj polovico dodane vrednosti celotne dejavnosti ustvarijo družbe v trgovini na debelo

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Rast dodane vrednosti in produktivnosti so dosegle le družbe oddelka, ki se ukvarjajo s posredništvom in trgovino na debelo, razen z motornimi vozili. Družbe tega oddelka (G 46) ustvarijo nekaj manj kot polovico dodane vrednosti in imajo skoraj 40 % vseh zaposlenih celotne trgovinske dejavnosti. Dodana vrednost po izračunu brez upoštevanja subvencij se je v letu 2020 zmanjšala v preostalih dveh oddelkih. Omejitveni ukrepi poslovanja ob razglašeni epidemiji so vplivali na poslovanje družb v najmanjšem oddelku - v družbah trgovine z motornimi vozili in njihovimi popravili (G 45) in v družbah oddelka trgovine na drobno, razen z motornimi vozili (G 47), ki so bili v letu 2020 kar nekaj mesecev zaprti. Slednje skupaj zaposlujejo kar polovico vseh zaposlenih. Še bolj kot dodana vrednost se je v družbah obeh oddelkov leta 2020 ob ohranjanju števila zaposlenih zmanjšala produktivnost dela (izračunana brez upoštevanja subvencij).

Neto čisti dobiček trgovskih družb se je leta 2020 zmanjšal za skoraj petino. Družbe so leta 2008 dosegle visok neto čisti dobiček (443,5 mio evrov), ki se je v naslednjih letih zmanjševal. Leta 2013 so poslovno leto prvič zaključile z neto čisto izgubo v višini 31,4 mio evrov, kar je bila posledica za več kot polovico večje neto izgube iz financiranja¹⁷. Ta se je v letih do 2016 močno zmanjšala¹⁸, tako da so družbe, ob večjem neto dobičku iz poslovanja vseh treh oddelkov, leto 2016 zaključile z neto čistim dobičkom v višini 628,7 mio evrov. V letih do 2019 se je ta, ob precejšnjih nihanjih predvsem zaradi poslovanja družb trgovine na drobno¹⁹, povečal na 793,7 mio evrov. Slabše poslovanje družb trgovine na drobno je bilo predvsem krivo tudi za zmanjšanje neto čistega

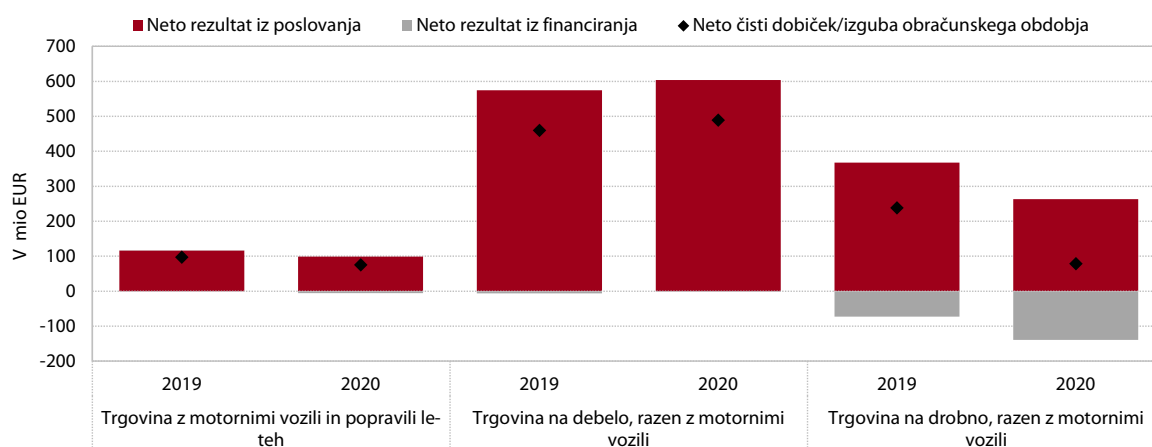
¹⁷ Gibanje neto finančne izgube je bilo v teh letih v veliki meri posledica finančnega poslovanja večje družbe posredništva in trgovine na debelo, ki od leta 2014 zaradi stečaja ni več poslovala. Na povečanje neto finančne izgube so poleg omenjene družbe leta 2012 in 2013 vplivale tudi družbe trgovine na drobno.

¹⁸ Izboljšanje je bilo predvsem posledica precejšnjega zmanjšanja neto finančne izgube družb posredništva in trgovine na debelo leta 2014 in nadalje leta 2016 ter družb trgovine na drobno leta 2015.

¹⁹ Na poslovanje v letu 2017 je vplivalo poslovanje največje trgovske družbe na drobno, ki je, podobno kot leta 2012, izvedla oslabitve nepremičnin in odpise zaradi prevrednotenja finančnih naložb. Na poslovanje v letih 2018 in 2019 pa je vplivalo predvsem nihanje finančnega poslovanja večje družbe, ki se ukvarja s prodajo motornih goriv, v letu 2019 pa večji odpisi vrednosti enega izmed diskontov.

dobička v letu 2020, saj so ga omenjene družbe zmanjšale za 67,2 % oz. skoraj 160 mio evrov (skupaj vse trgovinske družbe pa za 152 mio evrov).

Slika 31: Leta 2020 so svoje poslovanje močno poslabšale družbe v trgovini na drobno

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Gospodarnost poslovanja trgovinskih družb se je po izboljševanju do leta 2019 leta 2020 malenkostno poslabšala. Po precejšnji rasti v preteklih letih so se poslovni prihodki leta 2020 ob razmahu epidemije zmanjšali za 6,5 %. Zmanjšanje bi bilo še večje, če ne bi država podjetjem priskočila na pomoč s subvencijami za ohranjanje delovnih mest (ki se štejejo pod poslovne prihodke), saj so se čisti prihodki od prodaje zmanjšali za 7,3 %. Od tega se je prodaja na domačem trgu zmanjšala za 6 %, prodaja na tujih trgih (predvsem v EU), kjer je bilo ustvarjene 25,8 % vse prodaje, pa za malo več kot desetino. Enako kot poslovni prihodki so se leta 2020 za 6,5 % zmanjšali tudi poslovni odhodki, na kar so vplivali za 8,5 % nižji stroški blaga, materiala in storitev (ti zavzemajo skoraj 90 % vseh poslovnih odhodkov), tako da se je obremenjenost poslovnih prihodkov s stroški blaga, materiala in storitev leta 2020 še zmanjšala²⁰. Ob višjih stroških dela, ki so bili kljub zmanjšanju števila zaposlenih posledica višje minimalne plače ter državnih ukrepov na trgu dela za ohranjanje delovnih mest in podporo dohodkom zaposlenih, se je pribitek²¹ povprečne trgovinske družbe nekoliko zmanjšal, a ostal relativno visok. Pribitek se je zmanjšal pri družbah v trgovini na drobno in v trgovini z motornimi vozili, povečal pa pri družbah, ki se ukvarjajo s trgovino na debelo.

Neto čisti dobiček poslovnega leta v družbah trgovine z motornimi vozili se je leta 2020 zmanjšal za več kot petino, kar je bila tudi posledica zaprtja prodajaln ob razglasitvi epidemije. Neto dobiček iz poslovanja se je ob manjši prodaji vozil zmanjšal za 14,6 % in dosegel 99 mio evrov. Prodaja novih osebnih avtomobilov se je po rasti do vključno leta 2019 leta 2020 zmanjšala za skoraj petino, na kar je vplivalo tudi zaprtje prodajaln ob razglasitvi epidemije²². Največje upade prodaje so trgovine zabeležile med prvim valom epidemije, ko je bila prodaja marca in aprila medletno manjša kar za 60 oz. 70 %²³. Prodaja se je močno zmanjšala na domačem trgu, kar je ob podobni prodaji na tujih trgih kot v letu 2019 precej zvišalo izvozno usmerjenost družb te panoge. Predvsem zaradi višjih finančnih odhodkov, ki so bili v največji meri posledica višjih oslabitev, so družbe izrazito poslabšale tudi finančno poslovanje, ki je bilo še leta 2019 pozitivno in tako leto 2020 zaključile z *neto finančno izgubo* v višini 5,2 mio evrov.

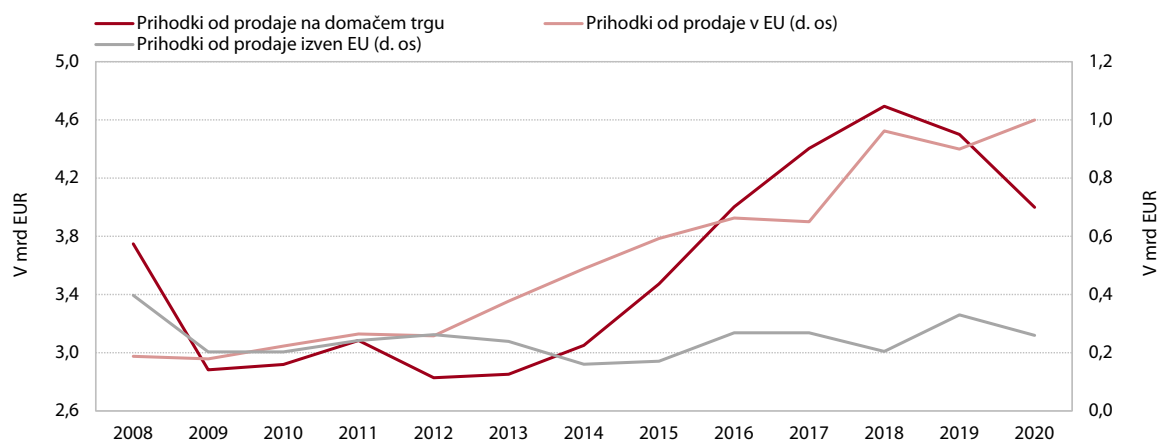
²⁰ Na kar so vplivale tudi pridobljene subvencije, ki se štejejo med poslovne prihodke.

²¹ Pribitek je izračunan kot razmerje med prihodki od prodaje in stroški za nabavo blaga, materiala in storitev ter stroški dela.

²² Prodaja pravnim osebam se je po visokih rasteh v obdobju 2013–2017 zmanjšala že leta 2018, kar je bila tudi posledica zapletov ob uvedbi novega postopka za določanje porabe goriva in emisij izpušnih plinov.

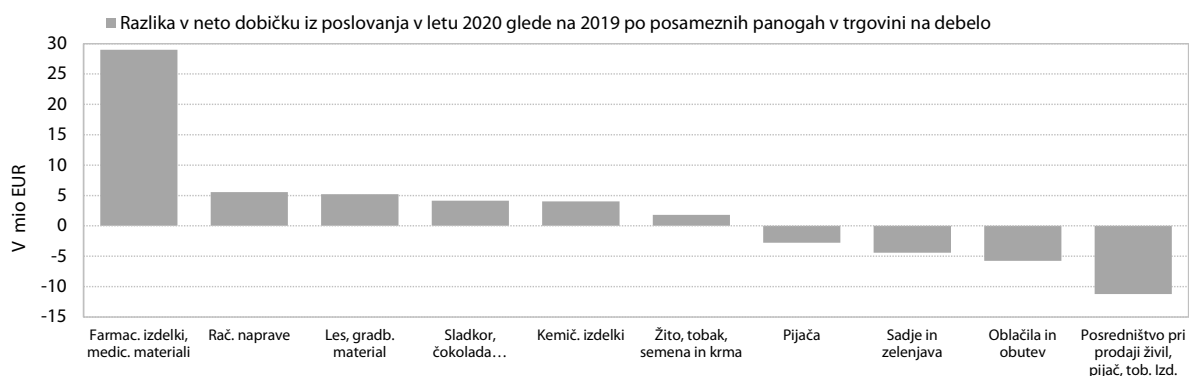
²³ V celem letu je bilo prvič registriranih malo čez 54.000 novih osebnih avtomobilov (leta 2019 pa 73.600).

Slika 32: Izvozna usmerjenost družb se je leta 2020 zaradi velikega upada prodaje na domačem trgu in hkratni ohranitvi na tujih trgih precej izboljšala

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Slika 33: Neto dobiček iz poslovanja se je najbolj povečal v trgovini na debelo s farmacevtskimi izdelki in medicinskim materialom

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

V družbah trgovine na debelo se je neto čisti dobiček poslovnega leta še povečal (za 6,5 %). Neto dobiček iz poslovanja družb oddelka posredništvo in trgovina na debelo, ki se je v letih 2012 in 2013 zmanjšal, se je v naslednjih letih do 2020 povečal na 604 mio evrov. Na povečanje je močno vplivalo prenehanje poslovanja večje družbe leta 2014²⁴, izboljševanje poslovnega rezultata zaradi povečanja prodaje v večini panog trgovine na debelo v letih 2015–2019 in izboljšanje poslovanja predvsem farmacevtskih in medicinskih panog v letu 2020. Povečana prodaja v letih 2015–2019 je bila posledica visoke proizvodne aktivnosti panog povezanih s trgovino (predelovalne dejavnosti, promet, gradbeništvo), v letih 2017 in 2018 tudi povečanja prodaje primarnih proizvodov (goriva, kovine, rude), v letih 2017–2019 pa tudi farmacevtskih proizvodov na tuje trge (predvsem v EU). Ob izbruhu epidemije v letu 2020 se je nadaljevala visoka rast prodaje farmacevtskih izdelkov ter medicinskih potrebščin in materialov, kar je povečalo neto dobiček iz poslovanja te panoge za tretjino oz. 29 mio evrov (povečanje v celotni trgovini na debelo je bilo za 29,4 mio evrov). Visoke rasti prodaje in neto čistega dobička iz poslovanja so leta 2020 dosegle tudi družbe, ki se ukvarjajo s prodajo računalniških naprav, lesom, gradbenim materialom in kemičnimi izdelki. Na drugi strani se je poslovanje močno poslabšalo pri družbah, ki prodajajo pijačo, sadje in zelenjavo ter oblačila in obutev, kar je bila tudi posledica

²⁴ Družba je še leto prej poslovala z visoko neto izgubo iz poslovanja zaradi odpisov vrednosti. Zdravo jedro te družbe, ki se je v letih do vključno 2013 ukvarjala s trgovino na debelo s kovinskimi proizvodi, inštalacijskim materialom in napravami za ogrevanje, se je v letu 2014 registriralo v dejavnosti trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z gradbenim materialom, kovinskimi izdelki, barvami in steklom.

večmesečnega zaprtja gostinskih in nastanitvenih obratov ter šol, pa tudi prodajaln z oblačili in obutvijo med razglasitvijo epidemije. Leta 2020 so družbe v trgovini na debelo izboljšale tudi svoje finančno poslovanje, saj se je *neto izguba iz financiranja* iz 6,2 mio znižala na 0,2 mio evra, kar je predvsem posledica višjih finančnih prihodkov..

Neto čisti dobiček v trgovini na drobno se je leta 2020 močno zmanjšal, na kar sta vplivala manjši neto dobiček iz poslovanja in višja neto izguba iz financiranja. Zmanjšal se je za 67 % oz. 159,8 mio evrov na 78,1 mio evrov. Na poslovanje celotne panoge najbolj vplivajo družbe dveh skupin - trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z motornimi gorivi (G 47.3), ki so močno zmanjšale neto dobiček iz poslovanja (za 64,8 mio evrov) in trgovine na drobno v nespecializiranih prodajalnah (G 47.1), ki so zaradi povečanih oslabitev podvojile neto izgubo iz financiranja (povečanje za 49,7 mio evrov). Zaradi oteženega poslovanja med epidemijo so na poslovanje leta 2020 močno vplivale tudi družbe manjših panog, ki so bile med celotnim letom zaprte več mesecev. Gre predvsem za družbe trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z drugo gospodinjstvo opremo (G 47.5), družbe trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z izdelki za kulturo, šport in zabavo (G 47.6) in družbe trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z drugimi izdelki (G 47.7), ki so zaradi manjše prodaje skupaj zmanjšale svoj neto dobiček iz poslovanja glede na leto 2019 za 85,2 mio evrov; poslabšale pa so tudi finančno poslovanje.

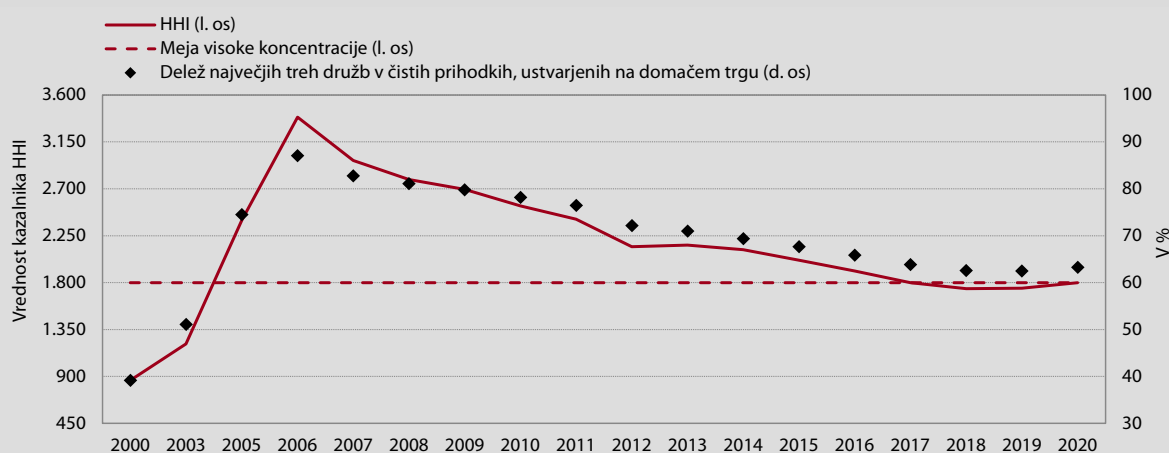
Poslovni rezultat v družbah trgovine na drobno v nespecializiranih prodajalnah, ki je v obdobju 2017–2019 močno nihal pod vplivom večjih odpisov in prevrednotenj, se je v letu 2020 zaradi povečanja oslabitev močno poslabšal. Po neto čisti izgubi leta 2017 je celotna skupina, v kateri prevladujejo hipermarketi, marketi in diskonti (G 47.110), leto 2018 zaključila z neto čistim dobičkom, ki se je leta 2019 nekoliko zmanjšal. Na nihanja v uspešnosti poslovanja skupine so zelo vplivala predvsem nihanja v vrednosti oslabitev nepremičnin in opreme, ki so vplivali na finančno poslovanje ter odpisov zaradi prevrednotenja finančnih naložb, ki so vplivali na višino poslovnih odhodkov in neto rezultat poslovanja²⁵. Tako je neto dobiček iz poslovanja zaradi ponovnega povišanja odpisov v letu 2019 ostal podoben kot v letu 2018, izguba iz financiranja pa se je zaradi nižjih prihodkov še povečala. Leta 2020 se je slednja ob precej višjih finančnih odhodkih zaradi povečanja oslabitev skoraj podvojila (povečanje za 49,7 mio evrov), kar je vplivalo na zmanjšanje *neto čistega dobička* za več kot dve tretjini oz. 41,3 mio evrov. Ob tem se je leta 2020 *neto dobiček iz poslovanja* povečal za petino oz. 24,8 mio evrov, na kar je vplivala povečana prodaja zaradi nabav zalog neživil in živil, ki so si jih ljudje naredili predvsem ob prvem valu epidemije in večjega prehranjevanja doma zaradi nedelovanja gostinskih obratov ter dela in šolanja na daljavo. Poleg večje prodaje v klasičnih trgovinah se je močno povečala tudi prodaja po spletu. Večja možnost dostopa do spletnih trgovin večjih tradicionalnih trgovskih družb in večja razpredenost teh trgovin, ki sta se predvsem pozitivno izkazali v časih omejitve gibanja na občine in pokrajine ter ob primerih karantene in obolevnosti sta najbrž doprinesli k temu, da se je delež prodaje v diskontih v čistih prihodkih od prodaje cele panoge prvič po letu 2006 zmanjšal. Ob povečanju deleža prvih treh tradicionalnih družb se je stopnja koncentracije, merjena s Hirschman-Herfindahlovim indeksom (HHI) leta 2020 povečala in se ponovno približala meji visoke koncentracije.

²⁵ Zaradi visokega povečanja oslabitev nepremičnin ter opreme in odpisov zaradi prevrednotenja finančnih naložb večje družbe v tej panogi, je celotna skupina leto 2017 zaključila z visoko neto izgubo iz financiranja (medletno povišanje za 347,7 %). Ta se je v naslednjih dveh letih več kot prepolovila. Visoki odpisi vrednosti pa so vplivali na močno povišanje poslovnih odhodkov, zaradi katerih so družbe leto 2017 zaključile z neto izgubo iz poslovanja, ki se je leta 2018 prevesila v visok dobiček iz poslovanja.

Okvir 1: Koncentracija v nespecializiranih pretežno živilskih prodajalnah na drobno

Koncentracija pretežno živilskih prodajaln v Sloveniji, ki se je po letu 2006 ob rastočem pomenu diskontnih prodajaln zmanjševala, se je v letu 2020 tudi zaradi večjega števila prodajaln in boljšega dosega spletnih trgovin tradicionalnih družb nekoliko povečala. Za nespecializirane prodajalne, ki pretežno prodajajo živila (hipermarketi, marketi, diskonti, ...) ²⁶, je bila po letu 2000 značilna krepitev koncentracije, ki je bila posledica propadanja manjših družb oz. njihovega povezovanja ali prevzemanja s strani večjih podjetij. Stopnja koncentracije, merjena s Hirschman-Herfindahlovim indeksom (HHI), je v tej panogi leta 2005 presegla mejo visoke koncentracije (1.800). Potem ko je leta 2006 dosegla najvišjo vrednost (3.387), se je v naslednjih letih zniževala in leta 2017 z vrednostjo 1.798 prvič padla pod mejo visoke koncentracije (1.800). Leta 2018 se je še nekoliko znižala, leta 2019 pa ostala skoraj nespremenjena. Zniževanje koncentracije je bilo predvsem posledica krepitve prodaje v diskontih, ki so na slovenski trg vstopili v letih 2005 in 2007. Ti so s širitvijo svojih poslovnih mrež in spreminjanjem nakupovalnih navad kupcev, do katerih je prišlo tudi zaradi gospodarske krize, v letu 2019 skupaj ustvarili 27,7 % celotnega prihodka od prodaje panoge na slovenskem trgu (leta 2007 6,5 %, v letu 2018 26,4 %). Delež največjih treh tradicionalnih družb v prihodku panoge se je tako v desetletju močno znižal (z 82,9 % leta 2007 na 61,1 % v letu 2019). Ob razmahu epidemije covid-19 v letu 2020 so se razmere močno spremenile. Delež prodaje v treh največjih tradicionalnih trgovinah v čistih prihodkih od prodaje panoge se je prvič po dolgih letih povečal (na 63,8 %), na kar so najbrž med drugimi vplivale tudi večje možnosti dostopa do spletnih trgovin oz. dostave in večje razpredenosti trgovin, kar je bilo predvsem pomembno v časih, ko je bilo gibanje omejeno na občine in/ali pokrajine ter ob primerih karantene in obolevnosti. Ob okrepitvi deleža največjih treh družb v vrednosti prodaje se je povečala stopnja koncentracije, ki se je s 1.798 ponovno približala meji visoke koncentracije.

Slika 34: Delež treh največjih družb v nespecializiranih, pretežno živilskih prodajalnah na drobno se je v letu 2020 spet nekoliko povečal

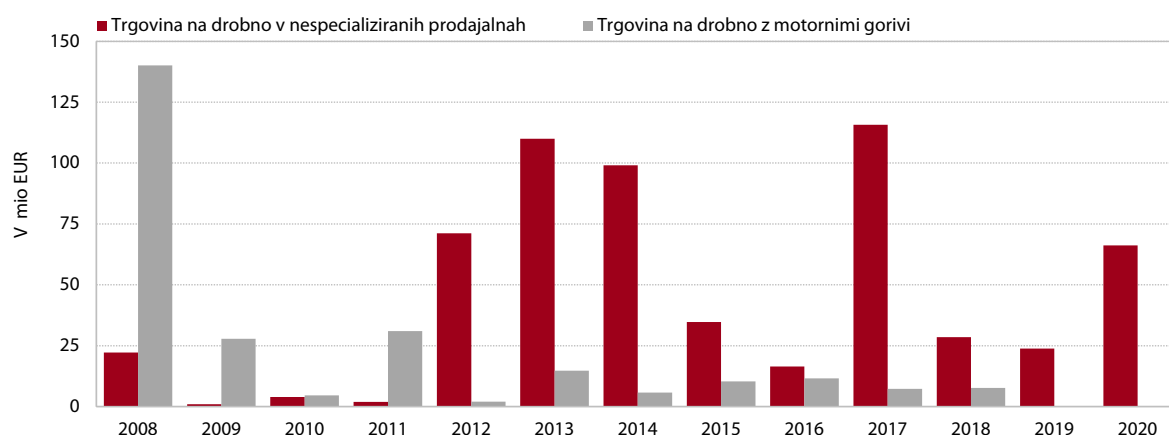
Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Opomba: HHI – Hirschman-Herfindahlov indeks koncentracije.

²⁶ Družbe, ki so po SKD registrirane v 47.110.

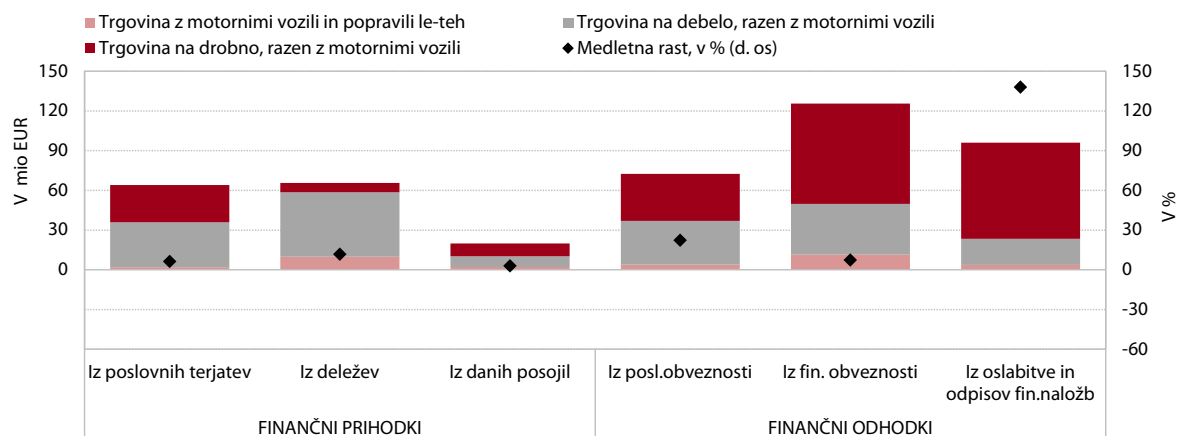
Družbe trgovine na drobno v specializiranih prodajalnah z motornimi gorivi so leta 2020 več kot prepolovile neto čisti dobiček. Po rekordni višini v letu 2018 se je neto čisti dobiček v letu 2019 zmanjšal za skoraj tretjino, na kar je vplivalo zmanjšanje neto dobička iz poslovanja (zaradi povečanja odpisov vrednosti oz. amortizacije dveh večjih družb v tej panogi) in poslovanje z neto izgubo iz financiranja. Predvsem zaradi manjše prodaje ob omejitvah gibanja in delovanja med epidemijo se je *neto čisti dobiček* v letu 2020 še več kot prepolovil in bil s 41,6 mio evri najnižji po letu 2012. Ob tem se je *neto dobiček iz poslovanja* zaradi nižjih cen nafte in nižje prodaje proizvodov iz nafte zmanjšal za 55,7 % oz. 64,8 mio evrov, *neto finančna izguba* pa je ob nižjih finančnih prihodkih in finančnih odhodkih ostala podobna kot v letu 2019.

Slika 35: Finančni odhodki iz oslabitev gospodarskih družb v trgovini na drobno v nespecializiranih prodajalnah so se v letu 2020 ponovno precej zvišali

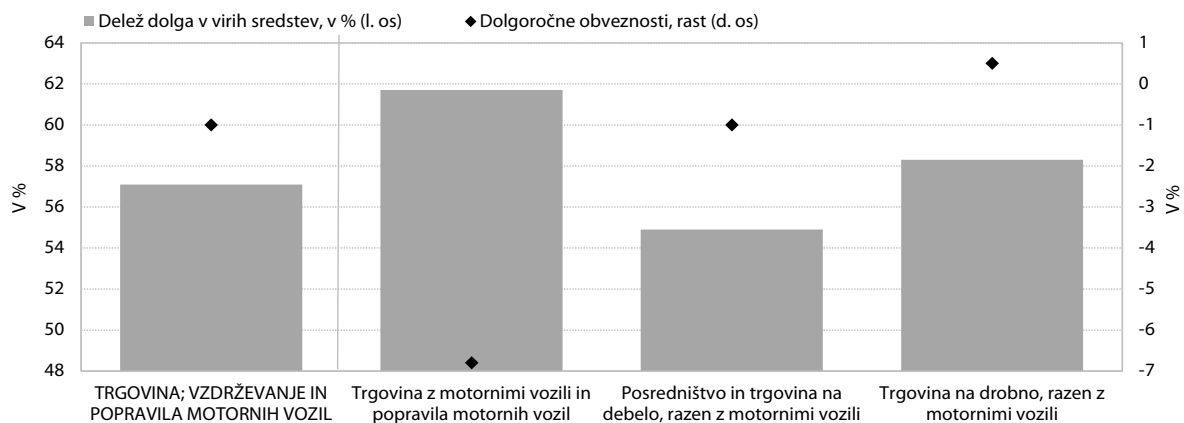
Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Slika 36: Med finančnimi odhodki so se v letu 2020 najbolj povečali finančni odhodki iz oslabitve in odpisov finančnih naložb

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Zadolženost trgovinskih družb se je, po precejšnjem povečanju leta 2019, leta 2020 zmanjšala. Dolgoročne obveznosti, ki so se v letu 2019 močno povečale, so se leta 2020 zmanjšale, kar je skupaj z manjšimi kratkoročnimi obveznostmi zmanjšalo celoten dolg. Ob povečanju kapitala se je zadolženost, merjena z deležem dolga v virih sredstev, precej zmanjšala in je bila s 57,1 % ena izmed najnižjih v celotnem obdobju. Zadolženost se je zmanjšala družbam vseh treh oddelkov. Najbolj (za 3,7 o. t.) v trgovini z motornimi vozili, ki pa je tudi v letu 2020 ostala najbolj zadolžena med vsemi tremi panogami.

Slika 37: Tudi v letu 2020 so najbolj zadolžene ostale družbe v trgovini z motornimi vozili

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

3.8 Promet in skladiščenje (H)

Tabela 10: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb prometa in skladiščenja

	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	2.253	2.506	3.225	3.792	3.802
Število zaposlenih ¹	37.557	35.665	34.379	41.803	41.528
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	7,4	7,7	7,7	8,0	8,1
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	7,3	8,7	9,2	9,2	8,7
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	109,9	-21,8	140,2	394,4	197,0
VELIKOST PODJETJA					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	4.689	4.195	3.147	3.014	2.968
Število zaposlenih/podjetje	16,7	14,2	10,7	11,0	10,9
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	269	300	294	271	272
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,047	1,045	1,058	1,090	1,053
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	1,1	-0,2	1,4	3,5	1,7
Donosnost prihodkov (v %)	2,8	-0,6	3,0	6,5	3,4
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	35.153	40.503	48.745	53.541	50.222
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	23.003	23.599	25.059	26.160	26.696
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	65,4	58,3	51,4	48,9	53,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	82,2	58,8	51,3	46,4	44,5
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	15,6	15,0	15,6	15,5	14,5
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	20,6	49,8	60,1	69,6	73,7
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	96,4	98,8	100,0	104,7	108,2
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	42,8	38,9	41,9	46,5	47,4
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	86,4	81,3	81,1	77,1	75,3
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	12,5	12,2	12,5	16,9	16,9

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

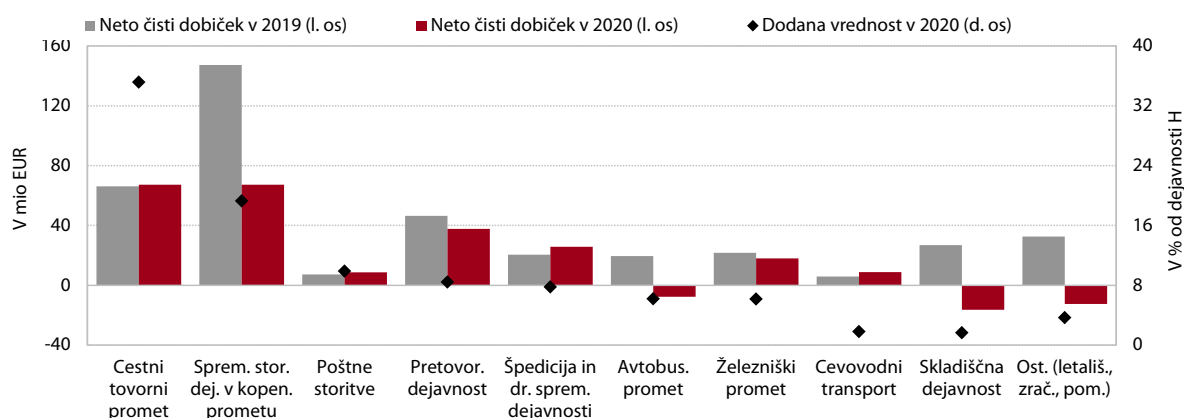
Dodana vrednost prometa in skladiščenja (H) se je nekoliko znižala tako leta 2009 kot tudi v letu 2020, v ostalih letih po letu 2008 pa je večinoma močno naraščala²⁷. V epidemijskem letu 2020 so gospodarske družbe v dejavnosti H ustvarile 2.086 mio EUR dodane vrednosti (za 153 mio oziroma 6,8 % manj kot leto prej)²⁸, če pa iz izračuna dodane vrednosti izločimo subvencije, so je v dejavnosti H ustvarili 1842 mio EUR (223 mio oziroma 10,8 % manj kot leto prej). Ker, poleg v letu 2020 izplačanih državnih pomoči zaradi epidemije, dejavnost H tudi sicer dobi veliko subvencij, je po izračunu dodane vrednosti brez upoštevanih subvencij njen delež v dodani vrednosti vseh družb za odstotno točko manjši in znaša okoli 8 %. Po običajno izračunani dodani vrednosti v dejavnosti H je tako (tudi brez upoštevanja samostojnih podjetnikov) s 734 mio EUR (702 mio EUR

²⁷ Neposredna primerjava podatkov kaže 58-odstotno povečanje dodane vrednosti v omenjenem obdobju. Del tega povečanja je prispevalo tudi zakonsko preoblikovanje družbe DARS v letu 2010, na podatke pa so v tem obdobju vplivale tudi številne prereгистраcije družb, ki so bile v začetku pod okriljem enovite družbe Slovenske železnice.

²⁸ Samostojni podjetniki so v letu 2020 v dejavnosti H ustvarili 230 mio EUR dodane vrednosti (za 12 mio oziroma 4,8 % manj kot leto prej), brez upoštevanja subvencij pa 214 mio EUR. Od celotne dodane vrednosti dejavnosti H so največji del, kar 89 %, ustvarili podjetniki v dejavnosti cestnega tovornega prometa.

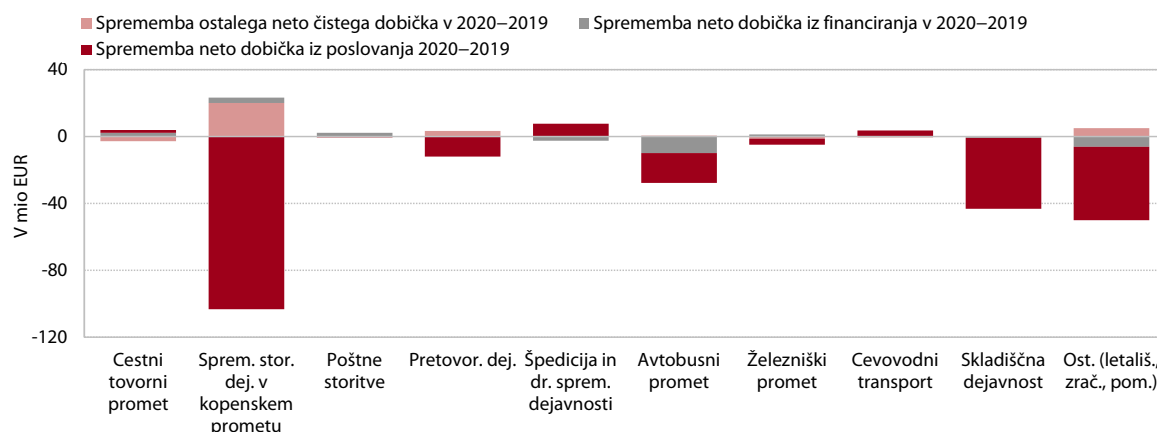
brez subvencij) in 35-odstotnim deležem cestni tovorni promet najpomembnejši. Druga največja dejavnost v okviru prometne so spremljajoče storitvene dejavnosti v kopenskem prometu, kjer so leta 2020 ustvarili 402 mio EUR dodane vrednosti (399 mio EUR brez subvencij). V letu 2020 se je prav v tej dejavnosti poslovni rezultat najbolj poslabšal, za 99 mio EUR, močno pa tudi v spremljajočih storitvenih dejavnostih v zračnem prometu, za 46 mio EUR in tudi v medkrajevnem cestnem potniškem prometu, in sicer za 24 mio EUR. Dodana vrednost pa se je na drugi strani opazneje, za 25 mio EUR povečala v cestnem tovornem prometu in poštini in kurirski dejavnosti in sicer za 20 mio EUR. Tudi če v dodani vrednosti ne upoštevamo subvencij, so medletne spremembe podobne, le pri cestnem tovornem prometu je zvišanje precej manjše (4 mio EUR).

Slika 38: Neto čisti dobiček se je v družbah prometa in skladiščenja v letu 2020 prepolovil, v veliki meri tudi kot posledica zaježitvenih ukrepov ob epidemiji

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Slika 39: Znižal se je predvsem dobiček iz poslovanja, najbolj v spremljajočih dejavnostih v kopenskem prometu, v skladiščanju ter avtobusnem in letališkem prometu

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

V gospodarskih družbah dejavnosti promet in skladiščenje (H) so večjo izgubo zabeležili le povsem na začetku ekonomske in finančne krize in podobno tudi v letu epidemije. Obe omenjeni krizi se, bolj kot v nižji dodani vrednosti, kažeta skozi veliko poslabšanje končnega izida poslovanja. V letu 2009 so v dejavnosti H poslovni rezultat zaradi krize poslabšali za 237 mio EUR in po več letih uspešnega poslovanja izkazali 127 mio EUR neto čiste izgube. V nadaljevanju so poslovanje povečini izboljševali, z izjemo leta 2015, ko je izguba v dejavnosti skladiščenja ob povečanju prevrednotevalnih odhodkov dobiček precej zmanjšala. V naslednjem letu se je dobiček ponovno močno povečal in se do leta 2019 povzpela na visokih 394 mio EUR. V letu 2020, ko so veljali mnogi omejevalni, zaježitveni ukrepi, da bi preprečili širjenje epidemije, se je neto čisti dobiček v prometni dejavnosti kar prepolovil in se znižal na 197 mio EUR. Najbolj, za 80 mio EUR, se je dobiček znižal v

spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu, za 43 mio EUR v skladiščenju, za 32 mio EUR v spremljajočih storitvenih dejavnostih v zračnem prometu in za 26 mio EUR v medkrajevnem cestnem potniškem prometu. Poslovni rezultat se je v le nekaj redkih dejavnostih tudi izboljšal in sicer v špedicijski dejavnosti za 5 mio EUR, pri cevovodnem transportu za 3 mio EUR, v drugi poštni in kurirski dejavnosti za 2 mio EUR ter v cestnem tovornem prometu za 1 mio EUR. Največji neto čisti dobiček so v letu 2020 dosegli v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu in v cestnem tovornem prometu, po 67 mio EUR v vsaki dejavnosti, znaten dobiček pa so imeli še pri pretovarjanju in na špediciji (38 mio EUR in 26 mio EUR), največjo neto čisto izgubo pa v spremljajočih storitvenih dejavnostih v zračnem prometu in v skladiščenju (18 mio EUR in 16 mio EUR). Medtem ko je bilo poslabšanje končnega poslovnega izida vseh družb v gospodarstvu v podobni meri posledica poslabšanja rezultata tako iz poslovanja kot iz financiranja, je bilo v dejavnosti H pretežno zaradi zmanjšanja dobička iz poslovanja.

Oddelek kopenski promet in cevovodni transport (H 49), ki je še v letu 2011 posloval z veliko izgubo, je do leta 2017 močno izboljšal poslovanje, potem pa poslabšal, v letu 2020 za dobro četrtno. V okviru gospodarskih družb oddelka kopenski promet in cevovodni transport sta po številu zaposlenih (19.935²⁹ in 5.994³⁰) najpomembnejši dejavnosti cestni tovorni promet (podrazred H 49.410) in železniški promet (podrazreda H 49.100 in 49.200). V primerjavi z letom 2008 je bilo v letu 2020 v prvi dejavnosti 9.563 (za 92 %) več zaposlenih, v drugi pa 3.090 (za 34 %) manj. V cestnem tovornem prometu se je število zaposlenih močno povečalo zlasti v zadnjih nekaj letih, v letu 2020 pa le malenkost znižalo, za pol odstotka. Na železnici, kjer se je zmanjševanje števila zaposlenih kot del procesa postopne racionalizacije poslovanja po letu 2015 že ustavilo, pa se je število zaposlenih spet bolj, za več kot 8 %, znižalo v letu 2020. Celotna dejavnost kopenski promet in cevovodni transport je leta 2008 še imela skromen dobiček, a se je nato do leta 2011 poslovanje močno poslabšalo, tako da so zabeležili neto čisto izgubo v višini 94 mio EUR. V naslednjih letih se je poslovanje vseskozi izboljševalo, do neto čistega dobička 142 mio EUR v letu 2017, ki je z nadaljnjim znižanjem v letu 2020 upadel na 85 mio EUR. K znižanju samo v zadnjem letu je daleč največ prispevala dejavnost medkrajevnega cestnega potniškega prometa.

V železniškem prometu so po letu 2008 tri leta poslovali z veliko izgubo, pozneje pa z dobičkom, ki je bil še posebej visok v letu 2017, potem pa nižji in se je tudi v letu 2020 zmanjšal. Poslovanje na železnici se je po letu 2009, ko je bila ustvarjena velika neto čista izguba v višini 30 mio EUR, izboljševalo do leta 2013 in po nekaj letih zastoja so v letu 2017 dobiček povečali na prek 31 mio EUR, v naslednjih letih pa je bil malo nižji in je v letu 2020 še upadel na 18 mio EUR oziroma za 17 % glede na prejšnje leto. Medtem ko so v letih sredi prejšnjega desetletja pretežni del dobička na železnici ustvarili v tovornem prometu, se je proti koncu omenjenega obdobja to počasi obrnilo. V letu 2020 se je tako v potniškem kot tudi v tovornem prometu dobiček skrčil (v prvem za desetino, v drugem pa za tri desetine) in je znašal 13 mio EUR in 5 mio EUR. V železniškem potniškem prometu so se prodajni prihodki zaradi zaježitvenih ukrepov ob epidemiji znižali za 37 %, a se je obseg subvencij oziroma poslovnih prihodkov, ki jih država namenja za spodbujanje prevoza po železnici na potniškem delu ohranil v višini 76 mio EUR in je seveda vključeval dodatno pomoč države zaradi nujnega omejevanja opravljanja dejavnosti. Omenjeni znesek subvencij je v letu 2020 pomenil več kot tri četrtnine vseh poslovnih prihodkov. Tako je železniški potniški promet lahko zadržal relativno visok dobiček, pa tudi stroškov dela jim ob krizi ni bilo treba znižati. V železniškem tovornem prometu je bila intenzivnost omejitvenih ukrepov manjša, tudi zaradi prizadevanj EU, da se blagovni tokovi med državami članicami tudi v epidemiji v čim večji možni meri ohranijo. Prodajni prihodki so se zato v tovornem delu zmanjšali manj, za 11 %, državna subvencija, oziroma v letu 2020 bolj pomoč, pa se je povečala na 16 mio EUR (pomenila je 7 % vseh poslovnih prihodkov).

²⁹ V letu 2020 je v dejavnosti cestni tovorni promet poleg gospodarskih družb poslovalo še 2.677 samostojnih podjetnikov, ki so imeli 4.865 zaposlenih.

³⁰ Zaradi primerljivosti so prišteti zaposleni treh družb, ki zdaj niso več registrirane v železniški dejavnosti.

Dejavnost cestnega tovornega prometa (podrazred H 49.410) je več let zapored močno povečevala dobiček, ki se je potem zmanjševal, v letu 2020 pa je bil spet malenkost višji. Po stečajih nekaterih večjih družb v letu 2011 je dejavnost že naslednje leto poslovala s solidnim neto čistim dobičkom, ki se je do leta 2016 okrepil na 92 mio EUR, nato pa se je do leta 2019 znižal na 66 mio EUR. Leta 2020 se je ponovno malo povečal, na 67 mio EUR ali za slaba 2 %. Prvi dve leti zniževanja dobička smo pojasnjevali z višjo rastjo stroškov energije oziroma tekočih goriv, v letu 2019 pa zlasti z višjo rastjo stroškov materiala in stroškov dela ter na drugi strani z nižjo rastjo prodaje na domačem trgu. V letu epidemije so se, zlasti zaradi zaježitvenih ukrepov v začetku prvega vala, v cestnem tovornem prometu prodajni prihodki znižali za več kot 4 %. Hkrati pa so se potrojile subvencije, ki so dosegle 32 mio EUR in so se poprej v glavnem nanašale na spodbujanje intermodalnega prevoza, v letu 2020 pa je bila tu knjižena tudi državna pomoč zaradi omejitev med epidemijo. Povečanje te postavke je odločilno vplivalo na to, da je bilo znižanje poslovnih prihodkov manjše od znižanja poslovnih odhodkov (v teh so se stroški dela celo povečali za skoraj 4 %) in da je bil ponovno izboljššan končni poslovni rezultat. V letu 2008, to je pred ekonomsko in finančno krizo, je bil cestni tovorni promet ena bolj zadolženih dejavnosti v gospodarstvu. Delež dolga v virih sredstev se je do leta 2011 še povečal, na 82 %, nato pa se je vseskozi zniževal in se v letu 2020 znižal na 55 %, kar je le še malo višja stopnja zadolženosti kot pri vseh družbah skupaj. Vrednost dolga je s konjunkturo v drugi polovici prejšnjega desetletja povečini spet močneje naraščala, a manj od naraščanja vrednosti kapitala, kar pomeni, da je bilo novo zadolževanje bolj vzdržno.

V mestnem in primestnem kopenskem potniškem prometu (razred H 49.31) so v letu 2020 poslovali podobno kot več let prej, v medkrajevnem in drugem cestnem potniškem prometu (podrazred H 49.391) pa se je poslovni rezultat močno poslabšal. V prvi dejavnosti so od leta 2008 nekaj let imeli manjšo izgubo, nato pa v večini let skromen dobiček. Izjemi sta bili v letu 2018, ko je neto čista izguba presegla 6 mio EUR ter v letu 2020, ko je presegla 1 mio EUR. Prodajni prihodki so se v letu 2020 znižali za 44 %, subvencije so se ohranile na 29 mio EUR (pomenile so 44 % poslovnih prihodkov), za 9 mio EUR pa so se povečali drugi poslovni prihodki, tako da se končni poslovni rezultat v letu epidemije ni močno poslabšal, pa tudi stroški dela so ostali enaki. V medkrajevnem avtobusnem prometu so v prejšnjih letih poslovali z velikim dobičkom, ki se je v letu 2019 povečal na prek 19 mio EUR (zaradi povečanih finančnih prihodkov iz deležev v družbah v skupini). V letu 2020 je dobiček strmoglavlil in zabeležili so več kot 6 mio EUR neto čiste izgube. Prodajni prihodki so upadli za 55 %, subvencije (z dodatno državno pomočjo zaradi epidemije) pa so se močno okrepile, za dve tretjini in dosegle 63 mio EUR (pomenile so 45 % poslovnih prihodkov). Kljub hkratnemu znižanju stroškov dela za 13 % so se poslovni prihodki znižali dosti bolj od poslovnih odhodkov, kar je pomenilo negativno poslovanje.

V vodnem prometu (oddelek H 50) z osrednjo dejavnostjo pomorski blagovni promet so, razen velike izgube v letu 2018, v večini let dosegali skromen pozitivni poslovni rezultat. Vodni promet v dejavnosti H ustvari le 0,6 % dodane vrednosti. Pretežni del ustvari nekaj večjih ladjarjev ter družbe, ki opravljajo storitve vleke in asistence ladij v koprskem pristanišču. Po letu 2008 so v dejavnosti vodnega prometa večinoma poslovali z nekaj milijoni evrov neto čistega dobička, z izjemo leta 2018, ko so zaradi povečanih finančnih odhodkov iz oslabitve in odpisov finančnih naložb poslovali z več kot 20 mio EUR izgube. Oslabitve in odpisi so pomenili določeno izboljšavo poslovanja, a se je s tem za četrtno znižala tudi vrednost sredstev dejavnosti, s 75 mio EUR na 57 mio EUR. V letu 2020 je neto čisti dobiček znašal malo pod 2 mio EUR, ali malo manj kot leto prej.

V zračnem prometu (oddelek H 51) je bila uspešnost poslovanja dolgo povezana s poskusi sanacije poslovanja osrednjega domačega prevoznika, ki je šel leta 2019 v stečaj. Zračni promet po stečaju Adrie v dejavnosti H ustvari le še 0,7 % dodane vrednosti. Poslovni rezultat se je po letu 2008 do leta 2010 poslabšal na prek 20 mio EUR neto čiste izgube, kasneje je nekaj let nihal med manjšim dobičkom in izgubo, ki je bila leta 2018 spet zelo velika in je presegla 28 mio EUR. Večina neto čiste izgube je bila povezana s slabim poslovanjem največjega letalskega prevoznika, ki je šel konec leta 2019 v stečaj. Število zaposlenih v zračnem prometu se je tako znižalo za 400, na 185. Tako zaposlenost kot dodana vrednost in vrednost sredstev so se v primerjavi z letom 2008 znižali za okoli tri četrtine. Dejavnost tako zdaj predstavlja nekaj ekskluzivnih manjših domačih ponudnikov, nekaj izpostav večjih tujih letalskih družb, letalsko-padalskih centrov ter družb, ki ponujajo panoramske lete. Ti preostali letalski ponudniki v zračnem prometu pa so v letu 2019 ustvarili relativno dober poslovni rezultat, ko je neto čisti dobiček dosegel skoraj 10 mio EUR, približno petino od tega v zračnem tovornem prometu, v letu 2020 pa se je zaradi epidemije neto čisti dobiček zmanjšal na malo pod 3 mio EUR.

Dejavnost skladiščenje in spremljajoče prometne dejavnosti (oddelek H 52) je najuspešnejša v okviru prometa in skladiščenja, in to je bila tudi v letu 2020, ko je največ prispevala k poslabšanju rezultata v prometu. Oddelek sestavljajo raznovrstne dejavnosti, poleg prekladalne (Luka Koper, BTC) in špedicijske dejavnosti še skladiščenje (Zavod RS za blagovne rezerve) ter spremljajoče storitvene dejavnosti v kopenskem (DARS)³¹, vodnem in zračnem prometu (Fraport, Kontrola zračnega prometa). Dejavnost skladiščenja in spremljajočih prometnih dejavnosti je v obdobju po letu 2008 večinoma zelo uspešno poslovala in povečevala dobiček. S precejšnjo izgubo je poslovala le v letu 2009, to je v prvem letu ekonomske in finančne krize, dobiček pa se je opazneje zmanjšal tudi v letu 2015 zaradi velike izgube v dejavnosti skladiščenja. V nadaljevanju se je poslovanje oddelka H 52 močno izboljšalo, in v letu 2018 so dosegli najvišji neto čisti dobiček, 315 mio EUR, ki se je naslednje leto malo znižal. V letu 2020, to je v letu epidemije, pa se je poslovanje te najpomembnejše prometne dejavnosti močno poslabšalo, neto čisti dobiček se je znižal za 161 mio EUR, na le 98 mio EUR (polovica dobička v prometu). V okviru oddelka so še vedno najboljše poslovale spremljajoče storitvene dejavnosti v kopenskem prometu, s 67 mio eur neto čistega dobička, kjer pa se je ta tudi najbolj znižal, za 80 mio EUR. Prodajni prihodki so se znižali za 16 %, poslovni odhodki pa bistveno manj (stroški dela in amortizacija so se še povečali). Znižanje dobička je seveda močno povezano z omejitvenimi ukrepi ob epidemiji, saj iz podatkov DARS izhaja, da se je v letu 2020 glede na predhodno leto promet elektronsko cestninjenih vozil, torej v glavnem tovornih vozil na slovenskih avtocestah, znižal za skoraj desetino, promet vozil z vinjeto, torej v glavnem osebnih vozil in kombijev, pa za skoraj četrtino. Dejavnost pretovarjanja je bila z 38 mio EUR dobička druga po uspešnosti poslovanja in je, kljub znižanju za 9 mio EUR, uspela ohraniti relativno soliden poslovni rezultat. Tretja po vrsti je bila s 26 mio EUR neto čistega dobička dejavnost špedicije, kjer pa je bilo poslovanje v letu epidemije zelo uspešno, saj so povečali dobiček za 5 mio EUR in izenačili drugi najboljši rezultat v zadnjih trinajst letih. V okviru oddelka H 52 sta v letu epidemije še najkrajši konec potegnili dejavnosti skladiščenja ter spremljajočih storitvenih dejavnosti v zračnem prometu, kjer je poprej soliden dobiček zamenjala velika izguba v višini 16 mio EUR in 18 mio EUR, s poslabšanjem za 43 mio EUR in 32 mio EUR. V skladiščni dejavnosti so se zlasti v dejavnosti zagotavljanja blagovnih rezerv v letu epidemije poslovni odhodki skoraj trikrat bolj povečali od poslovnih prihodkov. V spremljajočih storitvenih dejavnostih v zračnem prometu pa je bilo poslabšanje poslovanja povezano predvsem z omejitvami javnega potniškega prometa v času epidemije v zračnem in letališkem prometu, tako da so prodajni prihodki upadli za 48 %, padec poslovnih odhodkov pa je bil več kot trikrat manjši.

³¹ V oklepajih navajamo družbe, ki v svojih dejavnostih dosegajo najvišje in hkrati prevladujoče deleže dodane vrednosti.

Poštna in kurirska dejavnost (oddelek H 53) je zadnja leta, z izjemo izgube v letu 2013, poslovala stabilno s solidnim dobičkom in je tudi v letu epidemije poslovala zelo uspešno. Neto čista izguba poštne in kurirske dejavnosti v letu 2013 je znašala 15 mio EUR in je bila predvsem posledica oslabitev in odpisov finančnih naložb. Pozitivni končni poslovni rezultat je potem vsa nadaljnja leta le malo odstopal od 10 mio EUR in je tudi v letu 2020, ko se je malo povišal, dosegel skoraj 9 mio EUR. Medtem ko je v prejšnjih letih v okviru oddelka H 53 večino dobička ustvarila dejavnost izvajanja univerzalnih poštних storitev (kjer je tudi družba Pošta Slovenije), ga zdaj vse več ustvarijo v tako imenovani drugi poštni in kurirski dejavnosti. V letu 2020 so v dejavnosti univerzalnih storitev ustvarili le še dobre 3 mio EUR neto čistega dobička, pri drugih poštних storitvah, kjer posluje večje število manjših družb, pa že malo manj kot 6 mio EUR.

3.9 Gostinstvo (I)

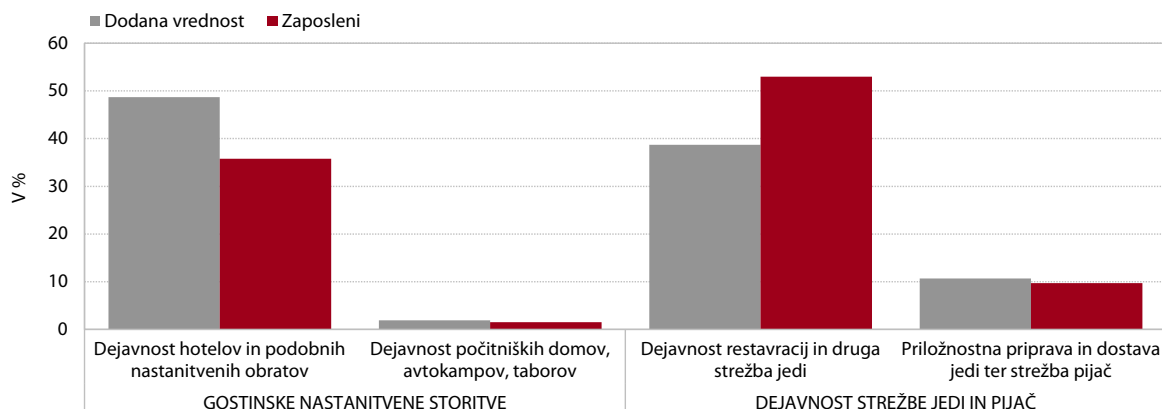
Tabela 11: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb gostinstva v izbranih letih

	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	2.318	2.541	3.208	3.365	3.549
Število zaposlenih ¹	17.255	17.067	16.857	22.236	20.467
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	3,4	3,7	3,8	4,3	4,0
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	2,3	2,4	2,5	2,8	2,0
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	-27,6	-59,4	0,0	57,7	-77,4
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.004	995	628	726	725
Število zaposlenih/podjetje	7,4	6,7	5,3	6,6	5,8
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	127	146	121	105	125
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,022	0,987	1,012	1,052	0,945
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	-1,3	-2,4	0,0	2,5	-3,0
Donosnost prihodkov (v %)	-2,4	-5,6	0,0	3,6	-6,7
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	24.068	23.679	26.630	30.351	23.812
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	16.990	17.927	18.804	21.323	20.970
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	70,6	75,7	70,6	70,3	88,1
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	58,0	63,6	61,0	54,3	57,1
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	26,4	30,1	29,3	21,9	20,4
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	50,6	42,3	46,9	56,7	51,8
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	86,2	79,5	83,3	94,8	94,2
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	4,4	3,4	3,0	2,5	1,8
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	83,0	86,0	83,1	80,6	82,9
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	10,0	8,9	8,4	9,7	9,4

Vir podatkov: AJPEŠ (2020), lastni izračuni.

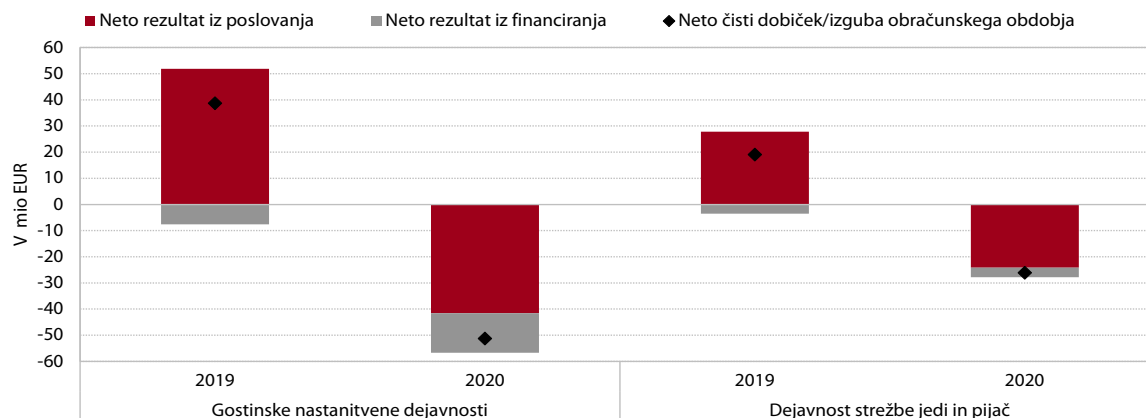
Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Dodana vrednost in število zaposlenih gostinskih (I) družb sta se leta 2020, prvič po letu 2015, zmanjšala. Po rasti v preteklih petih letih se je dodana vrednost gostinskih družb leta 2020 zmanjšala za več kot četrtno, po izračunu dodane vrednosti brez upoštevanja subvencij pa celo za več kot 40 %. Ob zmanjšanju števila zaposlenih za 8 % se je za petino oz. za tretjino pri izračunu brez upoštevanja subvencij poslabšala tudi produktivnost gostinskih družb (dodana vrednost na zaposlenega). Produktivnost so močno poslabšale družbe obeh oddelkov, tj. družbe, ki se ukvarjajo z gostinskimi nastanitvenimi dejavnostmi (I 55) in družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač (I 56). Največji del oddelka nastanitvenih storitev sicer predstavljajo hoteli in podobni obrati (I 55.1), v oddelku strežba jedi in pijač pa restavracije in družbe druge strežbe jedi (I 56.1).

Slika 40: Po deležu v dodani vrednosti so bile družbe obeh oddelkov v letu 2020 precej izenačene

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Po poslovanju z neto čistim dobičkom v obdobju 2015–2019 so gostinske družbe leto 2020 zaključile z neto čisto izgubo. Gostinske družbe so v obdobju 2008–2014 poslovale z neto čisto izgubo, ki je bila posledica visoke neto izgube iz financiranja, po letu 2010 pa tudi neto izgube iz poslovanja. Od leta 2015 pa se je neto poslovni dobiček povečeval, neto izguba iz financiranja pa zmanjševala. Neto čisti dobiček je bil tako leta 2019 s 57,7 mio evrov za več kot polovico višji kot pred letom. Nadaljevanje dobrih rezultatov je v letu 2020 prekinila epidemija covid-19 in omejitve poslovanja, ki so bile ravno pri gostinskih družbah zelo velike. Rezultate poslovanja so leta 2020 poslabšale družbe obeh oddelkov. Družbe nastanitvenih dejavnosti so poslovno leto 2020 zaključile s podobno neto čisto izgubo kot leta 2010, družbe, ki strežejo jedi in pijačo, pa z najvišjo neto čisto izgubo od leta 2008. Ob poslabšanju poslovanja sta bili negativni tudi donosnosti prodaje in sredstev.

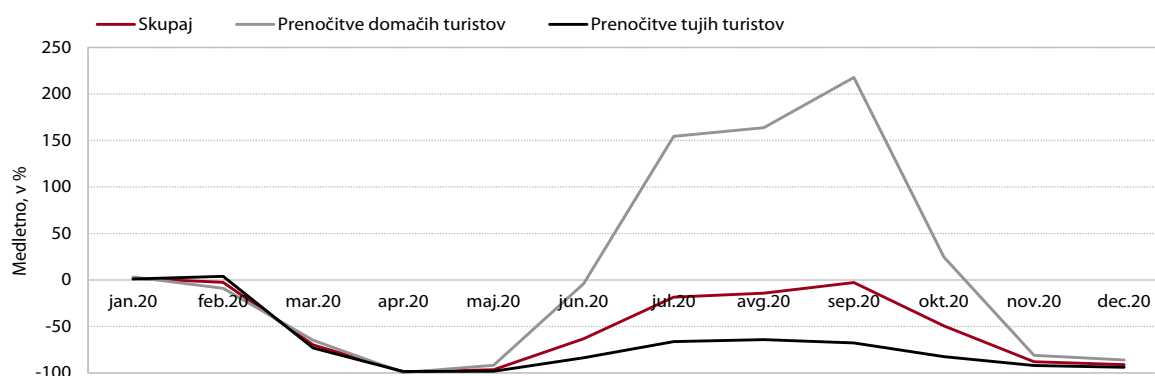
Slika 41: Z visoko neto čisto izgubo so v letu 2020 poslovale družbe obeh oddelkov

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Gostinske družbe so po petih letih neto dobička leta 2020 poslovale z neto izgubo iz poslovanja, na kar je vplival izbruh epidemije covid-19 in posledične omejitve pri poslovanju. Poslovanje gostinskih družb je bilo po letu 2009, ko so še poslovale z neto dobičkom iz poslovanja, iz leta v leto slabše, tako da so leto 2014 končale z neto izgubo iz poslovanja v višini 31,5 mio evrov. Poslabšanje so povzročile predvsem družbe nastanitvenih dejavnosti, ki so po letu 2009 poslovale negativno (leta 2014 s 33,7 mio evrov izgube). Ob večjih prodajnih prihodkih zaradi povečanega obiska predvsem tujih turistov in ob zmanjšanju odpisov vrednosti, ki so bili v prejšnjih letih zelo visoki, so omenjene družbe svoje poslovanje v naslednjih petih letih precej izboljšale. Svoje poslovanje so po letu 2013 zelo izboljšale tudi družbe, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač.

Skupaj so gostinske družbe leto 2019 zaključile z 79,7 mio evrov neto dobička iz poslovanja³². Zaradi razglasitve epidemije doma in po svetu in ukrepov, ki so bili povezani z njo (predvsem zaprtje gostinskih obratov med epidemijo in kasnejše omejitve pri poslovanju, omejitve pri potovanjih in prestopanju mej) se je ta leta 2020 prevesil v močno izgubo iz poslovanja (v višini 65,8 mio evrov). Poslovni prihodki so se namreč ob zmanjšanju prenočitev in manjši potrošnji domačega prebivalstva zmanjšali za 29 % (čisti prihodki od prodaje pa za 36 %). Število prenočitev, ki je bilo še razmeroma stabilno v januarju in februarju 2020, se je namreč z marcem več kot prepolovilo, aprila in maja pa zmanjšalo skoraj na nič. Po odprtju namestitvenih obratov in uvedbi bonov za izboljšanje gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma, se je število prenočitev domačih turistov med poletno sezono močno povečalo, medtem ko je število tujih turistov ostalo precej nižje kot v enakih mesecih leta 2019. V četrtem četrtletju leta 2020 je ob ponovni razglasitvi epidemije in zaprtju nastanitvenih in gostinskih obratov število prenočitev ponovno močno upadlo. V celotnem letu 2020 so se precej zmanjšali tudi poslovni odhodki (za petino), vendar je bilo zmanjšanje manjše kot pri prihodkih, na kar je vplivalo tudi manjše zmanjšanje stroškov dela (le za desetino). Na to so vplivali državni ukrepi na trgu dela (npr. povračila za čakanje na delo, krizni dodatek, delno subvencioniranje skrajšanega delovnega časa, idr.) za ohranjanje delovnih mest in podporo dohodkom zaposlenih. Delodajalci so izplačila na podlagi ukrepov beležili kot strošek dela, pomoč države pa med druge poslovne prihodke.

Slika 42: Rast prenočitev domačih turistov je poleti spodbudila uvedba turističnih bonov

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Gostinske družbe so, po zmanjšanju v predhodnem letu, leta 2020 ponovno močno povečale izgubo iz financiranja. Finančno poslovanje, ki se je poslabševalo v obdobju 2009–2012, se je v naslednjih letih, ob precejšnjih nihanjih, izboljšalo. Neto izguba iz financiranja, ki je bila najvišja v letu 2012 (77,9 mio evrov), se je do leta 2019 zmanjšala na 11,1 mio evrov³³, leta 2020 pa se je ponovno povečala na 18,6 mio evrov.

Gostinske družbe so leta 2020, po zmanjševanju v preteklih petih letih, povečale zadolženost. Dolg gostinskih družb se je, po zmanjševanju v obdobju 2015–2019, leta 2020 povečal in znašal 57,1 % virov sredstev. Zadolženost so povečale družbe obeh oddelkov, ki so poslabšale tudi kapitalsko pokritost sredstev.

³² Na izboljšanje rezultatov je leta 2014 po naši oceni vplival tudi boj proti sivi ekonomiji, leta 2016 pa uvedba davčnih blagajn. Podatki Ministrstva za finance in Davčnega urada RS kažejo, da se je v letih 2013 in 2014 izboljšalo prostovoljno izpolnjevanje davčnih obveznosti in število samoprijav ter zmanjšalo število kršitev ob inšpekcijskih pregledih. Število zaposlenih v družbah, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač se je tako v letu 2014 povečalo za 6,6 %, čisti prihodki od prodaje pa za 7,4 %. Po podatkih Finančne uprave RS je bil učinek davčnih blagajn, uvedenih leta 2016, izkazan z višjimi vplačili neto DDV, prispevkov za socialno varnost, dohodnine, davka od dohodkov pravnih oseb in davka od dohodkov iz dejavnosti. Skupni učinek teh kategorij so ocenili na 81 mio EUR, na kar je vplivalo tudi poslovanje gostinskih družb, med njimi predvsem podjetij, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač.

³³ Visoka nihanja v obdobju 2017–2019 so bila posledica nihanj v finančnih prihodkih (iz danih posojil in iz poslovnih terjatev) nastanitvenih družb.

Okvir 2: Poslovanje podjetnikov v gostinstvu

Pomemben del dodane vrednosti dejavnosti gostinstva poleg gospodarskih družb ustvarijo samostojni podjetniki³⁴, in sicer okoli 15 % skupne gostinske dodane vrednosti. Največ, skoraj 92 %, jih je leta 2020 poslovalo v dejavnosti strežbe jedi in pijač.

Število podjetnikov, ki se ukvarjajo s strežbo jedi in pijač, se je po rasti v letih 2008–2011 v naslednjih devetih letih zmanjšalo na 3.768. Število pri njih zaposlenih se je zmanjševalo v celotnem obdobju do leta 2015, ko se je ponovno povečalo. Rast se je nadaljevala tudi v letih 2016–2019, v letu 2020 pa se je njihovo število zmanjšalo za skoraj 8 %. Zmanjšanju števila zaposlenih je leta 2020 sledilo tudi precejšnje zmanjšanje dodane vrednosti. Produktivnost dela se je tako po rasti v preteklih štirih letih leta 2020 zmanjšala za več kot desetino, po izračunu dodane vrednosti brez upoštevanja subvencij pa za skoraj 40 %. Še bolj, kar za 72 %, se je zmanjšal podjetnikov dohodek, kar je bila predvsem posledica nižjega neto podjetnikovega dohodka iz poslovanja, ki je nastala zaradi zaprtja gostinskih obratov med epidemijo in omejitvenih ukrepov poslovanja.

Tabela 12: Izbrani kazalniki poslovanja samostojnih podjetnikov v gostinstvu v izbranih letih

	2008	2010	2015	2019	2020
Število podjetnikov	4.902	5.084	4.720	4.168	4.098
Število zaposlenih ¹	7.681	6.962	5.897	6.669	6.153
Delež dejavnosti v zaposl. vseh podjetnikov	12,3	13,8	14,4	15,1	14,7
Neto dodana vrednost / zap. (v EUR)	17.641	17.805	21.726	24.022	21.241
Delež v dodani vrednosti vseh podjetnikov	8,0	9,2	10,0	10,7	9,1
Neto ² podjetnikov dohodek (v tisoč EUR)	20.130	10.535	21.974	25.882	8.347
Gospodarnost poslovanja	1,059	1,031	1,056	1,054	1,014

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenih na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med prihodki in odhodki obračunskega obdobja oz. podjetnikov dohodek, zmanjšan za negativni poslovni izid.

Slika 43: Zadolženost gostinskih družb se je lani, po izboljšanju v obdobju 2015–2019, močno poslabšala

Vir podatkov: AJ PES (2021), lastni izračuni.

³⁴ Samostojni podjetniki so bili do leta 2017 (za podatke za leto 2016) razvrščeni po velikosti. Za male podjetnike so bili obrazci predpisani na podlagi Računovodskih rešitev pri malih samostojnih podjetnikih posameznikih, srednji in veliki podjetniki pa so predložili podatke iz letnih poročil na enakih obrazcih kot gospodarske družbe. Z letom 2017 so obrazci za vse samostojne podjetnike enotni in podobni tistim, ki jih izpolnjujejo tudi gospodarske družbe.

3.10 Informacijsko-komunikacijske dejavnosti (J)

Tabela 13: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v informacijskih in komunikacijskih dejavnostih v izbranih letih

	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	2.571	2.982	3.695	3.943	4.013
Število zaposlenih ¹	17.843	17.753	17.916	20.922	21.984
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	3,5	3,8	4,0	4,0	4,3
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	6,3	6,6	6,3	5,9	6,4
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	214,9	-214,9	162,6	158,8	196,5
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	1.699	1.408	1.106	1.164	1.183
Število zaposlenih/podjetje	6,9	6,0	4,8	5,3	5,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	231	244	221	211	211
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,080	1,039	1,076	1,064	1,078
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	5,2	-5,0	4,1	3,6	4,2
Donosnost prihodkov (v %)	6,6	-7,0	5,1	4,1	5,3
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	63.823	61.700	64.068	69.031	70.252
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	33.565	34.420	35.252	39.189	40.182
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	52,6	55,8	55,0	56,8	57,2
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	52,5	56,8	54,7	53,1	51,9
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	34,0	33,0	34,6	26,0	28,8
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	69,4	65,1	68,5	74,3	79,3
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	92,5	97,1	94,3	111,6	111,8
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	12,6	13,8	24,7	32,3	28,8
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	68,4	66,4	66,1	63,1	60,7
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	24,7	24,4	17,9	19,9	20,2

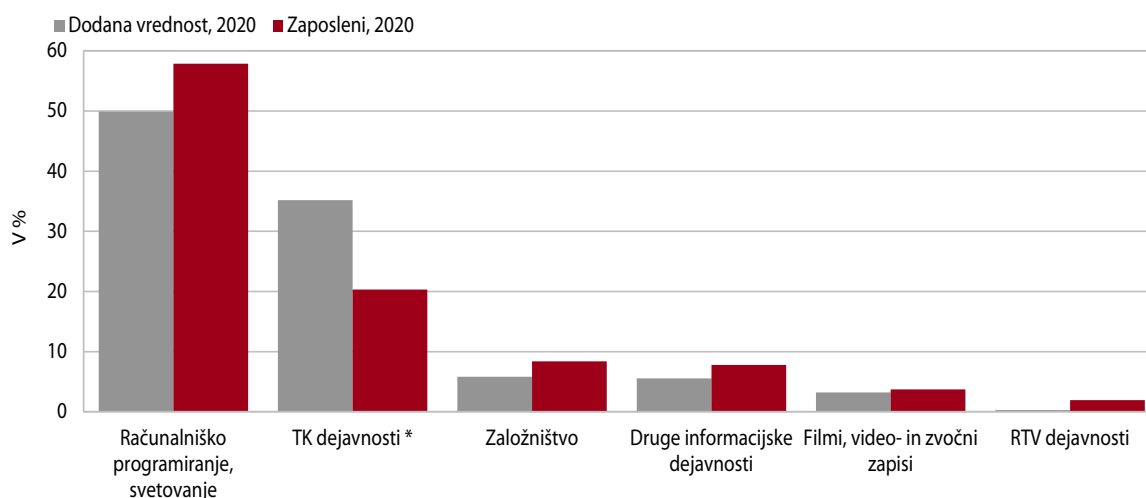
Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Obseg dodane vrednosti gospodarskih družb informacijskih in komunikacijskih dejavnosti (J) se je močno povečal tudi v covidnem letu 2020, trend njene visoke rasti se je nadaljeval zadnja štiri leta.

Družbe dejavnosti J so ustvarile za 1.544,4 mio EUR dodane vrednosti³⁵, kar je bila s 6,9 % druga najvišja rast med dejavnostmi zasebnega sektorja glede na leto prej. Če v izračunu dodane vrednosti ne upoštevamo obsega subvencij, je bila njena rast nekoliko nižja, 4,4-odstotna. Od leta 2016 prispevajo največji delež v strukturo dodane vrednosti dejavnosti J računalniško-svetovalne družbe (J 62). Leta 2020 so ga še povečale, v strukturo dodane vrednosti dejavnosti J tako prispevajo že polovico. Ta dejavnost je najbolj dinamična tudi glede inovacijske aktivnosti, hitrega razvoja ter nenehnega prilagajanja tržnim spremembam, kar se je ob velikih spremembah zaradi zdravstvene krize v letu 2020 le še potrdilo. Pred letom 2016 so bile največje po dodani vrednosti v dejavnosti J telekomunikacijske družbe (J 61). Njihov delež se je po letu 2013 začel zmanjševati, ponovno se je zmanjšal tudi v letu 2020.

Slika 44: Družbe računalniško-svetovalnih storitev od leta 2016 prispevajo največji delež v dodano vrednost dejavnosti J, leta 2020 je bil njihov prispevek v strukturo zaposlenosti največji v obdobju 2008–2020

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

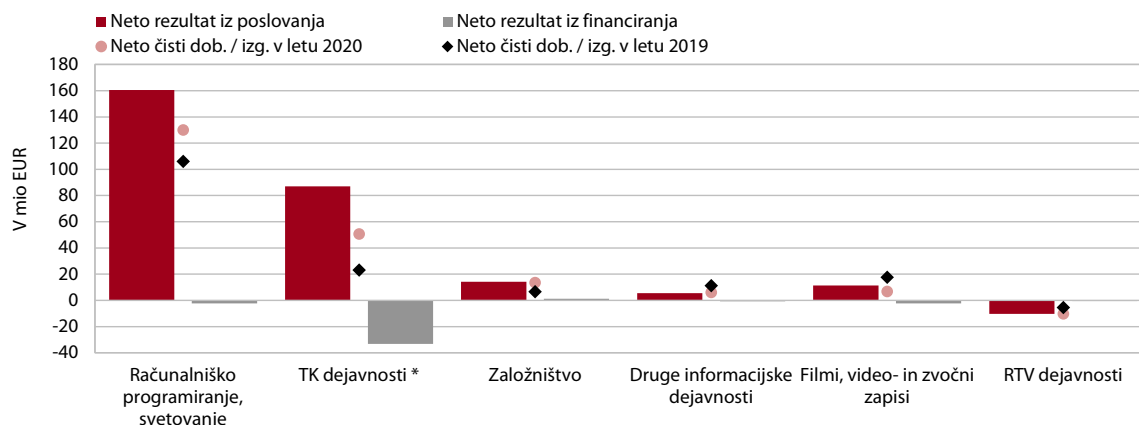
Opomba: * TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Neto čisti dobiček gospodarskih družb dejavnosti J se je leta 2020 ponovno povečal, njegova rast pa je bila največja med dejavnostmi zasebnega sektorja. Družbe so obračunsko obdobje zaključile s pozitivnim rezultatom iz poslovanja in drugega delovanja. Izguba iz financiranja se je nekoliko povečala, zopet predvsem zaradi poslovanja telekomunikacijskih družb (J 61)³⁶. Rast neto dobička iz poslovanja je bila visoka, zgolj v enem oddelku, podobno kot v predhodnih letih, pa so ustvarili neto izgubo iz poslovanja³⁷. Neto čisti dobiček obračunskega obdobja je dosegel 196,5 mio EUR, kar je pomenilo, da se je glede na leto prej zvečal za skoraj četrtino. Kljub temu pa še vedno skoraj za desetino zaostaja za ravno iz leta 2008.

³⁵ V letu 2020 so samostojni podjetniki ustvarili za 13,6 mio EUR dodane vrednosti oziroma za 11 mio EUR, če iz njenega izračuna izločimo obseg subvencij, kar je bilo za 2,8 % oziroma za 19,6 % manj kot leta 2019. Prav tako se je nadalje zmanjšalo število podjetnikov, za 8,6 %, zmanjšalo se je tudi število pri njih zaposlenih oseb, za 11,6 %, kar je bil največji upad med dejavnostmi zasebnega sektorja. Podjetniki, ki se ukvarjajo z računalniškim programiranjem in svetovanjem (J 62), še naprej ostajajo največji med vsemi dejavnostmi v panogi J, prispevka v strukturo dodane vrednosti in zaposlenih so povečali, v obeh primerih je presegal 50 %. Približno petino so k dodani vrednosti dejavnosti J prispevali podjetniki, ki se ukvarjajo z dejavnostjo v zvezi s filmi, video- in zvočnimi zapisi (J 59), njihov prispevek v strukturo zaposlenih pa je bil manjši, 11,2-odstoten.

³⁶ Telekomunikacijske družbe so v obdobju 2010–2020 poslovale s finančno izgubo, razen v letu 2018.

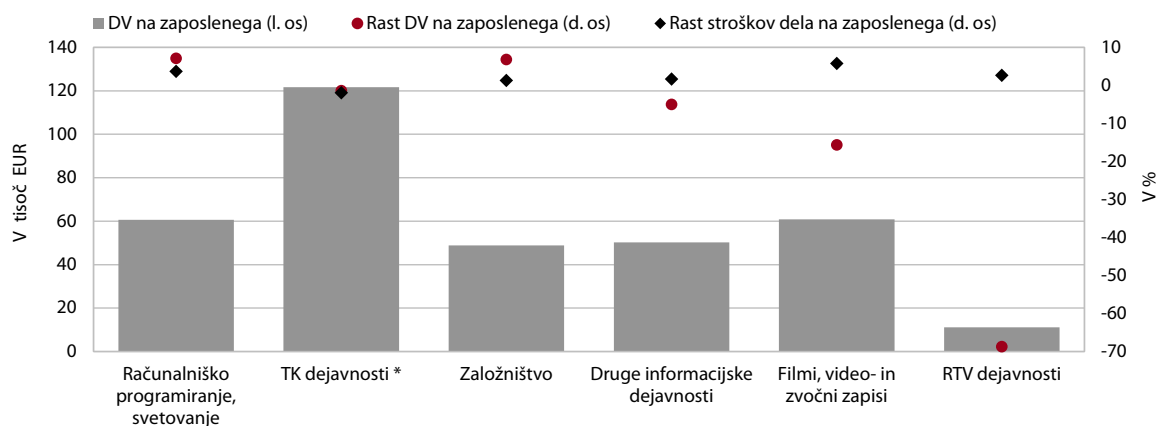
³⁷ V družbah, ki izvajajo radijsko in televizijsko dejavnost (J 60), vendar tako po dodani vrednosti kot po zaposlenosti pomenijo zelo majhen delež v strukturi celotne dejavnosti J, v letu 2020 sta se še znižala.

Slika 45: V letu 2020 se je znatno povečal neto čisti dobiček v obeh po dodani vrednosti največjih dejavnostih

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Opomba: * TK – telekomunikacijske dejavnosti.

V letu 2020 se je med vsemi dejavnostmi zasebnega sektorja število zaposlenih najbolj povečalo v družbah dejavnosti J. Rast števila zaposlenih v informacijsko-komunikacijskih družbah je bila v obdobju 2008–2020 med največjimi, 5,1-odstotna, kar je ob še večji rasti dodane vrednosti privedlo do 1,8-odstotnega povečanja produktivnosti dela, merjene kot razmerje med dodano vrednostjo in številom zaposlenih. Produktivnost dela pa se je nekoliko znižala (za 0,7 %), če v izračunu obsega dodane vrednosti ne upoštevamo subvencij, saj je v tem primeru rast obsega dodane vrednosti zaostajala za rastjo števila zaposlenih. Bolj kot obseg dodane vrednosti so se ob vladnih ukrepih za ohranjanje delovnih mest povečali tudi stroški dela. Posledično se je zato povečal tudi delež stroškov dela v dodani vrednosti.

Slika 46: Visoka kapitalna intenzivnost telekomunikacijskih družb je vplivala na nadpovprečno dodano vrednost na zaposlenega celotne dejavnosti J tudi v letu 2020

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Opomba: * TK – telekomunikacijske dejavnosti.

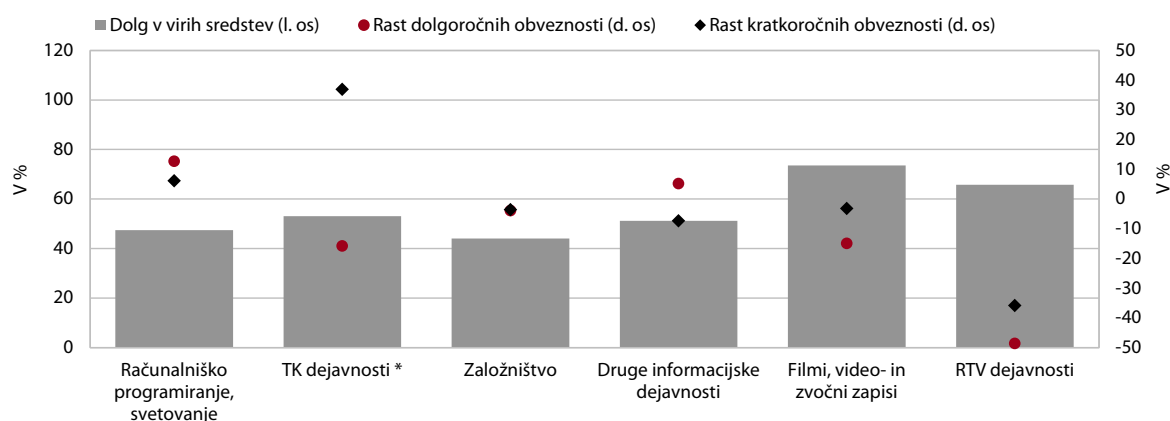
Gospodarnost poslovanja se je med vsemi dejavnostmi zasebnega sektorja v letu 2020 najbolj povečala v družbah dejavnosti J. Zaradi nekoliko večjega upada poslovnih odhodkov kot poslovnih prihodkov se je povečala na raven že doseženo v letu 2015. Poslovni odhodki so se zmanjšali za 5 %, znatno bolj so se zmanjšali stroški blaga, materiala in storitev, za 10,3 %, pokrili pa so 61,5 % vseh poslovnih odhodkov. Znatna rast subvencij in drugih sredstev blažilne državne podpore³⁸ zaradi epidemije covid-19 je prispevala k manjšemu

³⁸ Ta sredstva so se v letu 2020 povečala za skoraj 40 milijonov evrov glede na leto 2019 oziroma za 156,8 %, kar je bilo povsem enako povečanju kot v vseh gospodarskih družbah zasebnega sektorja.

upadu poslovnih prihodkov. Ti so se ob manjši prodaji sicer zmanjšali za 3,7 %. Na domačem trgu so prihodki od prodaje upadli le za malenkost, na tujih pa so se znižali za več kot desetino. Pri tem je bilo znižanje na trgu EU občutno večje kot na trgih izven EU. Družbam dejavnosti J se je tako leta 2020 izvozna usmerjenost prvič po 11-ih letih njenega neprekinjenega povečevanja znižala, in sicer za 3,4 o. t. oziroma na 28,8 %, vendar je ostala visoka. Zaostanek za povprečno izvozno usmerjenostjo vseh gospodarskih družb (43 %), ki so uspele ta delež glede na predhodno leto ohraniti, se jim je tako še nekoliko povečal.

Zadolženost informacijsko-komunikacijskih družb se je v letu 2020 ponovno znižala in dosegla eno najnižjih vrednosti v obdobju 2008–2020. Ob znatni rasti kratkoročnih obveznosti, v okviru katerih so se kratkoročne finančne obveznosti do bank nadalje zmanjšale ter znatnem zmanjšanju dolgoročnih obveznosti, predvsem zaradi dolgoročnih poslovnih obveznosti, se je zadolženost znižala na 51,9 %. To je bilo sicer nekoliko več od zadolženosti v vseh gospodarskih družbah, katero je presegala le v zadnjih dveh letih. Vrednost kapitala se je povečala tudi v letu 2020. Hkrati se je vrednost dolgoročnih sredstev le malenkost znižala, zato se je razmerje med kapitalom in dolgoročnimi sredstvi v družbah dejavnosti J ponovno zvečalo, na 79,3 %.

Slika 47: V letu 2020 je ostala zadolženost družb informacijsko-komunikacijskih dejavnosti relativno nizka

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Opomba: * TK – telekomunikacijske dejavnosti.

Računalniško-svetovalne družbe (J 62) so v obdobju 2013–2020 znatno izboljšale uspešnost poslovanja, njihov odziv na spremenjene razmere zaradi epidemije covid-19 pa je bil zelo učinkovit. Družbe te dejavnosti so v zadnjih osmih letih krepko povečevale obseg dodane vrednosti, število zaposlenih ter produktivnost³⁹. V letu 2020 so tako še povečale aktivnost, kar se je posledično odrazilo tudi v njihovi uspešnosti poslovanja. Računalniško-svetovalne družbe so povečale dobiček iz poslovanja za tretjino, ponovno pa so izkazale neto izgubo iz financiranja. V obdobju 2008–2020 so obračunsko obdobje vsako leto zaključile z neto čistim dobičkom. V letu 2020 je dosegel 130 mio EUR in se je glede na leto prej povečal za petino. Ob finančno-gospodarski krizi v letu 2009 so te družbe močno preusmerile poslovanje na tuje trge, kjer so do takrat realizirale zgolj dobro desetino vseh prihodkov od prodaje. Delež prihodkov ustvarjenih na tujih trgih je tudi v letu 2020 nekoliko presegel dve petini in se glede na leto prej ni spremenil. Ob spremenjenih razmerah v poslovanju zaradi posledic krize covid-19 so se te družbe uspele razmeroma hitro prilagoditi in še povečati prodajo na domačem in tujem trgu (obakrat za skoraj 4 %). Pri tem so prihodke od prodaje storitev na trgih EU povečale skoraj za desetino, prodaja na trgih izven EU pa se jim je zmanjšala. Delež prodaje teh družb na tujih trgih tako še vedno znatno presega povprečno izvozno usmerjenost dejavnosti J.

³⁹ Povprečna rast števila zaposlenih je bila 6,1 %. V letu 2020 so povečale obseg dodane vrednosti za 15 % oziroma za 11,6 %, če iz njenega izračuna odštejemo tudi obseg subvencij. Posledično se je produktivnost povečala za 7,2 % oziroma za 4 %).

Telekomunikacijske družbe (J 61) zaradi visoke kapitalne intenzivnosti močno prispevajo k nadpovprečni dodani vrednosti na zaposlenega celotne dejavnosti J, njihova produktivnost dela pa se je v covidnem letu 2020 ponovno znižala. Dosegla je vrednost 121.646 EUR oziroma 120.784 EUR na zaposlenega ob izločitvi subvencij iz izračuna obsega dodane vrednosti, hkrati je bila rast števila zaposlenih večja od rasti obsega dodane vrednosti. Produktivnost teh družb je v celotnem obdobju 2008–2020 občutno presegala povprečno produktivnost vseh gospodarskih družb⁴⁰. V letu 2017 pa je ob krčenju dodane vrednosti in največjem povečanju števila zaposlenih edinkrat v obdobju trinajstih let zdrsnila na vrednost pod 100.000 EUR na zaposlenega. Te družbe so s prodajo storitev pretežno usmerjene na domači trg, kjer so v obdobju trinajstih let v povprečju realizirale štiri petine prihodkov od prodaje. V letu 2020 so jim prodajni prihodki na domačem trgu navkljub posledicam epidemije covida-19 stagnirali, prihodke od prodaje na tujih trgih pa so znižali za skoraj desetino. Pri tem so se jim prihodki od prodaje storitev na trgih EU zmanjšali za nekoliko več kot desetino, prodaja na trgih izven EU pa se jim je nasprotno za desetino povečala. Končni poslovni rezultat telekomunikacijskih družb je tudi v letu 2020 ostal pozitiven na račun dobrega poslovanja iz osnovne dejavnosti, ob za tretjino manjši neto izgubi iz financiranja. Ustvarile so za 50,6 mio EUR neto čistega dobička, ki se je znatno povečal, za 118,4 %.

⁴⁰ Rast realne produktivnosti telekomunikacijskih dejavnosti, merjene kot dodana vrednost v stalnih cenah na zaposlenega, od začetka finančno-gospodarske krize iz leta 2009 sicer znatno zaostaja tako za rastmi v povprečju EU kot vzhodnoevropskimi državami, kar je predvsem posledica močno negativnega prispevka kapitala oziroma nizkih vlaganj (UMAR, 2019).

3.11 Poslovanje z nepremičninami (L)

Tabela 14: Kazalniki poslovanja nepremičninskih družb v izbranih letih

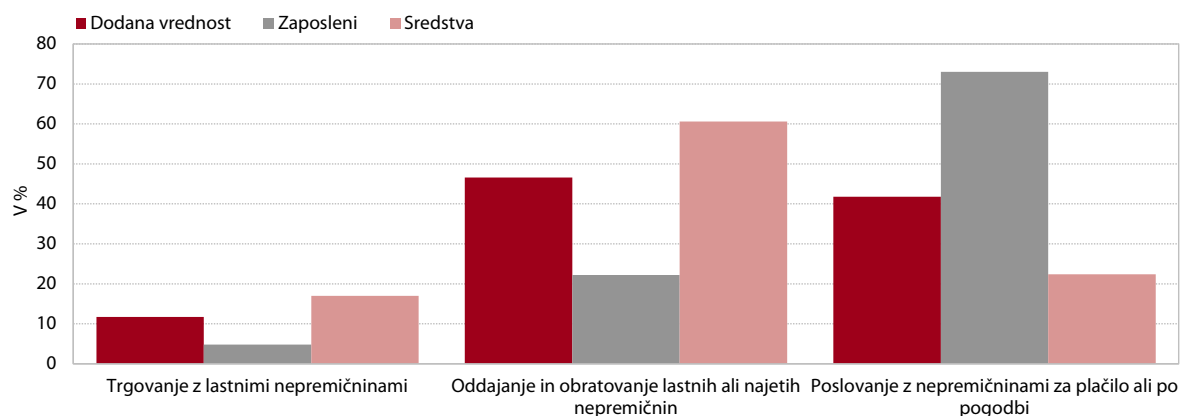
	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	1.725	1.834	2.191	2.915	3.063
Število zaposlenih ¹	3.463	3.456	3.043	5.687	5.522
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	0,7	0,7	0,7	1,1	1,1
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	1,5	1,5	1,5	2,2	2,0
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	45,5	-25,6	64,4	166,3	82,1
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	2.280	2.254	1.931	1.803	1.808
Število zaposlenih/podjetje	2,0	1,9	1,4	2,0	1,8
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	1.042	1.180	1.367	869	972
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,177	1,147	1,124	1,227	1,164
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	1,3	-0,6	1,6	3,4	1,5
Donosnost prihodkov (v %)	5,3	-3,7	9,5	15,3	8,0
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	76.395	74.304	88.888	93.097	85.929
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	22.472	23.380	24.574	31.320	32.386
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	29,4	31,5	27,6	33,6	37,7
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	74,3	74,1	68,1	59,0	58,0
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	35,9	34,0	22,5	21,1	19,5
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	38,5	38,0	41,8	54,2	54,9
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	81,4	81,7	94,1	98,6	99,6
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	2,6	1,4	2,6	2,8	2,6
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	66,8	68,1	76,3	75,6	76,4
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	2,1	2,5	1,6	2,3	2,5

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

V nepremičninski dejavnosti (L) delujejo družbe treh panog. V letu 2020 so po številu zaposlenih največjo panogo predstavljale družbe, ki upravljajo nepremičnine za plačilo ali po pogodbi (L 68.3). Te so zaposlovale skoraj tri četrtine vseh zaposlenih dejavnosti L. Po deležu v dodani vrednosti pa je bila največja panoga, v kateri se ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin (L 68.2). Najmanjša je dejavnost trgovanja z lastnimi nepremičninami (L 68.1). Zaradi nenehnega prehajanja družb iz ene v drugo panogo in skupnih lastnosti nepremičninskega trga v nadaljevanju analiziramo le skupno poslovanje družb v krovni dejavnosti poslovanje z nepremičninami (L).

Slika 48: Po deležu v dodani vrednosti je bila v letu 2020 največja panoga, v kateri se družbe ukvarjajo z oddajanjem in obratovanjem lastnih ali najetih nepremičnin

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

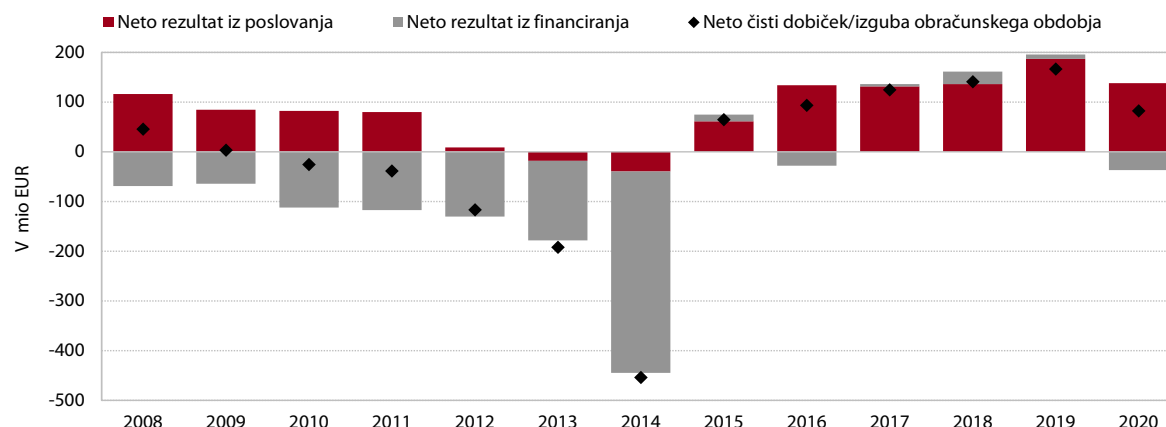
Dodana vrednost družb dejavnosti poslovanja z nepremičninami je leta 2020 upadla. Po povečanju v obdobju 2016–2019⁴¹ se je leta 2020 dodana vrednost prvič zmanjšala. Zmanjšala se je za desetino oz. za 14 %, če pri izračunu ne upoštevamo subvencij. Ob tem se je za 2,9 % zmanjšalo tudi število zaposlenih⁴², tako da se je produktivnost dela zmanjšala za 7,7 % oz. 11,5 % po alternativnem izračunu. Kljub zmanjšanju števila zaposlenih se je strošek dela povečal, na kar so vplivala tudi izplačila države na podlagi sprejetih ukrepov na trgu dela za ohranjanje delovnih mest in podporo dohodkom zaposlenih.

Poslovanje nepremičninskih družb se je po letu 2014, do vključno leta 2019, močno izboljšalo. Poslovni rezultat nepremičninskih družb se je poslabševal od leta 2009, leto 2010 so prvič zaključile z neto čisto izgubo, ki se je do leta 2014 še povečala. Poslabšanje je bilo posledica zniževanja poslovnih prihodkov ob zmanjševanju števila transakcij s stanovanjskimi nepremičninami in padanju prodajnih cen, povečanja poslovnih odhodkov predvsem zaradi odpisov vrednosti, ki so bili povezani z manjšo vrednostjo nepremičnin v lasti družb, ter visokih oslabitev in odpisov finančnih naložb. Po letu 2014, ki so ga družbe zaključile z izgubo iz poslovanja in iz financiranja, so svoje poslovanje močno izboljšale. Ob rasti števila prodanih stanovanjskih nepremičnin, ki se je začela leta 2014⁴³, in rasti cen v letih 2016–2019 so nepremičninske družbe obdobje 2015–2019 zaključile z neto dobičkom iz poslovanja. Ob finančnem dobičku v zadnjih treh letih pred epidemijo so družbe v obdobju 2015–2019 poslovale z neto čistim dobičkom, ki se je v letu 2019 povečal še za skoraj petino.

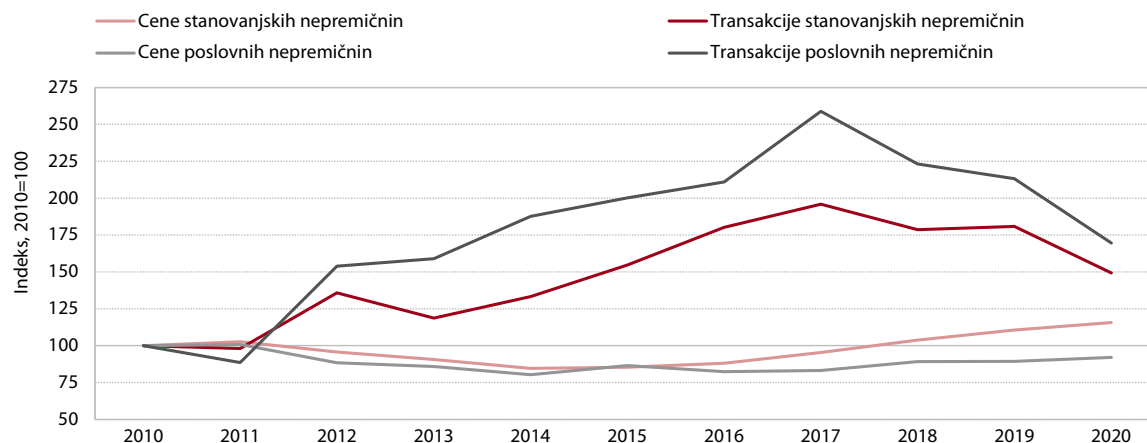
⁴¹ Leta 2016 se je dodana vrednost povečala za polovico, kar je bila tudi posledica prereгистраcije večje družbe, ki se ukvarja z upravljanjem in vzdrževanjem železniške infrastrukture, ki se je preregistrirala iz prometa (dejavnost H).

⁴² To se je leta 2016 zaradi prereгистраcije večje družbe povečalo za 2200 zaposlenih in se umirjeno povečevalo v naslednjih treh letih.

⁴³ Leta 2018 se je število transakcij glede na leto prej sicer znižalo, a ostalo na relativno visoki ravni. Leta 2019 se je število transakcij ponovno povečalo.

Slika 49: Poslovni izid nepremičninskih družb se je v letu 2020 precej poslabšal

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Slika 50: Rast cen stanovanjskih in poslovnih nepremičnin se je nadaljevala tudi v letu 2020

Vir podatkov: SURS (2021), lastni izračuni.

Nadaljevanje rasti uspešnosti poslovanja je leta 2020 prekinila epidemija covid-19. Zaradi velikega povpraševanja, ki je izhajalo tudi iz nizkih obrestnih mer stanovanjskih kreditov in ohranjanja kupne moči gospodinjstev, na kar so vplivali tudi vladni ukrepi za zmanjšanje posledic epidemije, ter ob manjši ponudbi ustreznih stanovanjskih nepremičnin, so se cene stanovanjskih nepremičnin v letu 2020 še povečale. To je, kljub manjšemu številu transakcij, na kar je najbrž vplivala tudi delna omejitev poslovanja v času razglašene epidemije⁴⁴, vplivalo tudi na rast čistih prihodkov od prodaje. Kljub temu so bili skupni poslovni prihodki predvsem zaradi medletno manjših drugih poslovnih prihodkov in zaradi zmanjšanja zalog manjši kot leta 2019. Ob povečanju poslovnih odhodkov predvsem zaradi višjih stroškov blaga, materiala, storitev in dela, se je *neto dobiček iz poslovanja* zmanjšal za več kot četrtino. Ob hkratnem povečanju finančnih odhodkov (predvsem zaradi večjega obsega oslabitev) in prepolovitvi finančnih prihodkov, so družbe prvič po letu 2016

⁴⁴ Po podatkih Geodetske uprave je vpliv epidemije na promet z nepremičninami najbolj razviden iz gibanja mesečnega števila sklenjenih kupoprodajnih pogodb v letu 2020 ter primerjave z letom 2019. Marca, po prvi razglasitvi epidemije in ukrepov za njeno zaježitev, ki so vključevali tudi ustavitve izvajanja storitev nepremičninskega posredovanja oziroma terenskih ogledov nepremičnin, se je število sklenjenih kupoprodajnih pogodb v primerjavi s februarjem zmanjšalo za dobrih 20 %, v primerjavi z marcem 2019 pa za slabo tretjino. Aprila je bilo število kupoprodajnih pogodb še za 45 % manjše kot marca, v primerjavi z aprilom 2019 pa manjše za okoli 65 %. Maja, ko so ukrepi nehali veljati, se je promet z nepremičninami, predvsem na račun pospešenega sklepanja poslov s stanovanjskimi nepremičninami, začel hitro povečevati. Ponoven upad se je zgodil oktobra, z razglasitvijo drugega vala epidemije in se nadaljeval do konca leta 2020.

ponovno poslovale z *neto izgubo iz financiranja*. *Neto čisti dobiček* leta 2020 se je tako prepolovil. Pomembno sta se zmanjšali tudi donosnosti prodaje in sredstev.

Kljub slabšim rezultatom poslovanja se je zadolženost nepremičninskih družb leta 2020 nadalje zmanjšala. Delež dolga v virih sredstev se je po povečevanju do leta 2014, ko je dosegel 82,1 %, naslednjih šest let znatno zmanjšal in bil z 58 % v letu 2020 najnižji od leta 2008. Obenem se je družbam nadalje zvišal kapital, tako da se je znatno izboljšala tudi finančna pokritost sredstev.

Slika 51: Zadolženost in finančna struktura nepremičninskih družb se je kljub slabšemu poslovanju izboljšala tudi v letu 2020

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni

3.12 Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti (M)

Tabela 15: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnostih v izbranih letih

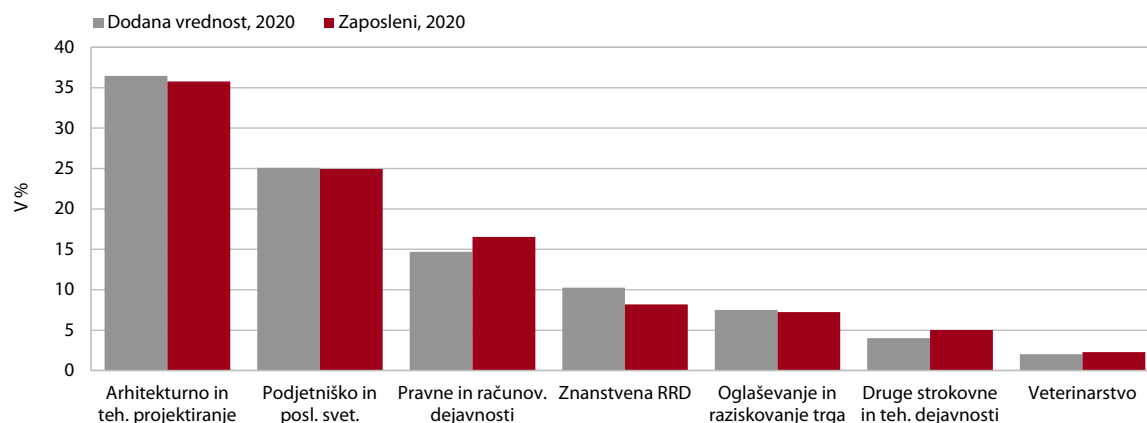
	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	10.183	11.281	13.830	13.717	13.668
Število zaposlenih ¹	28.202	29.390	28.898	32.956	34.055
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	5,5	6,4	6,5	6,3	6,7
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	6,6	6,9	6,9	6,9	6,7
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	278,0	69,5	252,7	508,1	277,0
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	658	624	513	647	674
Število zaposlenih/podjetje	2,8	2,6	2,1	2,4	2,5
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	225	239	244	256	265
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,086	1,048	1,071	1,098	1,058
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	4,4	1,0	3,6	6,0	3,1
Donosnost prihodkov (v %)	6,9	1,9	6,3	10,0	5,5
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	42.331	38.986	43.825	50.849	47.420
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	26.670	27.384	27.845	32.000	33.638
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	63,0	70,2	63,5	62,9	70,9
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	66,7	62,2	53,2	49,8	49,3
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	46,2	39,4	29,4	30,2	29,7
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	62,3	66,5	78,2	82,7	86,0
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	89,7	94,8	110,3	108,9	112,1
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	16,5	18,0	27,6	27,4	28,3
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	53,5	56,9	59,8	60,7	58,9
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	7,1	6,2	6,2	6,2	5,8

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Obseg dodane vrednosti gospodarskih družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti (M) se je v covidnem letu 2020 zmanjšal, pred tem se je v letih 2017–2019 pospešeno povečeval. Družbe dejavnosti M so tako ustvarile dodano vrednost v obsegu 1.614,9 mio EUR⁴⁵, kar je bilo za 3,6 % manj kot leto prej. Če v izračunu dodane vrednosti ne upoštevamo obsega subvencij, se je njen upad še poglobil, na 6,1 %. V strukturi dodane vrednosti dejavnosti M se je v obdobju 2008–2020 delež najbolj, za okoli desetino, zmanjšal največjemu oddelku po dodani vrednosti, to je arhitekturno in tehnično projektiranje, tehnično preizkušanje in analiziranje (M 71).⁴⁶ Leta 2020 pa so te družbe kljub zdravstveni krizi povečale delež v skupni dodani vrednosti dejavnosti M. Na drugi strani se je delež v strukturi dodane vrednosti dejavnosti M najbolj povečal družbam, ki opravljajo storitve podjetniškega in poslovnega svetovanja (M 70). Leta 2020 so zmanjšale prispevek k skupni dodani vrednosti dejavnosti M.

Slika 52: Dve največji dejavnosti sta skupaj prispevali tri petine k dodani vrednosti in zaposlenosti družb strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti v letu 2020

Vir podatkov AJ PES (2021), lastni izračuni.

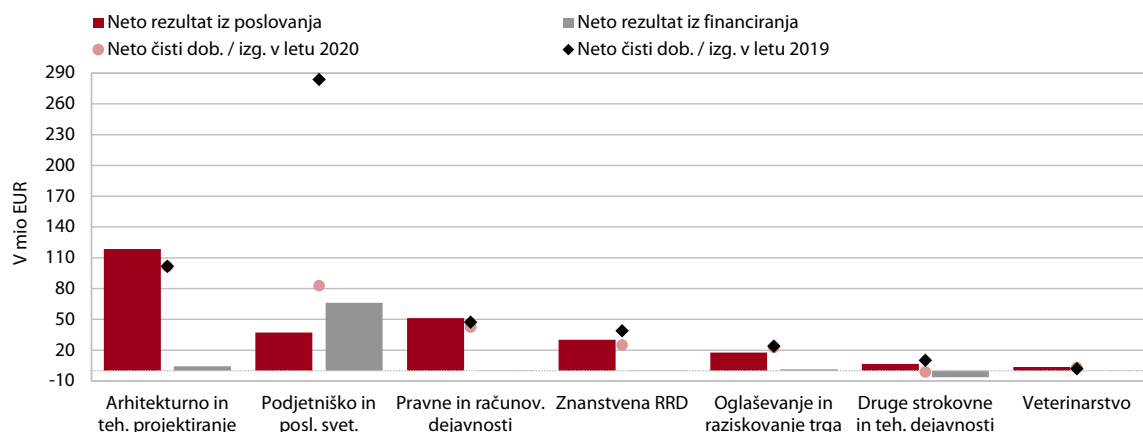
Družbam dejavnosti M se je leta 2020 občutno znižal neto čisti dobiček, dosegel je raven pred začetkom finančno-gospodarske krize v letu 2008. Obračunsko obdobje so podobno kot v predhodnih šestih letih zaključile s pozitivnim rezultatom na vseh treh ravneh poslovanja. Zaradi omejitev v poslovanju povezanih z obvladovanjem epidemije covid-19 se je neto dobiček iz poslovanja občutno zmanjšal, skoraj za dve petini, izkazan pa je bil v vseh oddelkih. Zmanjšal se je tudi saldo drugih prihodkov in odhodkov. Družbe dejavnosti M so v letu 2020 že sedmo leto zapored izkazale neto dobiček iz financiranja, vendar se je leta 2020 še zmanjšal, za nekoliko več kot polovico. V covidnem letu 2020 se je prekinil devet let trajajoči trend zaporednega izkazovanja neto čistega dobička obračunskega obdobja v vseh oddelkih dejavnosti M⁴⁷. Dosegel je 277 mio EUR in se je skoraj prepolovil glede na raven iz leta 2008.

⁴⁵ V letu 2020 so samostojni podjetniki ustvarili za 73,7 mio EUR dodane vrednosti oziroma za 61,5 mio EUR, če iz njenega izračuna izločimo obseg subvencij, kar je bilo za 4,8 % oziroma za 19,3 % manj kot leta 2019. Zmanjšalo se je tudi število podjetnikov, za 9,2 %, število pri njih zaposlenih oseb pa za 6,6 %. Od leta 2017 v strukturo dodane vrednosti samostojnih podjetnikov največ prispevajo podjetniki, ki se ukvarjajo z arhitekturno-projektantskimi storitvami (M 71). Podjetniki, ki se ukvarjajo s pravnimi in računovodskimi dejavnostmi (M 69), in so bili do leta 2017 po prispevku k dodani vrednosti med podjetniki dejavnosti M največji, pa še naprej ostajajo največji v strukturi zaposlenih, lani so uspeli svoj prispevek ohraniti na ravni predhodnega leta, torej v obsegu ene tretjine.

⁴⁶ Zmanjšanje njihovega deleža je bilo sprva predvsem posledica finančno-gospodarske krize z začetkom v letu 2009, ki je močno prizadela tudi gradbeni sektor, s katerim so te družbe poslovno zelo povezane. Kasneje se je njihov delež v letih 2013–2017 ustalil na ravni okoli tretjine, kar je sovpadalo z iskanjem poslovnih priložnosti na tujih trgih. Izvozna usmerjenost se je začela povečevati (z okoli desetine na okoli petino).

⁴⁷ V drugih strokovno-tehničnih dejavnostih (M 74) je bila izkazana neto čista izguba v obsegu 1,1 mio EUR. Te družbe so bile verjetno zaradi narave dela bolj izpostavljene prekinitvi obratovanja zaradi epidemije COVIDA-19. Gre namreč za družbe, ki se med drugim ukvarjajo tudi z aranžerstvom, dekoraterstvom, fotografiranjem.

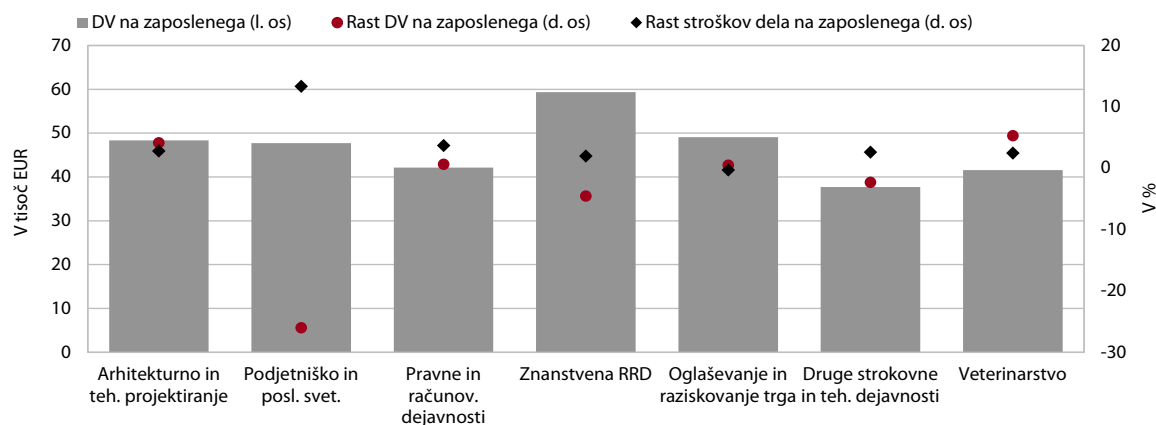
Slika 53: Izjemno veliko znižanje neto dobička iz poslovanja v svetovalnih družbah (M 70) je vplivalo na znižanje končnega finančnega rezultata družb dejavnosti M v letu 2020

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Produktivnost dela se je leta 2020 zmanjšala ob upadu dodane vrednosti ter nadaljnji rasti števila zaposlenih. Rast števila zaposlenih se je nadaljevala šesto leto zapored, bila je 3,3-odstotna, kar je v 13-letnem obdobju pomenilo še vedno solidno rast. Ob zmanjšanju obsega dodane vrednosti se je znižala tudi produktivnost dela, ki je razmerje med dodano vrednostjo in številom zaposlenih. Dosegla je 47.420 evrov na zaposlenega oziroma 44.422 evrov na zaposlenega, če v izračunu obsega dodane vrednosti ne upoštevamo subvencij. V prvem primeru je še naprej za malenkost presegala povprečno produktivnost dela vseh gospodarskih družb zasebnega sektorja, v drugem pa je za tem povprečjem nekoliko zaostala. Ob večjem številu zaposlenih so se povečali tudi stroški dela, kar se je ob upadu dodane vrednosti izrazilo v znatnem povišanju deleža teh stroškov v dodani vrednosti. Dosegli so najvišjo vrednost v obdobju 2008–2020.

Slika 54: Dodana vrednost na zaposlenega v arhitekturno-projektantskih družbah je šele v letu 2020 prvič presegla primerjalno vrednost svetovalnih družb

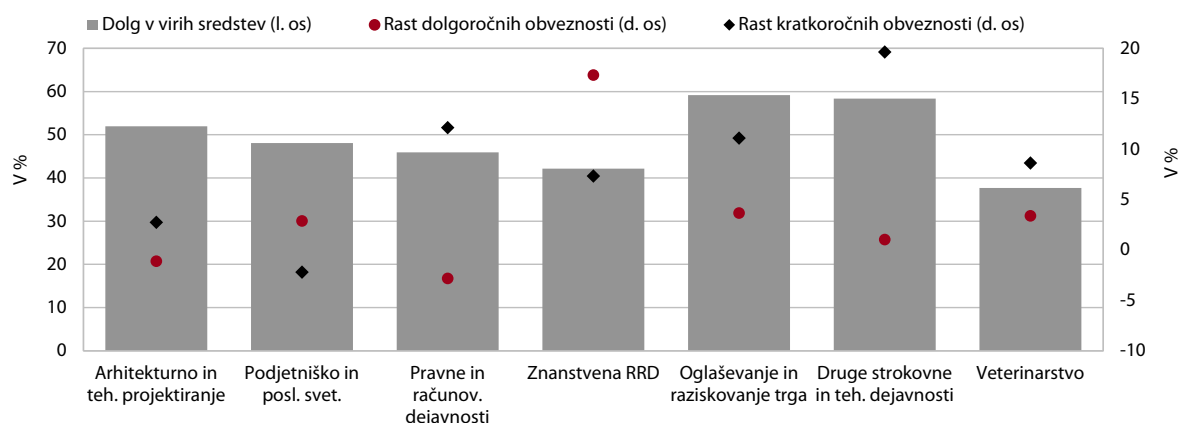

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Gospodarnost poslovanja se je v letu 2020 predvsem zaradi večje rasti poslovnih odhodkov ponovno poslabšala. Rast subvencij in drugih sredstev državne podpore⁴⁸, ki so blažila posledice epidemije covid-19, je zavirala upad poslovnih prihodkov. Ti so tako stagnirali ob večjih prihodkih ustvarjenih na domačem trgu ter še nekoliko večjih s tujih trgov. Pri tem se je povečala prodaja storitev gospodarskih družb dejavnosti M na trgih EU, še dosti bolj pa na tujih trgih izven EU, za 9,1 %. Ker je bila rast prodaje storitev na tujih trgih večja kot na domačem, se je izvozna usmerjenost družb dejavnosti M ponovno nekoliko zvečala in tako dosegla drugo največjo vrednost v obdobju 2008–2020. Rast poslovnih odhodkov je bila 3,6-odstotna, rast stroškov blaga, materiala in storitev pa nekoliko manjša. Ti stroški so skupaj s stroški dela pokrili že več kot 90 % vseh poslovnih odhodkov.

Zadolženost v dejavnosti M se je postopno zniževala, tudi leta 2020, zato je takrat dosegla najnižjo vrednost doslej. Z 49,3 % je bila tudi nekoliko nižja od povprečne vrednosti vseh gospodarskih družb, podobno kot v letih 2014–2019. Zadolženost v letu 2020 je bila posledica zelo podobne rasti dolgoročnih in kratkoročnih obveznosti. Med prvimi so se povečale finančne obveznosti do bank ter poslovne obveznosti do dobaviteljev, med drugimi so se finančne obveznosti do bank občutno znižale, poslovne obveznosti do dobaviteljev pa povečale. Ob večji nadaljnji rasti vrednosti kapitala je vse skupaj privedlo do že omenjenega znižanja zadolženosti na najnižjo raven doslej. Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev družb dejavnosti M se je leta 2020 ponovno povečala, in sicer kot posledica znatno večje rasti vrednosti kapitala od rasti vrednosti dolgoročnih sredstev. Pri tem je bilo za družbe strokovno-tehničnih dejavnosti značilno, da so vrednost kapitala povečevale skozi celotno trinajstletno obdobje, razen leta 2010.

Slika 55: V letu 2020 se je zadolženost v družbah dejavnosti M še znižala, večja od tega povprečja pa je ostala v dveh po dodani vrednosti in zaposlenosti manjših dejavnostih

Vir podatkov: AJPES (2021), lastni izračuni.

Arhitekturno-projektantske družbe (M 71) so zadnja leta opazno izboljševale uspešnost poslovanja iz osnovne dejavnosti. Prodaja storitev na domačem trgu je v covidnem letu 2020 stagnirala, na tujih trgih pa se je povečala. Pri tem so se jim prihodki ustvarjeni na trgih EU znižali, na trgih izven EU pa povečali skoraj za desetino. Posledično se je dobiček iz osnovne dejavnosti povečal za dobro desetino. Arhitekturno-projektantske družbe so leta 2020 tretjič zaporedoma izkazale tudi finančni dobiček, v obdobju 2008–2013 pa so poslovale z večjo finančno izgubo, ki je v povprečju dosegala 17,3 mio EUR. Neto čisti dobiček je tako dosegel 101,5 mio EUR in je glede na leto prej stagniral. V letu 2020 se je četrto leto zapored povečal obseg dodane vrednosti, povečalo se je tudi število zaposlenih, kar je pomenilo nadaljevanje rasti po letu 2016. Kljub temu pa je število zaposlenih še vedno za 4 % manjše kot pred začetkom krize v 2008.

⁴⁸ Ta sredstva so se v letu 2020 povečala za skoraj 40 milijonov evrov glede na leto 2019 oziroma za 57,4 %, kar je bilo tretje najmanjše povečanje med vsemi dejavnostmi zasebnega sektorja.

Družbe, ki se ukvarjajo s podjetniškim in poslovnim svetovanjem (M 70) so v zadnjih letih izkazovale izjemno visok neto čisti dobiček, v covidnem letu 2020 pa se je ta trend prekinil. Gre za dejavnost, ki je v celotnem obdobju 2008–2020⁴⁹ občutno povečevala število zaposlenih, v zadnjem letu skoraj za desetino. Raven števila zaposlenih glede na leto 2008 je bila tako presežena že za dve tretjini. Posledice zdravstvene krize v letu 2020 so vplivale predvsem na prodajo storitev svetovalnih družb na tujih trgih, kjer so se zmanjšali prihodki ustvarjeni na trgih izven EU. Povpraševanje po svetovalnih storitvah, ki je izviralo iz domačega trga, pa se je povečalo za desetino. Posledično se je znižala tudi izvozna usmerjenost teh družb, ki pa je kljub temu ostala višja od povprečne izvozne usmerjenosti dejavnosti M. Z upadom poslovnih prihodkov se je za petino zmanjšal tudi obseg dodane vrednosti. Aktivnost svetovalnih družb se je v covidnem letu 2020 torej znižala, kar se je posledično odrazilo tudi v poslabšanih kazalnikih uspešnosti poslovanja. Vse tri komponente, ki prispevajo h končnemu poslovnemu rezultatu, so se sicer zmanjšale (med četrtno in štirimi petinami), vendar so ostale pozitivne. V obdobju 2008–2020 so svetovalne družbe obračunsko obdobje, z izjemo v letu 2010, vsako leto zaključile z neto čistim dobičkom. V letu 2020 je dosegel 82,9 mio EUR in se je glede na leto prej zmanjšal za 71 %.

⁴⁹ Zgolj v letu 2014 se je število zaposlenih znižalo za 15,3 %.

3.13 Druge raznovrstne poslovne dejavnosti (N)

Tabela 16: Kazalniki poslovanja gospodarskih družb v drugih raznovrstnih poslovnih dejavnostih v izbranih letih

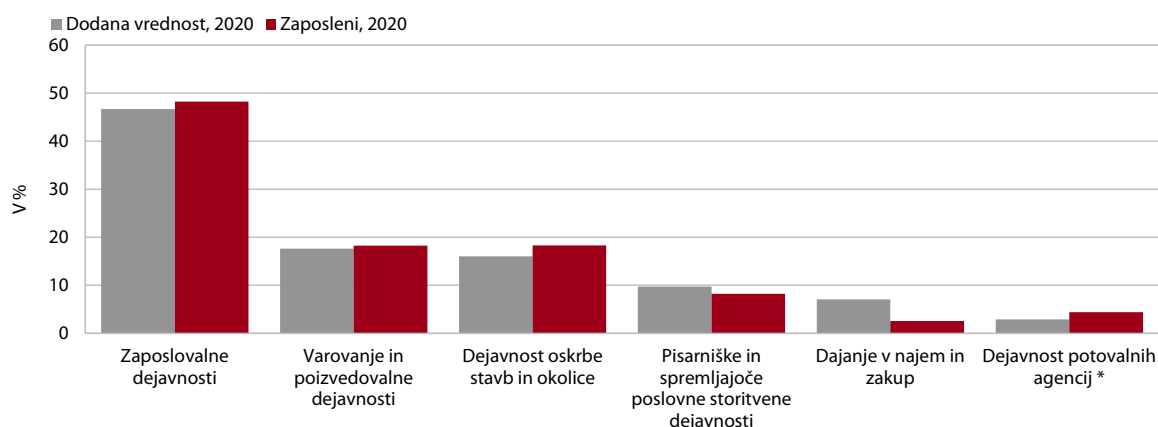
	2008	2010	2015	2019	2020
Število gospodarskih družb	1.456	1.678	2.114	2.274	2.338
Število zaposlenih ¹	21.829	20.614	27.174	31.267	29.095
Delež zaposlenih v vseh družbah (v %)	4,3	4,5	6,1	6,0	5,7
Delež dodane vrednosti v vseh družbah (v %)	2,2	2,4	3,2	3,4	3,2
Neto ² čisti dobiček/izguba (v mio EUR)	3,1	-6,6	27,1	62,5	9,5
VELIKOST					
Sredstva/podjetje (v tisoč EUR)	547	525	456	566	558
Število zaposlenih/podjetje	15,0	12,3	12,9	13,7	12,4
OPREMLJENOST DELA S SREDSTVI					
Povprečna sredstva/zaposlenega (v tisoč EUR)	34	41	35	39	45
GOSPODARNOST					
Gospodarnost poslovanja	1,019	1,004	1,029	1,039	1,015
DONOSNOST					
Donosnost sredstev (v %)	0,4	-0,8	2,9	5,1	0,7
Donosnost prihodkov (v %)	0,3	-0,6	2,0	3,3	0,7
PRODUKTIVNOST					
Dodana vrednost/zaposlenega (v EUR)	18.132	19.096	21.463	26.357	26.520
STROŠKI DELA					
Stroški dela/zaposlenega (v EUR)	15.490	16.416	18.232	21.796	23.090
Delež stroškov dela v dodani vrednosti (v %)	85,4	86,0	84,9	82,7	87,1
FINANCIRANJE IN PLAČILNA SPOSOBNOST					
Delež dolga v virih sredstev (v %)	73,5	73,7	66,6	57,4	57,4
Delež kratk. obveznosti v virih sredstev (v %)	48,1	49,6	43,9	35,0	33,7
Kapitalska pokritost dolg. sredstev (v %)	52,5	49,5	61,8	81,6	80,0
Dolg. pokritost dolg. sredstev in zalog (v %)	97,0	88,2	99,2	116,2	116,6
IZVOZNA USMERJENOST					
Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu (v %)	12,3	10,7	17,2	19,3	14,7
STRUKTURA SREDSTEV					
Delež dolg. sredstev v sredstvih (v %)	50,4	53,1	54,0	52,2	53,3
Delež strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih (v %)	27,3	23,5	21,7	31,1	30,7

Vir podatkov: AJPEŠ (2021), lastni izračuni.

Opombe: ¹ Podatki o številu zaposlenih pomenijo povprečno število zaposlenecov na podlagi delovnih ur v obračunskem obdobju in se zato razlikujejo od podatkov o številu zaposlenih, ki jih objavlja SURS. ² Razlika med čistim dobičkom in izgubo obračunskega obdobja.

Trend rasti dodane vrednosti družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti (N) se je po sedemletnem obdobju pospeševanja v covidnem letu 2020 prekinil. Družbe dejavnosti N so ustvarile dodano vrednost v obsegu 771,6 mio EUR⁵⁰, kar je bilo za 6,4 % manj kot leto prej. Če iz izračuna dodane vrednosti izločimo tudi obseg subvencij, se je njen upad še poglobil, na 13,4 %. To je bilo njeno največje zmanjšanje v obdobju 2008–2020⁵¹. Od leta 2014 prispevajo največji delež v dodano vrednost dejavnosti N družbe, ki se ukvarjajo z zaposlovalnimi dejavnostmi (N 78)⁵². Te družbe so v letu 2020 glede na leto prej ponovno nekoliko povečale svoj delež, na 46,7 % oziroma na skoraj polovico, če gre za strukturo dodane vrednosti brez upoštevanja subvencij. V obdobju 2008–2020 so ga povečale največ med vsemi dejavnostmi v N. Povečanje tega deleža je bilo sprva posledica vse večjega odločanja delodajalcev za najem delavcev preko sklenjenih delovnih pogodb z zaposlovalnimi agencijami zaradi potreb po bolj fleksibilnih oblikah zaposlovanja. Po letu 2018 je bil ta trend manj izrazit, saj se je začela aktivnost v dejavnostih, ki so v večjem obsegu povpraševale po agencijskih delavcih, umirjati (predelovalne dejavnosti, gradbeništvo ter promet in skladiščenje). Ob izbruhu epidemije covida-19 so bile družbe, ki se ukvarjajo z izvajanjem storitev potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti (N 79) dlje časa zaprte, kar se je odrazilo v njihovem izjemnem upadu obsega dodane vrednosti in posledičnem zmanjšanju deleža v celotni dodani vrednosti dejavnosti N na najnižjo vrednost doslej⁵³.

Slika 56: Vpliv vladnih ukrepov za obvladovanje epidemije covida-19 v letu 2020 je bil na aktivnost potovalnih agencij izjemen, kar se je odrazilo v njihovem najmanjšem prispevku k obsegu dodane vrednosti dejavnosti N doslej

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

⁵⁰ V letu 2020 so samostojni podjetniki ustvarili za 40,2 mio EUR dodane vrednosti oziroma za 34,4 mio EUR, če iz njenega izračuna izločimo obseg subvencij, kar je bilo za 7,7 % oziroma za 19,7 % manj kot leta 2019. Število samostojnih podjetnikov se je še zmanjšalo, za 8,5 %, prav tako pa tudi število pri njih zaposlenih oseb, za 11 %, kar je bil drugi največji upad med dejavnostmi zasebnega sektorja. Med vsemi dejavnostmi N ostajajo podjetniki, ki se ukvarjajo z dejavnostjo oskrbe stavb in okolice (N 81), še naprej največji tako po dodani vrednosti kot po številu zaposlenih.

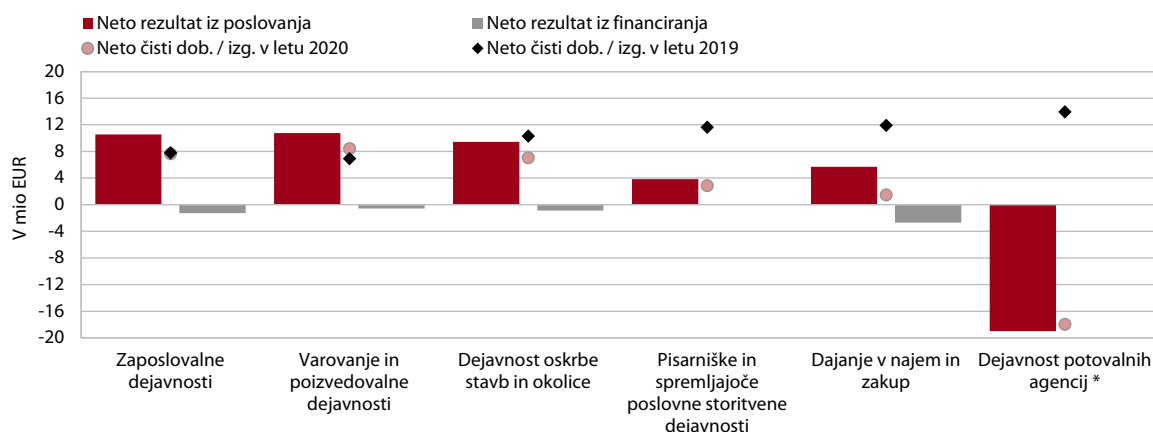
⁵¹ Dinamika rasti obsega dodane vrednosti je bila odvisna predvsem od družb, ki se ukvarjajo z zaposlovalnimi dejavnostmi (N 78), saj so prispevale v celotno dodano vrednost dejavnosti N daleč največji del.

⁵² Gospodarske družbe, ki se ukvarjajo s posredovanjem začasne delovne sile (N 78.2), od leta 2019 izkazujejo upadanje obsega dodane vrednosti. V covidnem letu 2020 se je ta padec še poglobil, na 4,9 % oziroma na 8,9 % ob izločitvi subvencij iz izračuna obsega dodane vrednosti. Pred tem so v obdobju šestih let večinoma izkazovale znatne rasti dodane vrednosti. Leta 2014 so realizirale najvišjo rast dodane vrednosti v celotnem trinajstletnem obdobju, kar je bilo deloma posledica takrat uvedenih zakonskih sprememb o urejanju trga dela in so se nanašale tudi na delo agencij za posredovanje dela.

⁵³ Njihov delež k dodani vrednosti dejavnosti N se je v obdobju 2008–2019 zmanjševal.

Zaradi posledic epidemije covid-19 se je leta 2020 neto čisti dobiček družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti N občutno zmanjšal, pred tem se je tri leta povečeval. Družbe so zaključile obračunsko obdobje s pozitivnim rezultatom iz poslovanja in drugega delovanja, ponovno pa so ustvarile izgubo iz financiranja. Ta v primerjavi z vsemi dejavnostmi zasebnega sektorja ni bila velika, njen prispevek k celoti je bil manjši od enega odstotka. Neto dobiček iz poslovanja se je zmanjšal za 69,6 % in je bil izkazan v petih oddelkih, edino v potovalnih agencijah (N 79) je bila izkazana neto izguba. Povsem enako je bilo glede neto čistega dobička, ki je znašal 9,5 mio EUR in se je glede na predhodno leto zmanjšal za 84,8 %. Kljub temu je še vedno trikrat presegal vrednost iz leta 2008.

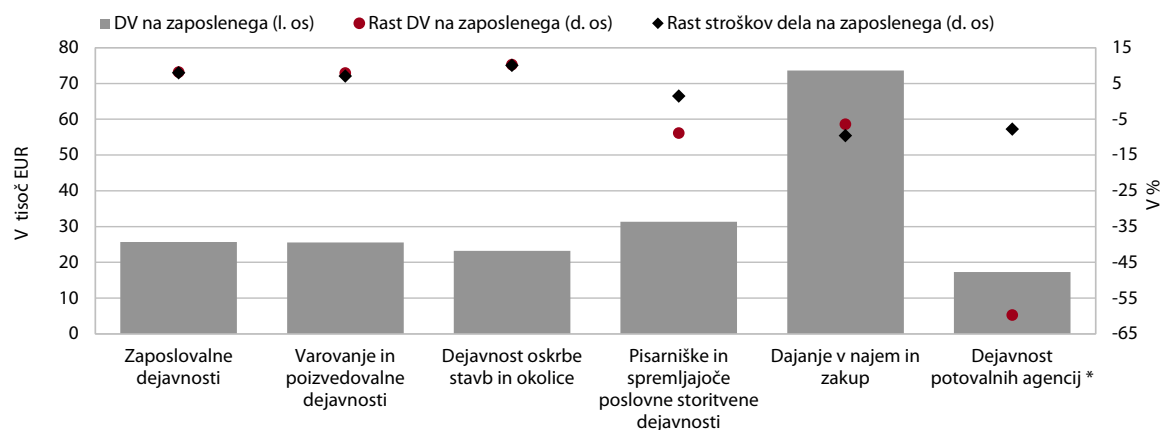
Slika 57: V letu 2020 so zaposlovalne agencije le nekoliko poslabšale končni poslovni rezultat, v potovalnih agencijah pa je strmoglavil

Vir podatkov: AJPEs (2021), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

Slika 58: Najvišja kapitalna intenzivnost je še vedno v družbah, ki po dodani vrednosti in zaposlenosti prispevajo relativno malo v celotno dejavnost N

Vir podatkov: AJPEs (2021), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

V covidnem letu 2020 se je ob upadu števila zaposlenih in obsega dodane vrednosti spremenila tudi produktivnost dela. Zaradi dvakrat razglašene epidemije covid-19 je bilo poslovanje, predvsem v segmentu potovalnih agencij (N 79), močno oteženo. Te družbe so se posledično zaradi zaščite zdravja ljudi soočile tudi z zaprtjem dejavnosti na osnovi uvedenih vladnih ukrepov za zaježitev in preprečevanje širjenja novega koronavirusa. Posledično se je število zaposlenih v dejavnosti N znižalo, leta 2020 še za 6,9 %⁵⁴. Ob le nekoliko

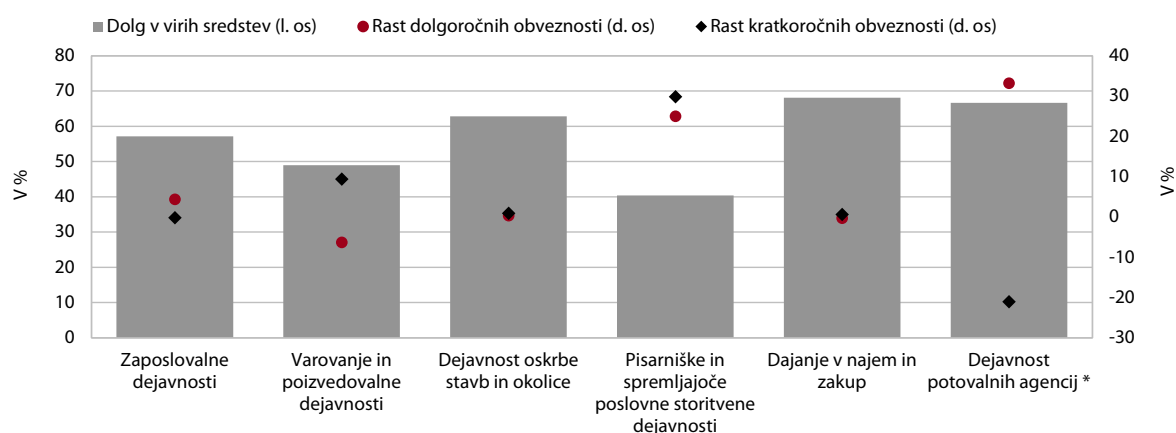
⁵⁴ Pred letom 2019 se je število zaposlenih pet let neprekinjeno povečevalo.

manjšem upadu obsega dodane vrednosti kot števila zaposlenih se je produktivnost dela še nekoliko povečala, za 0,6 %. Ob izločitvi subvencij iz izračuna dodane vrednosti pa se je produktivnost dela zmanjšala, za 6,9 %, saj je bilo zmanjšanje obsega dodane vrednosti v tem primeru občutno večje od števila zaposlenih. Ob znatnem zmanjšanju obsega dodane vrednosti ter upadu stroškov dela se je delež teh stroškov v dodani vrednosti ponovno povečal in dosegel največjo vrednost doslej.

Gospodarnost poslovanja se je leta 2020 ob težavah v poslovanju zaradi epidemije covid-19 znatno poslabšala. Rast subvencij in drugih sredstev državne podpore⁵⁵, ki so blažila posledice epidemije covid-19, je zavirala upad poslovnih prihodkov. Kljub temu so se zmanjšali za četrtno, kar je bil za družbami iz dejavnosti gostinstva drugi največji upad v zasebnem sektorju. Znižanje prihodkov od prodaje storitev dejavnosti N je bilo na tujih trgih še večje kot na domačem (tujina: za 45,4 %, doma: za 24,1 %). Pri tem se je prodaja storitev družb dejavnosti N na trgih izven EU zmanjšala kar za 71 %, na trgih EU pa za 34,6 %. Posledično se je znižala tudi izvozna usmerjenost, na 14,7 %, kar je bilo enako že doseženi vrednosti v letih 2013 in 2014, potem ko se je kazalnik začel postopoma povečevati vse do leta 2019. Zmanjšali so se tudi poslovni odhodki, za 22,7 %, kar je bil največji upad med dejavnostmi zasebnega sektorja. Pri tem je bilo zmanjšanje stroškov blaga, materiala in storitev znatno večje, znižali so se skoraj za dve petini, skupaj s stroški dela so pokrili 93 % vseh poslovnih odhodkov.

Zadolženost družb raznovrstnih poslovnih dejavnosti se v letu 2020 ni spremenila. Razmerje med dolgom in obveznostmi do virov sredstev zadnja štiri leta stagnira, znašalo je 57,4 %, kar je bilo še vedno več od povprečne zadolženosti vseh gospodarskih družb⁵⁶. Dolgoročne obveznosti so se okrepile zaradi večjih finančnih obveznosti do bank, hkrati so se povečale tudi kratkoročne finančne obveznosti, kar je ob nadaljnji rasti vrednosti kapitala⁵⁷ zopet privedlo do realizacije najmanjše zadolženosti družb dejavnosti N v obdobju 2008–2020. Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev se je leta 2020 zaradi manjše rasti vrednosti kapitala od rasti vrednosti dolgoročnih sredstev ponovno znižala na vrednost izpred dveh let, na 80 %, tako da je vrednost kazalnika od 2015 na občutno višji ravni kot je bila prej (vseskozi okoli 52 %).

Slika 59: Zadolženost se je v letu 2020 najbolj povečala v potovalnih agencijah

Vir podatkov: AJPes (2021), lastni izračuni.

Opomba: * Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezane dejavnosti.

⁵⁵ Ta sredstva so se v letu 2020 povečala za 54 milijonov evrov glede na leto 2019 oziroma za 207,8 %, kar je bilo peto največje povečanje med vsemi dejavnostmi zasebnega sektorja.

⁵⁶ Družbe dejavnosti N so bile v obdobju 2008–2014 med bolj zadolženimi v celotnem gospodarstvu.

⁵⁷ Družbe dejavnosti N so v trinajstletnem obdobju nenehno povečevale vrednost kapitala, razen leta 2012.

Neto čisti poslovni izid zaposlovalnih družb (N 78)⁵⁸ se je v covidnem letu 2020 še nekoliko zmanjšal, tokrat predvsem zaradi večje neto izgube iz financiranja. Rast subvencij in drugih sredstev državne podpore⁵⁹ je blažila posledice epidemije covida-19, kar je zaviralo upad poslovnih prihodkov. Ne glede na to so se čisti prihodki od prodaje storitev zaposlovalnih agencij zmanjšali za desetino predvsem zaradi manjšega povpraševanja na domačem trgu, kjer so zabeležile še nekoliko večji upad. Aktivnost v transportu in skladiščenju, predelovalnih dejavnostih ter gradbeništvu se je namreč v covidnem letu 2020 skrčila, kar je posledično pomenilo tudi manjše povpraševanje po agencijskih delavcih, ki so jih sicer najbolj pogosto najemali. Prihodki ustvarjeni na trgih EU pa so se jim še povečali, znatno bolj pa na trgih izven EU, za tretjino. Število zaposlenih v zaposlovalnih družbah se tako zmanjšuje od leta 2018, od leta 2019 pa tudi obseg dodane vrednosti. Neto dobiček iz osnovne dejavnosti zaposlovalnih družb je tako stagniral. Izguba iz financiranja, ki je bila sicer izkazana v celotnem obdobju 2008–2020, pa se je povečala za sedem desetin. Neto čisti dobiček je dosegel 7,6 mio EUR in je bil za 2 % manjši glede na leto 2019.

Posledice epidemije covida-19 so v letu 2020 izjemno ovirale poslovanje potovalnih agencij (N 79), zato se jim je tudi poslabšala uspešnost poslovanja. Rast subvencij in drugih sredstev državne podpore⁶⁰ je sicer blažila posledice epidemije covida-19, vendar so se ob daljšem zaprtju potovalnih agencij poslovni prihodki kljub temu zmanjšali za sedem desetin. Krčenje prihodkov od prodaje storitev je bilo znatno na domačem in tujem trgu (za 73,3 % oziroma za 86 %), na trgih izven EU se je približalo devetim desetim. Posledično se je za več kot deset odstotnih točk znižala izvozna usmerjenost potovalnih agencij in je dosegla najnižjo vrednost v obdobju 2008–2020. Ob manjšem povpraševanju po storitvah potovalnih agencij se je izjemno znižal tudi obseg dodane vrednosti, za 66,2 % oziroma za 89,1 % brez upoštevanja subvencij v njenem izračunu. Zmanjšalo se je tudi število zaposlenih, za 16 %. Pred epidemijo covida-19 pa so se vrednosti obeh kazalnikov šest let zapored povečevale. Potovalne družbe so v covidnem letu 2020 tretjič v obdobju 2008–2020 zaključile obračunsko obdobje z izgubo iz poslovanja, dosegla je 19 mio EUR in je bila najvišja. Družbe so hkrati izkazale tudi minimalno izgubo iz financiranja, ki pa je bila nasprotno najnižja, ta ni bila izkazana le v letih 2011 in 2019. Neto čista izguba je tako znašala 18 mio EUR.

⁵⁸ Gre za dejavnost, ki je od leta 2014 do leta 2017 ob visoki rasti poslovnih prihodkov zaradi velikega povpraševanja po agencijskih delavcih zlasti v predelovalnih dejavnostih, gradbeništvu ter transportu in skladiščenju znatno povečevala dodano vrednost. Od leta 2018 pa se je z umirjanjem rasti v predelovalnih dejavnostih povpraševanje po agencijskih delavcih začelo zmanjševati. Družbe, ki se ukvarjajo s posredovanjem začasne delovne sile (N 78.2) so v letu 2020 prispevale 97,5 % k dodani vrednosti vseh zaposlovalnih družb oddelka N 78 ne glede na to ali je obseg subvencij izločen iz obsega dodane vrednosti ali ne.

⁵⁹ Ta sredstva so se v letu 2020 povečala za 15 milijonov evrov glede na leto 2019 oziroma za 242 %.

⁶⁰ Ta sredstva so se v letu 2020 povečala za 13 milijonov evrov glede na leto 2019 oziroma za 542,1 %.

4 Zaključek

Kazalniki uspešnosti poslovanja **gospodarskih družb** so se leta 2020 zaradi epidemije večinoma poslabšali, a manj kot bi se brez dodatne pomoči države. Poslovni rezultat gospodarskih družb se je, po nekaj letih močne rasti, v letu epidemije sicer precej poslabšal, a je ostal relativno ugoden, sploh če ga primerjamo s tistim po letu 2008 med gospodarsko in finančno krizo, ko so družbe več let ustvarjale le skromen dobiček. Dodana vrednost družb se je v letu 2020 le malo znižala (nekoliko bolj brez upoštevanja subvencij), upad dobička iz poslovanja je bil pol manjši kot pri neto čistem dobičku, ponovno pa so družbe imele izgubo iz financiranja. Država je z omejitvenimi ukrepi, ki so nekatere dejavnosti, kot so gostinstvo ter kulturne, razvedrilne in rekreacijske dejavnosti, prizadeli bolj, skušala preprečiti širjenje epidemije. Hkrati pa je s širokim naborom ukrepov, med njimi veliko tudi na trgu dela, blažila škodo, ki je pri tem nastala. Dodatno pomoč države so družbe beležile med druge poslovne prihodke (največ pod postavko subvencij), ki so se povečali za polovico. Intenzivnost blažilnih ukrepov in nasploh boljša današnja kondicija družb kot v letu 2008 so tako pomembno prispevali k manjšemu poslabšanju poslovanja kot ob krizi pred desetletjem. Prodajni prihodki so se v letu epidemije znižali za več odstotkov, malo bolj na tujem trgu kot na domačem. Z ukrepi za ohranjanje delovnih mest so se stroški dela za nekaj odstotkov povečali, močno pa se je zvišal njihov delež v dodani vrednosti in poslovnih odhodkih. Ponovno so se povečali tudi finančni odhodki povezani z odpisi in oslabitvami. Zadolženost gospodarskih družb (delež dolga v virih sredstev) se je v letu 2020 nadalje znižala in je bila s 50 % najnižja v zadnjih dveh desetletjih.

Gospodarske družbe področja **kmetijstva, lova, gozdarstva in ribištva (A)** ter **živilske predelovalnih dejavnosti** (ŽPI, C 10 in 11) so v poslovnem letu 2020 ustvarile razmeroma visoko dodano vrednost in leto ponovno zaključile z neto čistim dobičkom, ki pa je bil v obeh skupinah družb nekoliko nižji kot leto prej. V družbah področja A so ga prikazali v višini 13,3 mio EUR, v družbah ŽPI pa 112,1 mio EUR. To je bilo doseženo ob večjem obsegu kmetijske pridelave, postopnem umirjanju sanacijske sečnje v gozdovih, v epidemiji covid-19 motenih prodajnih poteh, a tudi višjih prejetih subvencijah. V družbah ŽPI so poslovni rezultat poslabšali le v proizvodnji pijač, kot posledica poslabšanja na ravni delovanja iz osnovne dejavnosti, v proizvodnji živil pa so ga ohranili na približno isti ravni kot v letu prej.

Poslovanje gospodarskih družb **rudarstva (B)** je bilo v preteklem obdobju povečini povezano s krčenjem dejavnosti premogovništva, upadom zaposlenosti in več let velikimi izgubami. Ob povečani aktivnosti v gradbeništvu in neenergetskem rudarstvu se je vpliv energetskega dela na celotno dejavnost B manjšal, tako da so zadnja leta spet poslovali z neto čistim dobičkom. V letu 2020 pa so ponovno poslovali z manjšo izgubo. K poslabšanju poslovnega rezultata je tokrat največ prispevala dejavnost storitev za pridobivanje nafte in plina, kjer so močno zmanjšali terjatve za odložene davke, deloma pa tudi dejavnosti pridobivanja lignita in pridobivanja kamna, pri čemer manj ugoden poslovni rezultat deloma povezujemo z epidemijo zlasti v slednji dejavnosti.

V letu 2020, ki ga je zaznamovala pandemija, je bila v povprečju rast dodane vrednosti v družbah **predelovalnih dejavnosti (C)** komaj pozitivna. Kljub stagnaciji dodane vrednosti se je ob zmanjšanju zaposlenosti produktivnost dela precej povečala. Zrasla je v skoraj vseh panogah. Kot posledica zunanega šoka na strani ponudbe in na strani povpraševanja so upadli tako poslovni prihodki kot poslovni odhodki družb predelovalnih dejavnosti. Zmanjšal se je tudi neto dobiček iz poslovanja. Čisti prihodki od prodaje predelovalnih dejavnosti so upadli v večini panog. V podobni meri so se zmanjšali tako na domačem trgu kot na trgu EU. Po močnem izboljšanju v letu 2019 se je v letu 2020 spet zelo poslabšal neto izid iz financiranja družb predelovalnih dejavnosti, upadel pa je tudi neto čisti dobiček. Po drugi strani se je nadaljeval dolgoročni trend upadanja deleža celotnega dolga v obveznostih do virov sredstev, kar je bila posledica rasti kapitala ter upada kratkoročnih obveznosti.

V dejavnosti **oskrba z elektriko, plinom in paro** (D) je dodana vrednost naraščala tako med gospodarsko in finančno krizo kot tudi v letu epidemije. Od leta 2008 je vseskozi razmeroma uspešno poslovala in dosegala znaten dobiček, razen v letih 2015 in 2020, ko je v povezavi s problematiko TEŠ 6 izkazala zelo veliko izgubo. V obeh letih so v dejavnostih proizvodnje termoelektrarn in trgovalni dejavnosti obračunali velik odpis vrednosti. Izguba je bila v letu 2020 sicer nekoliko nižja, a še vedno tolikšna, da je poslabšanje poslovnega rezultata v dejavnosti D prispevalo prek 30 % k zmanjšanju neto čistega dobička vseh gospodarskih družb. V ostalih dejavnostih so večinoma ohranili prejšnje pozitivno poslovanje, opaznejše znižanje dobička pa je bilo še najbolj povezano z zaježitvenimi ukrepi ob epidemiji v dejavnosti distribucije električne energije, saj se je njen odjem s prenosnega omrežja zmanjšal za nekaj odstotkov.

V gospodarskih družbah iz dejavnosti **oskrbe z vodo, ravnanja z odpadki in saniranja okolja** (E) so produktivnost dela in dodano vrednost v poslovnem letu 2020 ponovno razmeroma precej povečali, leto pa ponovno zaključili z najvišjim neto čistim dobičkom v opazovanem obdobju. Ta je v letih prej precej nihal, v letu 2020 pa se je po visokem zvišanju v predhodnem letu nadalje zvišal za okoli četrtno, na 37,3 mio EUR. V strukturi sta glavnini dodane vrednosti in pozitivnega izida ustvarjeni v skupinah (i) zbiranja, prečiščevanja in distribucije vode ter (ii) zbiranja, odvoza odpadkov ter ravnanja z njimi. V daljšem obdobju izstopa rast v družbah iz ravnanja z odpadki.

Družbe v **gradbeništvu** (F) so po finančni in gospodarski krizi poslovale z izgubo, poslovni rezultat pa se je močneje izboljšal v zadnjih treh letih in je kljub rahlemu znižanju v letu 2020 ostal visok, primerljiv letu 2008. Znižanje čistega dobička v gradbeništvu je posledica slabšega rezultata iz poslovanja, saj se je dolgoletna izguba iz financiranja zelo zmanjšala. Dobiček se je najbolj znižal pri gradnji inženirskih objektov. Prihodki na domačem trgu so se malo znižali, narasli na trgu EU, k povečanju poslovnih prihodkov pa so odločilno prispevali blažilni ukrepi države, saj so se drugi poslovni prihodki povečali skoraj za 90 %. Ob manjši rasti zaposlenosti in nekoliko večji rasti dodane vrednosti se je produktivnost dela še povečala (če v izračunu dodane vrednosti ne upoštevamo subvencij, je ta ostala približno enaka, produktivnost pa se je znižala za dober odstotek). Družbe gradbeništva so se leta 2020 še nekoliko razdolžile, delež dolga v virih sredstev pa ostaja nekoliko višji kot pri vseh družbah.

Gospodarske družbe **trgovine ter vzdrževanja in popravil motornih vozil** (G) so po letu 2013, ko so imele celo manjšo izgubo, v nadaljnjih letih poslovanje močno izboljšale. Po izrazitem povečanju leta 2018 se je neto čisti dobiček leta 2019 sicer nekoliko zmanjšal, a ostal visok. Na poslabšanje v letu 2020 je vplivalo predvsem ponovno povečanje oslabitev nepremičnin in opreme, odpisov zaradi prevrednotenja finančnih naložb in velikega zmanjšanja finančnih prihodkov družb različnih panog. Kljub temu so ob nadaljnji rasti gospodarske aktivnosti svoje poslovanje izboljšale družbe v trgovini na debelo, nekoliko slabše pa so zaradi manjše prodaje poslovali v trgovini z motornimi vozili. Nadaljnja rast potrošnje gospodinjstev je vplivala tudi na izboljšanje nekaterih segmentov poslovanja v trgovini na drobno, kjer se je močneje povečal pribitek.

V gospodarskih družbah **prometa in skladiščenja** (H) so po letu 2008 večinoma povečevali dodano vrednost in le v letih 2009 in 2020 se je ta znižala. Podobno, le da intenzivnejše, je bilo gibanje pri poslovnem rezultatu. Neto čisti dobiček je v letu 2020 sicer ostal relativno visok, a se je glede na prejšnje leto kar prepolovil, tako da je bila prometna dejavnost med tistimi, ki so jo zaježitveni ukrepi ob epidemiji močneje prizadeli. Najbolj se je ob zmanjšanju prometa na avtocestah ob epidemiji znižal dobiček v spremljajočih storitvenih dejavnostih v kopenskem prometu, ki pa je ostal relativno visok in je bil enak kot v cestnem tovornem prometu, kjer se ni znižal (prodajni prihodki so se v cestnem prometu dvakrat bolj znižali na domačem trgu kot na trgu EU). Skupaj sta obe dejavnosti ustvarili dve tretjini vsega neto čistega dobička v dejavnosti H. Zelo se je poslovanje poslabšalo še v dejavnosti skladiščenja, spremljajočih storitvenih dejavnostih v zračnem prometu in v medkrajevem cestnem potniškem prometu, kjer so zabeležili največ izgube. V špedicijski dejavnosti, pri cevovodnem transportu in v drugi poštni in kurirski dejavnosti pa so poslovanje še izboljšali.

Gostinske družbe (I), ki so po letu 2014 poslovale z neto čistim dobičkom, so leta 2020 svoje poslovanje močno poslabšale. Leto so končale z visoko neto čisto izgubo, ki je bila predvsem posledica neto izgube iz poslovanja zaradi manjših prodajnih prihodkov po izbruhu epidemije ob uveljavitvi ukrepov za njeno zaustavitev. Število prenočitev turistov se je v celotnem letu zmanjšalo za več kot 40 %. Še večji upad je preprečila uvedba bonov za izboljšanje gospodarskega položaja na področju potrošnje turizma. Ob slabem osnovnem poslovanju so se močneje poslabšale tudi donosnost, gospodarnost in zadolženost gostinskih družb.

Gospodarske družbe **informacijskih in komunikacijskih dejavnosti** (J) so tudi v covidnem letu 2020 ustvarile neto čisti dobiček, podobno kot v predhodnem obdobju 2008–2019. Njegova rast je bila največja med dejavnostmi zasebnega sektorja. Končni poslovni rezultat je bil v letu 2020 posledica visoke rasti neto dobička iz poslovanja, pozitivnega rezultata iz drugega delovanja ter nekoliko večje neto izgube iz financiranja. Ob nadaljnji rasti števila zaposlenih in obsega dodane vrednosti se je spremenila tudi produktivnost dela. V strukturo dodane vrednosti od leta 2016 največ prispevajo računalniško-svetovalne družbe (J 62), od leta 2020 že polovico. Te družbe so v zadnjih osmih letih znatno povečevale število zaposlenih in obseg dodane vrednosti, kar se je odražalo tudi v uspešnosti poslovanja. Pred tem so največji delež prispevale telekomunikacijske družbe (J 61), katerih delež je v obdobju 2008–2013 stagniral na ravni okoli 48 %, potem pa se je začel zmanjševati, tudi lani. Končni poslovni rezultat teh družb je ostal pozitiven na račun dobrega poslovanja iz osnovne dejavnosti tudi v letu 2020.

Nepremičninski trg se je v letih pred gospodarsko krizo, ko je povpraševanje po različnih vrstah nepremičnin presegalo ponudbo, razcvetel in dosegal visoke dobičke, z gospodarsko krizo pa se je poslovanje **nepremičninskih družb** (L) močno poslabšalo. Tako so nepremičninske družbe po precejšnjem poslabšanju poslovnega rezultata že leto 2010 zaključile z neto čisto izgubo, ki se je v letih do 2014 še povečala. Z oživljanjem trgovanja na nepremičninskem trgu so družbe leto 2015 zaključile z neto čistim dobičkom, ki se je v naslednjih štirih letih še izraziteje povečal.

Gospodarske družbe **strokovnih, znanstvenih in tehničnih dejavnosti** (M) so tudi v covidnem letu 2020 ustvarile neto čisti dobiček, vendar se je občutno znižal in dosegel ravno raven pred začetkom finančno-gospodarske krize v letu 2008. Slednjo so sicer od leta 2016 presegale. Zaradi omejitev v poslovanju, povezanih z obvladovanjem epidemije covida-19 se je namreč neto dobiček iz poslovanja zmanjšal skoraj za dve petini. Zmanjšali sta se tudi preostali dve sicer pozitivni komponenti, ki sta tudi prispevali h končnemu poslovnemu rezultatu. Ob nadaljnji rasti števila zaposlenih ter krčenju obsega dodane vrednosti se je produktivnost dela zmanjšala. Delež v strukturi dodane vrednosti se je v analiziranem obdobju najbolj zmanjšal arhitekturno-projektantskim družbam (M 71), sicer največjemu oddelku po dodani vrednosti, leta 2020 pa so ga povečale. Ob večji prodaji teh storitev, leta 2020 predvsem na tujem trgu, se je poslovni rezultat iz osnovne dejavnosti povečal, ob izkazanem neto finančnem dobičku pa je neto čisti dobiček stagniral. V strukturi dodane vrednosti se je delež najbolj povečal družbam, ki opravljajo storitve podjetniškega in poslovnega svetovanja (M 70). V obdobju 2008–2020 so, razen v letu 2010, realizirale neto čisti dobiček.

Gospodarske družbe **drugih raznovrstnih poslovnih dejavnosti** (N) so tudi v covidnem letu 2020 ustvarile neto čisti dobiček, vendar se je občutno znižal. Kljub temu še vedno presega raven pred začetkom finančno-gospodarske krize v letu 2008. Tak neto poslovni izid je bil ob omejitvah v poslovanju, povezanih z obvladovanjem epidemije covida-19 predvsem posledica znatnega zmanjšanja dobička iz poslovanja. Še povečal pa se je neto dobiček iz drugega delovanja, družbe dejavnosti N pa so ponovno izkazale neto izgubo iz financiranja. Ob zmanjšanju števila zaposlenih in upadu obsega dodane vrednosti se je spremenila tudi produktivnost dela. Od leta 2014 v strukturo dodane vrednosti dejavnosti N največji delež prispevajo zaposlovalne družbe (N 78), povečale so ga tudi lani. V celotnem analiziranem obdobju so te družbe izkazovale izgubo iz financiranja, v 2020 pa se je občutno povečala, kar je ob nespremenjenem neto dobičku iz osnovne dejavnosti vplivalo na manjši neto čisti dobiček kot leto prej. Zaradi izbruha epidemije covida-19 v letu 2020 so bile potovalne agencije (N 79) dlje časa zaprte in posledično znatno ovirane pri poslovanju, kar se je odrazilo

v izjemnem krčenju obsega dodane vrednosti. Njihov delež v strukturi dodane vrednosti se je zato znižal na najnižjo vrednost doslej. Končni poslovni rezultat teh družb je bil negativen, ob enakem rezultatu iz osnovne dejavnosti ter financiranja.

5 Seznam literature in virov

1. AJPES (2020). Statistični podatki iz bilance stanja in izkaza poslovnega izida za gospodarske družbe in samostojne podjetnike. Ljubljana: Agencija Republike Slovenije za javnopravne evidence in storitve.
2. DU (2014). Boj proti sivi ekonomiji dvignil prihodke iz naslova DDV za 96 milijonov evrov. Ljubljana: Davčna uprava. Pridobljeno na <http://www.protisiviekonomiji.si/novica/article/46974/>.
3. FU (2017). Poročilo o učinkih uvedbe sistema davčnega potrjevanja računov v RS v letu 2016. Ljubljana: Finančna uprava. Pridobljeno na: http://www.fu.gov.si/fileadmin/Internet/Medijsko_sredisce/2017/Porocilo_o_ucinkih_uvedbe_sistema_davcnega_potrjevanja_racunov_v_Republiki_Sloveniji_v_letu_2016.pdf
4. HSE (2016). Letno poročilo družbe in skupine HSE 2015. Ljubljana: Holding Slovenske elektrarne d.o.o. Pridobljeno na: <https://www.hse.si/app/uploads/2018/12/letno-porocilo-hse-2015-1.pdf>
5. Kmet Zupančič, R., Koprivnikar Šušteršič, M., Kovač, M., Kušar, J., Nenadič, T., Povšnar, J. in M. Vendramin (2010). Poslovanje gospodarskih družb v letu 2009 – pregled po dejavnostih. UMAR, *Delovni zvezek*, 8(18). Pridobljeno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/dz/2009/dz08-09.pdf
6. Mercator (2013). Letno poročilo poslovnega sistema Mercator d.d. za leto 2012. Ljubljana: Mercator. Pridobljeno na: <http://www.mercator.si>.
7. Mercator (2020). Letno poročilo poslovnega sistema Mercator d.d. za leto 2019. Ljubljana: Mercator. Pridobljeno na: <http://www.mercator.si>.
8. OPS (2020). Odprti podatki Slovenije . Ljubljana: Ministrstvo za javno upravo. Pridobljeno na <https://podatki.gov.si/dataset/prvic-registrirana-vozila-po-mesecih>.
9. Petrol (2020). Letno poročilo skupine Petrol in družbe Petrol d.d. za leto 2019. Ljubljana: Petrol. Pridobljeno na: <http://www.petrol.si>.
10. SURS (2020a). Podatkovna baza. Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na: <http://pxweb.stat.si/pxweb/dialog/statfile2.asp>
11. SURS (2020b). Ekonomski računi za kmetijstvo. Prva objava. Ljubljana: Statistični urad RS. Pridobljeno na: <http://www.stat.si/>
12. Telekom Slovenije (2020). Letno poročilo 2019. Ljubljana: Telekom Slovenije.
13. *Zakon o minimalni plači*. Ljubljana: Ur. l .13/10.

Priloga: Opredelitev kazalnikov, uporabljenih v analizi poslovanja gospodarskih družb

KAZALNIKA VELIKOSTI

Sredstva na podjetje $001/\text{število podjetij}$ **Število zaposlenih na podjetje** $188/\text{število podjetij}$

KAZALNIK OPREMLJENOSTI DELA S SREDSTVI

Povprečna* sredstva na zaposlenega $((001_1 + 001_0)/2)/188$

KAZALNIK GOSPODARNOSTI

Gospodarnost poslovanja = poslovni prihodki/poslovni odhodki $(126/127)$

KAZALNIKI DONOSNOSTI

Donosnost sredstev = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečna* sredstva $(186-187)/((001_1 + 001_0)/2)$ **Donosnost prihodkov = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/celotni prihodki** $(186-187)/(126 + 153 + 178)$ **Donosnost kapitala = neto čisti dobiček (izguba) obračunskega obdobja/povprečni* kapital** $(186-187)/((056_1 + 056_0)/2)$

KAZALNIK PRODUKTIVNOSTI

Dodana vrednost na zaposlenega $(126-128-148)/188$

KAZALNIKA STROŠKOV DELA

Stroški dela na zaposlenega $(139/188)$ **Delež stroškov dela v dodani vrednosti** $(139/(126-128-148))$

KAZALNIKI FINANCIRANJA IN PLAČILNE SPOSOBNOSTI

Delež dolga (kratkoročne in dolgoročne finančne ter poslovne obveznosti, rezervacije in pasivne časovne razmejitve) v virih sredstev $((072 + 075 + 085 + 095)/055)$ **Delež kratkoročnih obveznosti (s pasivnimi časovnimi razmejitvami) v virih sredstev** $((085 + 095)/055)$ **Kapitalska pokritost dolgoročnih sredstev** $(056/002)$ **Dolgoročna pokritost dolgoročnih sredstev in zalog** $(056 + 072 + 075)/(002 + 034)$

KAZALNIK IZVOZNE USMERJENOSTI

Delež čistih prihodkov od prodaje na tujem trgu v celotnih čistih prihodkih od prodaje $(115 + 118)/110$

KAZALNIKA STRUKTURE SREDSTEV

Delež dolgoročnih sredstev v sredstvih

(002/001)

Delež proizvodjalnih strojev in naprav ter druge opreme in naprav v dolgoročnih sredstvih

((013 + 014)/002)

Opombi: Številke v formulah pomenijo ustrezno šifro AOP. * Pri izračunu povprečne vrednosti sredstev in kapitala se upošteva podatek o vrednosti sredstev/kapitala ob koncu tekočega in ob koncu preteklega leta za družbe, ki so poslovale v tekočem letu.

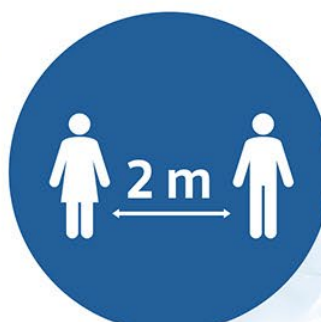

**NALEZIMO SE
DOBRIH
NAVAD**

CEPIMO SE

**Redno umivanje in
razkuževanje rok**

Razdalja 2 m

**Vključena aplikacija
#OstaniZdrav**

**Nošnja zaščitne
maske**

**IMAM IZBIRO.
RAVNAM ODGOVORNO**

REPUBLIKA SLOVENIJA
VLADA REPUBLIKE SLOVENIJE